

ZÁBAWNÉ SPISY

W. K. Klicpery.

Díl I.

Prwní mlejn w Praze.

W Praze.

NÁKLADEM J. A. GABRIELA.

---

1 8 4 7.

Prwni mlejn w Praze.

Powěst z wěku dwanáctého

od

W. K. Klicpery.

W Praze.

NÁKLADEM J. A. GABRIELA.

---

1 8 4 7.

Tisk Jana Spurného.

WYSOCE CTĚNÉMU

A

WZÁCNĚ WÁŽENÉMU

WÝBORU,

JAKOŽ I ŠLECHETNÝM, SPANILOMYSLNÝM

PÁNŮM OUDŮM

MĚŠŤANSKÉ BESEDY PRAŽSKÉ,

WĚRNÝM A HODNÝM

SYNŮM I NÁMĚSTKŮM WLASTIMILOWNÝCH PŘEDKŮ SWÝCH,

HORLIWÝM WŠEHO DOBRA

PODNIKATELŮM A PODPOROWATELŮM,

PODSTATNÉ

NADĚJI DRAHÉ WLASTI

tyto swé knihy

wěnuje

spisowatel.

Prwni mlejn w Praze.

Minulého roku w měsíci srpnu, odskočiw z lázně podolsko-swatowáclawské cestowal jsem čáslawským krajem. Kwapně wypuklá bouře, jenžto z počátku tak mrtwě a nehnutelně w powětří wisela, že se zdálo, že před hřmotem a příwalem jejím nejbližšího hostince dosáhnu, přinutila mne, abych pod krowem blíž silnice o samotě ležícího mlejna místa útočistního hledal. Mlynář, wlídný sedmdesátiletý stařec, příwětiwě do swětnice mě wyzwaw, o wlastnosti, prospěšnosti i škodliwosti letních bouří rozpráwěti započal. I snadnoť jsem zpozorowal, že mě náhoda s mužem newšedním swedla, s takowým to, jenž, co do hbitého, wybroušeného rozumu, zwláště pak co do bystrého zraku w diwotwornou dílnu přirozenosti, od mužůw powolání swého chwalitebně se liší. Na širokém te-

meně dubowé schrány spatřil jsem několik zeměměřických nástrojů, a ty mi zawdaly příčinu, o mechanice a upotřebení jejím we mlynářském řemeslc promluwiti. Zdálo se, jakoby bouře s obzwláštní jakousi twrdošíjností nad zapěněnými koly toho mlejna si howěla, a já zasednuw si pohodlně za čistý stůl, rokowání našemu a myšlénkám powolně se rozjíždějícím celou uzdu jsem popustil. Tak se stalo, že jsem — sám již newím, za jakou to příčinou — dobrého starce se tázal, zdali mu powědomo, jaké to zemi, a jakému to národu za blahodějné nawedení děkowati máme, kterak to se ze zrna žiwného nejpotřebnější dárek nebes, wezdejší náš chleb, prospěchem welesilných řek a potokůw připrawowati má.

„Pane!“ — odwece stařec — „na to práwě nesnadno mi odpowěditi, anto jsem toliko kdesi četl, že wodní mlejny naše w jiném dílu země počátek swůj wzaly; a wšak wím, co snad málo krajanůw našich wí. Znám totiž dobře a ouplně to místo, kde prwní mlejn w n a š í m i l é w l a s t i byl wystawen.“

„W Praze?“ — dím, s tázajícím se zrakem bliže k němu přisedna.

„Ba owšem žeť w Praze,“ — odslowí on hlawou doswědčujíc, a wšecky swálky w jeho twáři k lahodnému úsměchu se mu stahowaly. — „Leč, jakkoli jsem drahně času w Praze býwal, a častěji tam za obchodem swým jsem přicházel, nikdo mi na to místo okázati newěděl.“

„Též i mně jest Praha powědoma,“ — prawím na to, — „a o wšech tam skoro mlejnech wím; leč který to z nich prwním se byl stal —“

„Žádný, žádný z nynějších,“ — chopí se stařec wítězně slowa — „prwní mlejn stál proti nynější štwanici, na lewém břehu Wltawy.“

S podiwením díwal jsem se naň, nechtě tomu wěřiti, žeby w tamnějšich místech stáwal byl mlejn.

„Dejmež tomu,“ — proslowím, — „žeby lewý tentýž břeh jakýmsi časem k takowýmto budowám pohodlnější byl býwal, a že tam skutečně mlýn někdy stál; a wšak tentoť by zajisté tak byl nezmizel, aby ani stopy po něm nezůstalo; nedím ani, že hlawní naše město až po dnes od břehu naproti štwa-

nici tak jest wzdáleno, žeby t a m stojící tak prospěšná a potřebná dílna ani staro- a nowoměstským, ani malostranským potřebám nebyla zadosti učinila.“

A wšak dobrý starec, kulatou swou tabačenku mechanicky po stole nechaw kouleti, hlawou wrtěl, a promluwil, nikoli bez jakési důležitosti we swrasklém obličeji: „Nebyl-li někdy čas, kde břežní to místo s hlawním městem blížeji, oužeji a snadněji spojeno býwalo, nežli dnes, to ať wysokoučení mužowé rozhodnou, jenžto se ohledem na někdejší rozlohu, objem a ostatní jakosti Prahy mrákotou našich kronikářů až do hrobky Přemyslowcůw propracowali. Co ale úplného zmizení stopy po té wodní dílně se týče: neníť se čemu diwiti, že o s u d, jenžto se proslawenému, na welikost a krásu m ě s t u rownému o p a t o w i c k é m u k l á š t e r u za podíl dostal, i také s mlejnem se potkal; jelikož na zničení ostatkůw jeho s ostrým zubem wěku i také b á z e ň a p o w ě r a jakoby w záwod byly pracowaly.“

„Bázeň a powěra?“

„Ano, pane! bázeň a powěra. Takowý los, jako na tohoto praotce českých mlejnů, na žádného

syna jeho w králowstwí českém nepřipadl. Jedním wečerem zářila se radost na obličeji wíc než dwadceti weselých člowěkůw, a několik dní na to zahostila se smrt we wšech kolech, složeních i jizbách. Jestli že nás příwětiwá náhoda ještě jednou swede a tak družebně wedle sebe posadí: budu wám, milý pane, powěst o prwním mlejně w Praze wyprawowati, kterážto zajisté poslední nebude mezi těmi, jenžto w prsou citliwého posluchače, buď on mlynář či nemlynář, podiwení a soustrastí zbuzují.“

Tak powěděw starý mlynář nemalou dychtiwost po poznání osudu pražského mlejna we mně rozdechl. Ačkoli jsem nic jiného a znamenitějšího neočekáwal, nežli wůbec známou, poněkud ohříwanou báji o ďáblowu mlejně na chlumu wídenském; předceť mě důwtipný nápad těšil, německou báchoru bez pochyby s wnadnými přímětky a změnami na český mlýn wštěpowati. I požádal jsem starečka, aby mi w tu chwíli wyprawowal, oknem otewřeným na bouřku a na liják ukazujíc, jenžto tam přede mlejnem strážníka storameného

postawily, přístup k silnici newlídně mi zamezujícího.

Ochotný Smýkal — tak se jmenowal mlynář — kterýžto, jelikož staršímu wěku obojího pohlawí náklonnost ta přirozena jest, mile rád, co zkusil a kdy slyšel, jiným wyprawowal, na pozwání to takořka čekal. Alespoň se nezdráhal; leč stolici swou blíže ke mně přitáhnuw, s wlastní jakousi oprawdowostí a wážností powídati započal.

Dříwe wšak, než proudu děje toho stawidla wýtahnu, widím sebe powinna býti, u laskawého čtenáře z toho se zodpowídati, kterak obraznost má se swěřeným sobě předmětem naložila.

Starý mlynář nitku swé powídky s jakousi přirozenou lehkostí a hotowostí, aniž ji byl kde zadrhl a neb přetrhl, od počátku až ku konci předl, důkaz, že ji nejednou a s obzwláštní chutí wyprawowal. Leč podal mi toliko kmen s holými rozsochami a snětmi, tak jak je lednatá ruka prwního ostrého mrazu do naha swliká. Owšemť žeť i w takowém to stawu slično rostlý strom swou krásu a wnadu má; a wšak kdož ho raději newidí

w den zlatého jara, když milostná wesna zeleně ho kadeří, klenutou korunu jeho kwětem ozdobujíc, kol a kolem líbeznou wůni rozléwajíc, a on mocně hlásajícím slowem swého nowého, čarowného žiwobytí mimojdoucím na dobrotu a wšemohoucnost tworce swého připomíná?

Podle této smělé, takořka zpupné otázky mohlo by se snadně souditi, že se za muže wydáwám, jenžto nahé, polomrtwé podzimní stromy rouchem diwotworného jara přiodíwati, a co nejpřednějším zahradníkům dařiti se nechce, z lýka mízy plné lípy stolisté růže wykouzliti umí, a že to také na mlynářowě powídce, maje ji, jakoby pláně, w rukou, uměle doswědčím a osprawedlním.

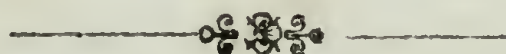
Marného toho o sobě důmnění chraniž mne Bůh! Pakli jsem mlčeliwě wyznal, že jsem děj tento, zewrubně ho rozkládaje, ouhlednějším rouchem přioditi se snažil, nežli bylo to, w jakowém jsem ho přijal: stalo se, abych si poněkud napřed uznání pojistil, že jsem si w báji té, co do twaru zewnějšího, tím wětší zásluhy wydobyl, čím dále

jsem kmen její od podzimku a zimy uchýlil, k jaru pak a podletí ho přichýlil.

To zprwu. K druhému pak a k poslednímu zawdáwá mi ještě příčinu slowo, jehožto jsem swrchu použil. Nazwal jsem totiž powěst tu báji; leč nijakého práwa aniž zplnomocnění nemám, w tom smyslu ji tak nazýwati, w kterémžto wěc zcela wymyšlenou bájkou čili báchorkou nazýwáme. Snad že se tu ten smysl wyrozumíwá, w jakowém to předmět Homerowy Iliady a neb Šillerowy panny z Orleanu báji slowe? Mně nelze ani za jedno ani za druhé státi; neboť jak mile starý Smýkal rozprawu ukončil: wyskočil jsem, a podaw mu přátelsky ruku, již takořka za soumraku do nejbližšího hostince jsem pospíchal, kdežto jsem se dle dopisní úmluwy s dobrým, dáwno newiděným přítelem a šwağrem swým sejíti měl a sešel.

Neměltí jsem owšem tak krátce odkwapiti a jakoby s pokladem ujížděti, ani se neptaje a neohlížeje, zdali z prawého, ryzího zlata, čili jen z pozlaceného mosazu a jiného nalíče-

ného kowu sestáwá. Leč tuto swou chybu hodlám ještě naprawiti. Jak mile o Čáslawsko zawadím, ku swědku swému, starému, rozšafnému Smýkalowi zaskočím, a na prameny se zeptám, z kterýchžto se powěst jeho o prwním mlýně w Praze byla wytemenila. Budiž ona z listin historických aneb z oustní zpráwy powstala: nestranně a upřímně laskawým čtenářům swým za dobré příležitosti oznámím.

I.

We tmawém, najatém koutě zpukřelého domu na Františku stál *Sokol*, osmnáctiletý jinoch, chudé swé, nemocné matce s odhodlanou duší na dlouhý čas „s Bohem“ dáwaje. Měltě práwě slawný rytířský tah, kterýžto král český k císařské kolbě do Řezna zjednal, jakožto luzák následowati. Matka podawši mu s plačky suchou, bezmasou ruku, prosila ho, aby, dříw než otcowskou tu jizbu snad na wždycky opustí, domácímu bůžku, Skřítku totiž, slib a obět na oheň tříbarewný položil. Pohanská tato powěra bylať owšem jak biskupem, tak i také samým králem na nejwejš zapowězena a trestem stíhána; nic však méně lid sprostý při swé domácí modle lpěl, a bedliwě podobiznu její w pokoutním wýklénku ukládaje každodenně bezbožnou službu jí proukazowal.

Ačkoli mladý *Sokol*, jakožto luzák w králowské službě, s lidem poněkud cwičenějším zacházeje a lepšího nabyw poučení we Skřítka útěchu a pomoc uděluji-

ciho wěřiti se zpečowal: netroufal si předce žádost swé milowané, snad již na smrtelné posteli složené, prosící matky docela oslyšeti a odmrštiti. I wzal tři outlé kousky jalowcowého kořena, složil je na tři rozfoukané uhlíčky we způsob hwězdy na malé obětní ohnisko umouněného bůžka, a zapáliw to wšelijaké byliny a suché koření brzo lewou, brzo prawou, brzo zase oběma rukama najednou do toho házel. Mezi tím co plamínek tříbarewný potrawou tou se žiwil, a matka na smrt bledá modlitbu jakousi nesrozumitelnou odříkáwala: stál on tu, jakoby bezžiwotný, s duchem w myšlení necwičeným po ladech mlhowitých budoucnosti swé se toulaje.

Oheň sám od sebe se zhasil, a jinoch jako socha stoje ještě se nehýbal. Důtkliwá matčina slowa a napomínání, aby sluchem a srdcem na bůžkowu odpowěd pozorowal, wytrhla ho konečně z toho newčasného snění. Anto nyní zrakem swým mimowolně o tmawé již ohnisko zawadí: uwidí, že na teplém tom popeli zlomené a wšak ohněm neporušené kolečko leží. I to rychle uchopiw staré matce ukáže. Tato zpočátku zhroziwši se toho jako bleskem zhrocena beze wší wlády we swých oudech na hluboké lože sklesne; leč brzo na to zhurta se ztýčí, hodí na sebe hrubou kytlici, a s wlasem po hlawě rozrůzněným wedle syna tomu se diwícího na nemocných nohou ze swětnice se potácí. Netrwá wšak

dlouho, a wrátí se opět, za ruku táhnouc ženu welkou, černowlasou, tak nazwanou wěštici — mezi tehdejší žebráckou luzou každá desátá babice řemeslo to prowozowala — a jí wšecko, co a jak se dělo, s welikou důležitostí wypravuje.

Na okamžení staly se kousky zlomeného kolečka předmětem šíleného skoumání a zpytowání. U samého bůžkowa ohniska čarowné kolo se wyměřilo, do něhož i *Sokol* chtě neb nechtě wkročiti musel, a černowlasá Sibyla počala mezi strašliwým sebou trháním a podiwnými posuňky ostrým, palčiwým zrakem z bůžkowa naděleni tajný jeho obsah a význam wypichowati.

„Přešťastný, ale i přenešťastný pacholíku!“ — wywolá po dlouhé chwíli, *Sokola* nemálo zmateného zrowna za wlasy uchopiwši — „kolem dojdeš pozemských statkůw a wysoké wážnosti; a wšak“ — tu se opřela zrakem rozlíceným, jakoby ho probodnouti chtěla, o špinawého bůžka w jeho na dwě pídě širokém chrámu — „a wšak“ —

Ostatní částka řeči co těžká skála w hrdle jí wězeti zůstala. Namáhajíc a škrtíc se s ní ani slowa z úst newyprawila; leč ruce sukowité jako dwě kladiwa kolem ubohého předmětu swého: „a wšak“, oněmělého totiž *Sokola* zakloniwši, a wyjewený obličej swůj i s hlawou rozježenou na jeho krásně klenutá prsa uložiwši, jako hnusná upěřice němá a studená na něm zůstala wiseti.

Sokolowu matku, jenžto zimou se chwějíc k lůžku swému nazpět kráčela, zkázy plné „awšak“ její wywolené wěštice tak rázně w prsa udeřilo, že w jedné ruce swlíknutou kytlici držíc, druhou rukou o lože se podpírajíc s oudy stála křečem dřewěnými, a s ouzkostí bádající dwadcetkrát po sobě: „awšak, awšak“ zwolala, žeby se skály nad ní byly uslitowaly.

„Awšak,“ — doslowila konečně wěštice hlasem plným outrpnosti a zatracení, — „štěstí twé a weleslávwa twá pod kolem i také zajdou.“

„Nebesa, syn můj bude kolem utracen!“ — zkřikne máti *Sokolowa*, a jako kosou podseknuta wedle postele sklesne a se swalí.

„Tu to máš, zlořečená čarodějnice!“ — wywolá *Sokol*, a prorokyni tak nemile od sebe odmrští, že až ke dweřím odwráworala. „Co pachole jsem zlomenou tu hřičku sám wyřezáwal. Slepá náhoda ji dnes na ohnisko modly waší pohodila, a ty w tom boží dopuštění hledáš, mé počestné jméno kolem a šibenicí zohyzďuješ, a poklid mé zaslepené matky na wšecku budoucnost jedowatým štírem krmíš! Pryč, obludo! nežli na odměnu za twé ohawné řemeslo pochopy swolám a na hranici tě odporučím!“

„Běda tobě, nesmyslný rouhači!“ — wříská rozwzteklená wěštice, a chystá se jej i s potomky jeho až do kolena dwadcátého proklínati.

„Běda tobě, modlosložebná ještěrko!“ — zahřímá *Sokol* a ze dweří wen ji wyhodí. — To učiniw s welikou dychtiwostí ku swé omráčené, nebo-li již mrtwé matce přiskočí. Stuhlá u jeho nohou tu leží. I tře čelo její, třese oudem, třese celým tělem, a tak dlouho do ucha jí křičí, až znamení dá, že žiwobytí w ní, a pomalu i wědomí a paměť se jí nawrátí. Tuť ji opět na slaměné lůžko složiw, mužným, leč i dětinským hlasem promluwí k ní takto: „Hle, rodičko! takowé jsou toho následky, když člowěk Bohu se rouhá, a černokněžným způsobem tajemstwí budoucnosti domýšleti se opowažuje. Kdybych tak nyní nesmyslnému krokání toho starého, šíleného krkawce uwěřil: při každém kroku musel bych se třásti, abych někomu na hlawu nešlápl, a konečně, bych jen trapliwé té ouzkosti se zprostil, sám bych se katowi na kolo dostawil. Leč toho se nestrachuj. Při wší sprostotě a powěrčiwosti swé wždy's mne k dobrému wedla, a nikdy také powěsti zlé o swém *Sokolu* nezaslechneš.“

Tak když prawí, zazní na ulici zwučení weselých trub.

„Tu to již připomíná!“ — wywolá s srdcem kwapně rozdechnutým: „To znamení odjezdu a pro wšecky ty, jenž se na ten králowský tah podíwati chtějí. Nebe budiž s tebou, dobrá máti! Dej mi požehnání, a odporuč mne Bohu Wykupiteli, jemužto až k hrobu,

jakož i w hrobě a za hrobem wěrný a zaswěcený zůstati jsem přislíbil.“

I požehnala mu matka hojné slzy wyléwajíc a odporoučela ho nebi; předce wšak rouhawému pokušení nemohouc odolati, mezi tím zrak okouzlený po Skřítku, domácím swém bůžku, prosebně a wzdychajíc obracela.

„Bůh s tebou!“ — zwolá *Sokol* naposledy. — „On tebe pozdraw, a synu twému někdy tě nawrať na těle i na duši zachowanou.“

S tím ještě jednou wděčně ruku její stiskl a kwapil wen, tam kde lid pražský w hlučné směsici za troubami zwučícími, jako wlny za woláním wětru, mocným cwalem se proudil a walil. A wšak žádost, jižto poslední slowa jeho se loučícího obsahowaly, na nebesích wyslyšena nebyla. Sotwa že s tahem rytířským w Řezně se uhostil: jiný luzák přišed s wojskem zadním zpráwu mu přinesl, že matka jeho jest pohrobena.

II.

Město Řezno, anto den císařské kolby wždy wíc a wíce se blížil, *Sokolowi* našemu rajské diwadlo způsobilo. Když tak králowé, knížata, wolenci a biskupowé w majestatní nádhernosti na šlechetných koních sem tam jezditi, jejich pak družinu stříbrem a zlatem ozdobenou w pestré chumelici widěl cwálati: tu ho srdce zabolelo, že k nejsprostší službě ustanowen při té wznešené kolbě wlastně ničehož nemá zastáwati. Již na cestě německou říší, když rytířowé čeští s blýskawými přílbicemi a potřásaným chocholem, jako kwět a wýbor knížat, sobě počínali — oni pak k znamenitějším městům blížíce se welikánská těla swá trojnásobně okrásiti nezapomněli — mrzelo ho, že ho matka o několik roků dříwe neporodila, tak aby slawnému tahu tomu alespoň co zbrojnoš byl přiwtělen. Ano, marniwost a jakási pýcha w něm lahodně ho nawáděly, že se mu ničeho, nežli šlechtického rodu a pasowání na rytířstwí nedostáwá, tak aby práwě tak hrdě na koni seděl, a

práwě tolik pochwaly a wážnosti došel, jako jeho krajané, čeští rytířowé. A wšak měl to štěstí — kterýmžto se wšickni snitelowé honositi nemohou — že od makowice zámku powětrního wždycky bez ourazu do prachu země se spouštěl, a že z každého zimničního opojení tak dobře se wyspal, že w něm ani po záwratí ani po hlawy bolení stopy nezůstalo. Powždy se opět stará útěcha do duše jeho nawrátila, že ho dobrotiwý tworce šwihlorostlým, kwětoucím tělem; silnými, bystrými a čilými oudy dosti štědře byl obmyslił, a že wěrným, horliwým zastáwáním swých powinností na koně znamenitějšího bude se moci wyšinouti. Tak se stalo, že wždycky opět s chudobným swým stawem spokojena býti se cítil.

Byltě *Sokol*, wěru! hezký, ouhledný jonák. Wysoký a štihlý zrůstem, měl i také příjemný, růžemi wěku panického ozdobený obličej, charpomodré oči, rusé, přirozeně kroužkující se wlasy, jakož i, když mluwil a neb se usmíwal, dwouřadí zdrawých zubů k milému pohledu nemálo napomáhalo.

Tyto jeho tělesné wýhody w mnohobarewném hemžení města Řezna poněkud ho wyznamenáwaly. Mnohá měšťanská dcerka nad jeho sličnou twářností, nad jeho ouhlednou postawou neprozwolně se pozastawila, a když, jsa neznámý, do ulic wzdálenějších zabloudiw jedné nebo druhé po swém hostinci se tázal: tuť mu žádná ochot-

nou a přiwětiwou zpráwu neodepřela, ba nebylo mu nesnadno pozorowati, že poptáwáním se po jeho wlasti a její wzdálenosti, po jeho weliteli a jiných wymyšlených okoličnostech oumyslně bawiti ho usilují. To se mu nemálo líbilo. Bylatě to náhrada za to, že jako zbrojnoš na hřbetowitém walachu rejdowati nemohl.

I což diwu, když swou nepatrnou službu co nejspěšněji odbýwal, aby jen z tmawé konírny hospody swé odskočiti, a po lidnatých řezněnských ulicích, zláště pak kolem domůw, z nichžto spanilé díwky wykukowaly, mohl se šoulati?

Jedním dnem — byltě to třetí před císařskou kolbou — dále, než kdy jindy, po přeplněném náměstí a křižujících se ulicích beze wšeho oumyslu i záměru se potulowal. I šeltě brzo w prawo brzo w lewo, až se konečně nejzadnější ulicí — byla totiž lidu prázná, tichá, z nepatrné budowy sestáwající — přímo z města narownal. Jda tak již za domem posledním wedle dlouhé zahrady, widí tu na plotě cos podepřeno, nad címž se nemálo pozastawil. Spatří totiž — jak se mu z d á l o — mramorowou sochu nad míru neobyčejnou, představující wysokého, ramenatého, leč starého, ošklivého muže, anto w prawici láhew, w lewici pak pomoučenou čepici drží. *Sokol*, jenžto podobného nikdy nic newiděl, welice se diwil, a představiti si neuměl, jak to wěc možná, starce tak přirozeným způsobem w kameně wy-

obraziti. Temeno i wětší díl ostatní hlawy jedna byly weliká, hladká, blyštěcí se lysina, a welmi řídcí wlasowé, co sem tam kořenili, jakoby wichrem zdáli se rozcuchaní. Čelo bylo jakoby ohniwé a wráskami rozworané, pod ním pak dwa hluboké dolíky, z kterýchžto skleněné, přewrácené a přetočené oči k nebeské podlaze čuměly. Ano i oděw skutečné wlněné haleně ku podiwu byl podobný, toliko že ho mimo jedoucí wozowé a spřežení jejich, a snad také rozpustilá chasa nemálo byli blátem poházeli.

Dosti dlouho *Sokol* takořka s úžasem na to mistrowské řezbářské dílo se nadíwaw chtěl práwě odejíti, an se mu najednou zdálo, že se ty weliké skleněné oči pohybují, a pysky sinawé jakoby hrobowé otwírají se a opět se zawírají. Hrůza ho obešla. Leč sám sebe bylby musel z bojácnosti winiti, kdyby byl odešel, prw než se o wlastnosti mámení a šáleni toho přeswědčil. I směle tedy přikročiw, hřímaje na sochu wywolal: „Jsi skutečně kámen, čili cos žiwého? mluw!“ Tu domnělý mramor ztýčiw se, hlas ze sebe wydal dílem chrapotu lidskému, dílem chrochcení swinskému podobný. „K o l b a — m r c h o !“ byly dwě jediná slowa, kterým *Sokol* porozuměl. Awšak wíce jich nepotřebowal, aby sám nad sebou se zamrzel, že jsa otrokem obraznosti swé clowěka přílišným nápojem o smysly a wšecku wládu w sobě se připrawiwšího, bezžiwotnou podobiznou jeho

býti se domníwal, o čemž se teď až nazbyt mohl přeswědčiti. Neboť starouš, poněkud si swědom, s dobrodincem swým, dřewěným totiž plotem, diwě se začal potýkati; načež pak tento, jakoby rozhněwán nad takowou newděčností, tak se opřel a protiwil, že nepřítel jeho do wozowé cesty zawráworaw, rukama i nohama do wšech čtyr uhlů swěta roztažený na bojiště ulehl.

Nerozmejšleje se *Sokol* poraženého se uchopil, anto sebe swědomím zawázána cítil, aby ho z cesty ourazu a nebezpečenstwí uchýlil, a možná-li, pod jeho přístřešek prowodil.

Jak mile tělesné břemeno opilého na nohy postawil, uchopil ho silným swým ramenem pod oběma pážema, a tázal se, kdeby zůstáwal?

Na otázku tu pokynul starouš láhwicí, a z města do šírého pole ukázal. I porozuměw mu *Sokol* nemálo nad tím se pozastawil, obáwaje se, aby cesta welmi dlouhá nebyla, a on jsa tu neznámý příliš pozdě do hostince se nenawrátil. A wšak co před sebe wzal, člowěctwí mu kázalo. Těše se, že domow starého předce snad w bližším okolí bude, žiwý ten náklad, nemálo se namáhaje, dále stěhowal.

Majíce tak město dobré dwa hony za sebou, dali se, buďto pudem, buďto wnuknutím starého pijáka, po pěšině w lewo, kterážto, co ji bylo polem a lučinou

přehlídnouti, blížícím se lesem běžeti se widěla. Rádby sobě *Sokol* obtížnou tu křesťanskou službu družebnou rozprávkou byl zpříjemnil a usnadnil; leč staroušowi dílem pro mrákotu, dílem pro tíži jazyka nebylo možná na otázky wůdce swého odpowídati. Zůstaltě každou chwílkou státi, wíno, čí piwo, či jaký to obsah její byl, dlouhým douškem z láhwice pracně wydobýwaje, kterážto láhew — příležitostně budiž řečeno — w souboji s plotem byla by za swé wzíti musela, kdyby na místě hrnčíře soustružník tworcem jejím byl nebýwal. —

Došli jsou lesa, a co *Sokol* předzwídal, skutečně se ukázalo: pěšina se prostředkem lesa kroužila. Zastawiw tu starouš zdál se přemýšleti, brzo o swého wůdce, brzo o les strženým swým zrakem se opíraje. Najednou se utrhne, poukáže lewicí nazpět k městu, a choď jak choď bez wůdce i bez podpory do lesa se potácí.

Mile rád bylby *Sokol* pokynutí tomu zadost učinil; leč pomyslil, že křesťanský swůj skutek od polowice, ba menší částkou jen by wyplnil, kdyby starého, opilého muže, lesem tím, kde w každé době čelem do kmenu wraziti, a lebku sobě roztříštiti může, samotného kráčeti nechal. I pročež odhodlán na nowo k němu se blížil; awšak starouš w diwém wzteku se stromu nejbližšího welepádnou snět ulomil, a šermujíc ní tak strašliwě řwal a wřeštil, jakoby mezi dýkami wražedlnickými

stál, a w té smrtelné ouzkosti stromy wůkol sebe stojící ku pomoci ozbrojiti musil.

„Newěří mně!“ — pomyslí *Sokol* sám u sebe, — „bojí se, abych ho w šeru lesa neobloupil. Blázinek! jakobych to i w šírém poli byl nemohl učiniti. Ať nepyká, že podporu mé ruky opowrhl. Kéž ho anděl strážný prowodí, a nenechá ho w bahně hříchůw zajíti!“

Tak pomysliw a rameny pokrčiw wykročil z lesa, a w měkkem mechu pod dubem, jenžto tu před lesem jakoby na stráži stoje široká a dlouhá ramena rozprostíral, pohodlně se uložil, tak aby si oddechl, a od obtíží pracného toho průwodu poněkud odpočinul. Krajina tu se wšemi wnadami swými, jakoby stkwostně hotowený welikánský koberec, rozprostřena před ním ležela; majestatní wěže a báně císařského korunowacího města, úctu a wážnost jakýmsi práwem přijímajíce, co nebenosní welikáni na něj se díwali, na wznešený pohled mateřské Prahy mu zpomínajíce, a wšecky radostné a smutné obrazy, jenžto tam od dětinstwí w duši jeho byly se zaryly, brzo těšíce, brzo ho lekajíce mimo wědomí jeho se mihaly a nerwy jeho tak unawily, že umdlené oči samy od sebe se zawřely, a on do měkkého klína čarowného spánku se wšemi smysly swými se pohroužil.

Probudiw se pozoruje, že krajina šerem zastíněna jest, a slunce že zapadajíc i s ohniwou družinou swou

we wečerním černém oblaku zhasnoutí se chystá. I wyskočiw a k městu nazpět pospíchaje potká mladou, spanilou ženu, jenžto po pěšině rychlou nohou kwapí, a dechu sotwa popadajíc před ním státi zůstane.

„Newiděl jsi starého muže, cizinče?“ — ptá se těžce oddychajíc, ouzkost a těsnost duše nemohouc w sobě zatajiti.

„Widělť jsem, wěru! starého muže,“ — odwece *Sokol*, nemoha za to, že zrak jeho mimowolně na sličnou twář krásného toho stwoření se zawěsil.

„Jakou to kráčel cestou?“

„Pěšinou, jenž tuto lesem.“

„O nebesa, tím nešťastným lesem! Proč tak pozdě, tímto šerým wečerem, cestu sobě zkrátiti hleděl! Tím nebezpečným lesem! hrůza a ouzkost nohy mi podrážejí! — Jest tomu již dáwno, co jste se potkali?“

„Tak dáwno, že má již les za sebou, není-li příliš dlouhý.“

„O, dlouhý, obtížný a dlouhy!“ — wywolá žena a rukama lomí.

„A wšak“ — dí *Sokol*, chtě ji nějak potěšiti — „snad že ho ještě dohoníš; nebudeť on daleko.“

„Proč?“

„Proto že si tolik korbelů a láhwic do staré lebky narownal, že mu pod nákladem tím nohy klesají.“

„Můj dobrotiwý Bože! on jest to, a nikdo jiný.

Silně napilý, jeho welký wěk, ta obtížná cesta, beze wší podpory, bez oka mu swítícího! — aby se tak skotil — snad dokonce s mostu toho zpukřelého do té strašliwé hlubiny — o, milý, dobrý jinochu! smiluj se ti nad mou ouzkostí, prowoď mě tím dlouhým, černým lesem!“

„Kterak mám, slepý sám, tebe prowázeti? Sotwa že s pět krokůw do lesa jsem učinil.“

„Není o to, cesty jsem powědoma; leč jsem slabá, bezbranná žena. Po silnicích a wšech wšudy cestách lid wojenský tímto časem se potuluje; zoufala bych si, kdyby mě nehoda potkala. Twůj obličej jest bezpečný obraz newinnosti a dobroty, tobě se směle mohu swěřiti. O dej se powzbuditi, prowoď mě tím lesem!“

„Jsem tu cizinec. Newrátim-li se w čas do města —“

„Wěrný posel dowede tě na místo, jak mile přístřeší mého dojdeme. Wěz, že mne swaté powinnosti k tomu nešťastnému starci poutaji! Kdyby ho nehoda zachwátila, jížto jsem ho wystřihati mohla: na božím i na swém wlastním soudu z hrozného hříchu musela bych se winiti, w zoufalstwí musela bych umříti. O učiniž tak, dobrý jinochu, pro bláhu a spásu mé nesmrtelné duše!“

To bylo ubohému *Sokolowi* příliš mnoho. Slzy ženy bědující jako žžawí uhlowé na prsa jeho padaly,

tak že tenká, slabá kůra, w nížto srdce jeho bylo obaleno, celá se jimi rozehřála a rozlila. I podal jí umdlené a ustrašené silnou prawici swou, jsa wolně hotow, stůj co stůj, lesem tím ji prowoditi.

Pěšina byla tak široká, že pohodlně wedle sebe mohli kráčeti, a *Sokol* swým okřídleným nohoum celou uzdu popustil, jakkoli slušné býti uznal, ženu tu tak unawenou mírnějším během šetřiti. A wšak žena, strachem a hrůzou poháněná, předce ho wždycky, jako by ho wésti měla, krokem a dwěma předcházela. Na rozmluwu, na wyptáwání nemohl *Sokol* ani pomysliti. Zkormoucená žena neměla času ani zrakem ani myslí k wůdci swému se obrátiti; leč bedliwým okem w prawo i w lewo do každého křowí a chrastí se díwala; každý dolík, každou hlubinu skoumala a ohledáwala, a neb s plamennou dychtiwostí před sebe jen zírala, pokud rostoucí tou temností cesta křiwolaká dala se jí přehlídnouti.

Tak přikwapili k weliké, hluboce rozšklebené skalní propasti, jejížto wlhcí, mechem porostlí krajowé bídným dřewěným, na polo zetlelým můstkem byli spojeni.

Sokol chtěl práwě lehkým, bystrým krokem přeběhnouti, anto jeho soucestowatelka poděšena hrozným hlasem wykřikla, a ouzkostí polomrtwa do černé té rozšklebiny hleděla.

„Co jest?“ — ptá se *Sokol* zaražen.

„On jest ten tam!“ — kwílí žena — „zabit, zabit, mrtwola jest tam w té strašliwé propasti!“

„Přízrak jest to!“ — odslowí on, ostrý zrak swůj do hustého šera napřahujíc. — „Newidím nikde mrtwolu, ničehož tam není, coby se k člowěku podobalo.“

„Ale zábradla tu není! Hle! protější až potud stojí, a tady jest ulomeno, běda, čerstwě ulomeno! Na ně chtěl se podepříti, a skotil se tam s wšemi hříchy do hrobu toho hlubokého! Budiž, Bože, ubohé mé duši milostiw!“

Stálť tu *Sokol* nějakou dobou jako ztuhlý; a wšak brzo se zpamatowaw a čerstwým okem štěny té hlubiny změříw, prawil s duší odhodlanou řka: „Jestiť k prawdě podobno, že muž starý hrobu došel tam w té bezedné rozsedlině; awšak možná, že zábradlo jiným spůsobem bylo uraženo. Budiž jak buď, toho máš míti přeswědčení.“

„Co obmejšlíš?“ ptá se ho žena rukama lomíc.

„Dolů slezu, a pokud šero, podmostí to a wšecky srázy jeho prohledám.“

Powěděw to, ku protější skalní stěně kwapí, s nebezpečenstwím žiwota chtě se po ní spouštěti; leč w tom slyší z úst swé spolucestující ta úzkostná slowa: „Pro Boha žiwého, ustaň!“ a dostane pozadu tak násilnou ránu do hlawy, že jako bleskem zdrcený sklesne na zemi.

III.

Když *Sokol* náš z mrákoty těžké probudiw se wšech swých smyslůw opět nabyl: cítil sebe hustou, neproniknutedlnou tmou býti zahalena. Slyší náramné hučení a chřestění wody, mezi tím pak jakési klekotání a rachocení, jenžto rownou mírou pod ním původ míti muselo, jelikož podlaha, na které ležel, třásla se a drkotala.

„Kde jsem?“ — dí s úžasem sám k sobě, na wšecky strany prozřetelně hmataje. „Z prken jest půda, na které ležím, a pročež nikoli země lesní, to dobře cítím; leč co se tu semnou obmejšlí?“ —

Mezi tím, co se ouzkostnými důmněnkami nepokojil, slyšel nedaleko od sebe zdůly na prkenou podlahu zticha klepati. Ačkoli že klepání to mezi ostatním chřestem a klekotem těžce jen dalo se rozeznati: předceť se mu zdálo, že z toho ze wšeho lidský hlas, outrpné, pomocné slowo wyniká, a pročež s napnutou duší poslouchal. I klepá se opět, a klepání to zwuk jazyka ženského následuje.

„Jest-li w tobě ještě záblesk žiwobytí,“ — wywolá to, — „slyš mne a pozoruj!“

Hlas ten zdál se *Sokolowi* powědomý. I wzchopiw se po podlaze makal, tak aby se k místu přiblížil, kde se bez přestání klepalo. Tu wrazí rukou na kratičkou laťku, a hmátnuw dále ucítí druhou té samé délky i šířky, a prsty prostor mezi nimi skoumaje pozoruje, že malé, pohybowací prkénko do nich wsazeno jest, jenžto se snadně w prawo i w lewo postrčiti dá. Postrčiw ho nalezl otwor, kterýmžto tak silný proud nepříjemného tepla na něj se wywalil, že na nějakou chwíli dech w něm zarazil.

„Bohu díky!“ — dá se hlas nyní otworem zřejměji slyšeti, — „tys žiw!“

„Kdo jsi?“ — táže se *Sokol*. — „Powěz, kde jsem, a co se tu semnou díti má?“

„Tiše, tiše!“ — odslowí se mu zdůla — „wšeho se dowíš, wšecko se ti k užasnutí wyswětlí. Prozatím wěz, že jsi lidumilowným skutkem swým sebe i mne do hrozného dal podezření. Muž můj jest w tom nešťastném domnění, že semnou zapowězené towaryšstwo máš. W nesmyslném wzteku swém srazil tě kyjem dubowým, a sem tě dal wleci, tak aby, obžiwneš-li, krwawou pomstu nad tebou učinil.“

„Mluw, ženo!“ — wywolá *Sokol* — „jak se

3*

dostanu z toho wiklajícího se patra, dříw než se sboří pode mnou?“

„Mluw zticha, sice po nás po obou jest weta! Muž spí mně u nohou — pohybuje se — tiše! tiše! — Swětnice swé“ — mluwí po chwílce dále, anto stará obluda pewněji opět usnula — „nemáš se co báti. Stojíť tak pewně, co podlaha, na kterou já se s postelí swou podpírám. Wyprostiti tebe nemohu, bych to i nákladem žiwobytí swého učiniti chtěla. Musíš zůstati, kde jsí. Tu, wezmi chleb a lahwici. Nasyť se a ukroť žízeň, jsi-li toho žádostiw. Netřeba-li toho tobě, a neb ti zbytek zůstane, ten ty oknem řece mlčenliwé podej, tak ať u tebe stopy soustrastí mého nenajdou. Hledej zticha po swětnici. W jednom koutě nízké lůžko najdeš, tam se prospi, lze-li tobě spáti; a wšak pro Bůh! bedliwý buď, ať tě můj starý, který na štěstí dlouho bude spáti, nepřekwapí a we spaní nezaškrtí. Nad ložem wisí starý, strašliwý meč; po něm sáhni, bude-li toho na nejwejš zapotřebí. A wšak slib mi, slib, jinochu! na swé spaseni, že ho jen k hrůze použiješ. Newyléwej krew, nedělej rány smrtelní; prosba má a pomocná ruka boží tebe wyswobodí!“

To powěděw oněměl ženský hlas. Cokoli ***Sokol*** otázek měl a se tázal, na žádnou nedostal odpowědi. Starostliwě tedy prkénko opět postrčiw, makal a hledal, a našed lože, sedl si naň a hlad i žízeň poně-

kud ukrotil. Tu se mu zdálo, jakoby w té černé noci na jednom místě switalo. Přikročiw tam najde okno, ježto zticha otewře. Silněji a hřmotnější počne to pod ním šuměti a chřestiti; leč jakkoli sluch i zrak wšemožně dolů napínal: nebylo mu možná příčinu wšeho toho hlučení a sekotání wyskoumatí. Pamětliw té napomínky, jižto mu hlas ženský zanechal, uwrhl láhew a zbytek chleba tam, kde to nejwíce šumělo, hříčku, mysle, a wítaný pokrm pro bázliwé řeky obywatele. Na to pak opět tak zticha okno zawřew k nízkému loži se nawrátil. Tu si pewně předewzal, spaní wší mocí odháněti; jelikož se obáwal, aby ho nepřítel, jemuž nikdy neublížil, jehož snad ani neznal, bezbranného nepřepadl: a wšak přirozenost wůli jeho statně sobě podmanila. Zapletla se duše jeho w labyrint wšelijakých předtušení, důmínek, záwěrků a upamatowání; zatoulal se s celou myslí do mlhy a bloudiwého snění, jenžto co tmawé wečerní oblaky wždy wíc a wíce nad jeho duchem se stahowalý, až konečně wědomí jeho docela zahalily, a on pewně usnul.

Násilné udeření na dweře a hned na to břinkot klíčů z hlubokého snu jej wyděsily. Wyskočiw, střelí prwním zrakem — byloť se zatím rozednilo — po dweřích, za kterými, jak se mu zdálo, rána ta byla zahřímala. Odlítnoutě dwéře, jakoby wichrem odmrštěny, a jimi wejde — nechtěltě *Sokol* wlastním očim wě-

řiti — jimi wejde starý, wysoký, ramenatý muž, jehožto wčera z korunowačního města outrpně byl až k tmawému lesu dotáhl. Stáltě sice pewně na kmenowitých nohách, a wyhlížel, jako člowěk, jenžto wí, co jest, a co počínati hodlá; než následkowé wčerejšího opití jako diwá spousta w twáři se mu uhostili, a hnusným, odporným pohledem jsou ho přioděli.

„Ajta!“ — ošklébl se na jinocha plného podiwení, — „jsi wěru ještě žiw? Wiď, že starý *Ruprecht* moudře jednal, že tě sem dal odtáhnouti? Holubice pěkně prosila, za holoubka orodowala, ostatní rány sama schytala, frejiřowi lhůtu wyžebrala — huj! mladý jelen byl by se byl sebral, starouši se rouhal, a dále hřešil s zawilou a zlořečenou newěstou! — Kochane mé ženy!“ — dí temným, hrozně strašliwým hlasem, dlouhý, dwouostrý nůž z pokálené haleny dobýwaje, — „připraw se k smrti, tam dole pod kolem slyšíš šuměti swůj hrob!“

„Starče!“ — odwece *Sokol*, wíce smělosti w silné duši cítě, nežli si z počátku důwěřowal. — „Jakým to škodliwým omylem dáwáš se k tak strašnému přečinění zawáděti? Podíwej se na mne! nepoznáwáš mne?“

Starý *Ruprecht* zamračeně naň se díwaje, diwokým zrakem w obličeji jeho se hrabal, jakoby chtěl cosi známého wyrozeznati, co se mu hned spořádati a součtowati nedalo. A wšak najednou, jakoby

se wztek jeho nowým krmem napásl, diwé swálky twáře jeho křečowitě se shrnuly, a widěti bylo, že mnohem wíce, nežli prwé, ke krwawé práci jest odhodlán.

„Předobře tě znám, bazilišku!“ — usápne se na něj hlasem drtícím. — „Za wůdce ses mně neprošeně dostawil?“

„Dostawil jsem se!“ — krátce *Sokol* odpowí.

„Abys mne w lese zaškrtil, a mou ženu, tu ještěrku, i s mým krásným, prwním tady mlejnem sobě oswojil?“

„Odpustiž ti nebe toto hříšné domnění! Nikdy jsem, co Boha znám, manželku twou newiděl.“

„Chlapče!“ — zařwe ***Ruprecht*** jako lesní zwíře, — „nepřekwapil jsem tě, anto si u setlelého mostu s zrady plnou oulisností k tobě sedala?“

„Co?“ — wywolá *Sokol* s nemalým podiwením, „Ta jest twá manželka?“

„Do pekla s tou přetwářkou! Modli se, a chystej se na dalekou cestu.“

„Prw mně musíš, diwý wlku! přečinění, z kterého mne šílenost twá winí, pewnými důkazy oswědčiti!“ odslowí luzák w sprawedliwém hněwu, a uchopí ten obnažený meč, jenž skutečně nad postelí na weliké rukowěti wisel.

Ha! zawražditi mne chceš, a ptáš se po důkazech?“

„Brániti se chci! Bylťbych, wěru! bázliwá díwka, nehoden swé welkosrdcé wlasti, kdybych se tu co newinné jehně bez obrany odprawiti dal.“

„Hola! stárku! lidé, pomoc!“

„Nuže, swolej tedy chasu swou! Ne mezi lidi, ale mezi wlky, mezi saně upadl jsem, jenž jsou zwykly, nikoli líce slzami outrpnosti awšak jazyk horkou krwí močiti. Budiž tedy! Staloť se již, že šlechetnější srdce, než jest luzákowo, dýkou wraha krew swou wycedilo; a wšak přisahám ti na swěcený hrob otce swého, že wám každou krůpěji krwe české smrtícími ranami napřed zoučtuji!“

Co prawíš?“ — ošklébne se starouš se skoumajícím wztekem naň. — „Co nazýwáš českou krwí?“

„Která to w žilách statných Čechůw koluje.“

„Jací jsou to lidé?

„Lidé, ani o wlas horší a nesmělejší, nežli ti, jenž na poříčí tomto kráčejí — tebe-li wyjmu, a twou chasu zákeřnickou. Lidé, prawím, kteří w zemi obýwají, jejížto čest jim swětější jest, nežli swěta blaženosti hanebností wykoupené!“

„Hm!“ — dí *Ruprecht*, poněkud se pozastawiw, — „snad jsi zatoulaný cizinec?“

„Jsem cizinec, nikolí wšak zatoulaný, jelikož tu, sluha swého krále, dwanáctý den již we wašem Řezně obýwám. Zajisté bych tou jen cestou, kterou

jsem přišel, z města se byl opět ubíral; leč tu jsem našel w cestě, w blátě m o l k a b e z d u š n é h o, a smilowaw se nad ním wedl jsem ho, n e s l jsem ho, jelikož by bez wůdce a bez podpory ourazu byl neušel. A hle! ta šelma w tom práwě okamžení zákeřnicky mne omráčila, anto jsem s nebezpečenstwím žiwobytí mrtwolu její mezi hady a drawým ptactwem w propasti chtěl hledati. Bylo to p r a w é, č l o w ě c k y?"

„Ohawné to bylo!" — odwoláwá ***Ruprecht***, a nůž čerstwě broušený hněwiwou rukou zahodí.

Tu mu ***Sokol*** prawdiwě a krátce wyprawuje, co ho bylo pohnulo, neznámou, starostliwou ženu welkým lesem prowoditi, a jak se bylo stalo, že na mostě setlelém zastawili se a meškali.

„Budeť tomu tak!" — wywolá ***Ruprecht***, a do wysoké, holé lebky se udeří. — „Srownáwá se to od slowa k slowu s j e j í m wyznaním. ***Johanna*** jest tedy předce anděl, a já ďábel, já ten molek bezdušný! — Odejdi w pokoji!" — dohodí po nějaké době, prawou rukou w podšíwce haleny swé hrabaje, — „a — bys doma nepowídal, žes blízko města císařského, w prwním tady mlejně newděčné našel howado — t u! — wezmi s sebou měšec."

„Nikoli!" — odslowí mu ***Sokol*** s wědomím hluboce pocítěného ublížení. — „Čo jsem učinil a utrpěl, wším swým statkem nemůžeš mi zaplatiti. Odměn

se wěrné, šlechetné swé *Johanně*, a když sáhneš po číši a po lahwici, pomni wždycky, že tě Bůh stwořil podlé swého swatého obrazu. Pamatuj a powaž, muži starý! naučení, ježto ti tu český luzák zanechal.“

Tak powěděw kwapil dweřmi a po schodech a wen pod ranní nebe, na koberec krásné lučiny. ***Ruprecht*** ho chtěl prowoditi, a neb aspoň wůdce mu dáti na cestu jemu nepowědomou; leč *Sokol* ani toho newzaw po pěšině mu ukázané k odlehlému císařskému městu pospíchal.

IV.

Přikwapiw do swé hospody slyší, že jsou, pohřešiwše ho, we wšem wšudy městě po něm se sháněli, anto bylo slyšeti, že mladý muž, k němu nemálo podobný, w Dunaji se utopil.

„Jakého pak shonu po luzáku!“ — odwece *Sokol* na to. — „W chumelici lidstwa zatoulal jsem se z města wen, kdež mě něco překwapilo, a jelikož mi žádný poraditi nemohl, a snad také nechtěl, w tamnějším jsem hostinci s jiným lidem přenocowal.“

Bylotě to k prawdě podobné, a pročež se tomu snadně uwěřilo.

Dnowé císařské kolby konečně se přiblížili, a mezi slawnou skwostností, majestatnou nádherností a hlučnými radowánkami také opět uplynuli, aniž se co zmíněni hodného s luzákem naším přihodilo. Tak i také pohří obyčejné, sněmy a rokowání wolenců, jakož i stkwělé a ouprawné rozchody pomalu se odbyly, a českému rytířstwu den slawného odjezdu byl se ohlásil.

Anto wečer před tím *Sokol* s připrawami k odchodu se zanášel, a w hostinci, kde soumarowé či břemenářowé se swáděli, s welikou horliwostí sem tam přebíhal: tu mu přišlo hlawní branou na náměstí se podíwati, a zpozoruje, že s hospodským tam žena stojí na někoho se doptáwajíc. Bylatě to *Johanna, Ruprechtowa* mladá manželka. Neznámým pudem pobodnutý jako jelen wstříc jí běží, jako sestru ji wítá a pozdrawuje. Leč *Johanna*, na okamžení ho poznawši, s ohniwou rychlostí za ruku ho uchopí, a stranou ho wede, jakoby beze wšech swědkůw měla s ním co mluwiti. Byla bledá a uplakaná; jaro w krásném obličeji bylo jaksi odkwetlo, a welké břímě na raněném srdci zdálo se jí ležeti.

„Co se stalo, *Johanno*?“ — táže se *Sokol* ouzkostliwě. — „Opět starý ukrutník nehodně s tebou nakládal?“

„Můj muž jest mrtew!“ — odslowí *Johanna*, a z něžných jejích očí welké slzy kanuly.

„Mrtew!“ — wywolá *Sokol*. — „Snad nezašel ohawnou swou neprawostí?“ —

„O můj Bože, ten setlelý most! wždycky se mi láwkou třtinowou mezi smrtí a žiwotem zdál býti. Ta se zrádně pod ním zlomila, a uwrhla ho, co mrtwolu, do propasti přehluboké!“

„Sprawedliwé nebe!“ — zkříkne *Sokol* — „tedy

tam, kde já jsem měl skonati. Budiž Bůh duši jeho milostiw! Tys šlechetně a wěrně powinnostem swým dostála.“

„Wěrně!“ — odwětí *Johanna* slzíc — „a předce jsem ho konce strašliwého nemohla wystříhati. Na mne tam nesmí naříkati; s čistou, pokojnou duší k welikému a přísnému soudu někdy se tam dostawím. Awšak mnoho, wšecko jsem ztratila! Od toho jitra, cos ty z mlejna, ani s Bohem mi nedaw, odkwapil, laskawě a šetrně se mnou zacházel, znowu jsem se narodila, byla jsem spokojena, byla jsem šťastna. O, co mám tobě děkowati! Co jsi pro mne utrpěl! jak ti mohu odměniti!“

„Zpomeň si někdy na mne“ — dí *Sokol* ohniwě jí ruku tiskna — „a bohatěs mi odměnila.“

„Nikoli, nikoli! Ať se mi swět s oškliwostí wyhýbá, pak-li někdy zapomenu, co lidumilá šlechetnost twá pro mne podnikla! Awšak té samé ošklíwosti hodna bych se stala: kdybych tě pouhou pamětí, tichým toliko pomněním odbyla. Mám-li klidně smutnou cestou příštích swých roků kráčeti: o tedy pojď, a wezmi polowici welikého statku dědictwím mi zůstalého.“

„Twého statku?“ — wywolá *Sokol* ulekna se, a rychle se do hostince obrací.

„O nezawrhuj již prwní polowici mé weliké žádosti!“ — prosí ona ze wší síly w rukou držíc jeho prawici.

„Co chceš ještě?“ — ptá se *Sokol*, a tiše wedle ni státi zůstane.

„Hleď, jsem sama jediná. Co se lidu okolo mne hemží, wšecko jest mi cizí, odstojné, nedomácí; wšecko mě obchází, jako kořist swou. Umíraje přemluwil mě otec, jediné swé dítko, abych starému mlynáři ruku podala. I poslechla jsem; awšak hwězdy nebeské widí to a wědí, že jsem to pro bohaté dědictwí neučinila; že jsem, smrti jeho nejsouc žádostiwa, jak to drahé oko w obličeji hlídala ho a šetřila. Jeho tu již není. Sama stojím w prostranném tom, hluku plném mlejně; sama w tom welkém, mnohotwárném hospodářstwí; mezi lidem, jenž newěrně a ziskuchtiwě na oko dle wůle mé, s duší zrádnou dle prospěchůw swých krok i práci odměřuje. I což diwu, že srdce od nich se odwracuje? že důwěrnost, byťby chtěla, klíčiti a kořeněti w něm nemůže? Awšak ty jsi dobrý člowěk. Twá čistá, nepoškwrněná prsa odkryla mi neúmyslná náhoda — nikoli, nebylať to náhoda! milostiwá prozřetelnost božská zázračně mně je objewila, a pročež s celým srdcem tobě se důwěřuji. Toliko ty wšeho příkoří můžeš mne zbawiti; toliko ty mne, ženu slabou, owdowělou, z labyrintu mých záležitostí šťastně wywedeš a wyswobodíš.“

„Co mám, co mohu pro tebe učiniti, *Johanno*?“—

ptá se *Sokol*, jakoby okouzlený, čarowným poutem k ní přikowaný.

„Mnoho, wšecko, wšecko! Zůstaň u mne nějakým časem! Budiž mi po boku; postaw se mezi tu loupežnou čeleď a ziskuchtiwé sousedy; zastáwej mé práwo, můj zdědilý statek, a — a když dowedeš, že nohou samostatnou budu umět kráčeti; když uwidíš, že bedra má wšemu tomu břemenu jsou dostojna; a — když wlast, když rodičowé — když snad díwka milowaná silným hlasem na tebe zawolají: pak — pak, můj dobrý cizinče! nawrať se tam, kde tě snad wíce, nežlí já, náwidí a milují. *Johanna* se bude smutně s tebou loučiti; awšak nechá tě odejíti, a slawně bude den swětiti, kde jí od tebe zpráwa dojde, že jsi žiw a — spokojen; že ti nebe za tento twůj křesťanský skutek na zemi již odměňuje.“ —

I chtělatě ještě mluwiti, a žádost swou lásky plnou wšemi důwody podporowati, jichžto šlechetné, citelné, silnou touhou rozdechnuté ženské srdce neprázdnou zbrojnici w sobě má a chowá. Leč bolest a lítost zadrhly jí hrdlo; horký potok slzí zalil její hlas, a pomyslená řeč na jazyku oněměla.

Uwrhla swou bledou twář na prsa zmámeného jinocha, a tak lítostiwě plakala, jakoby wzdechy její na místě zaražených důwodů oučinkowati, a započatý outok na srdce *Sokolowo* dokonati musely; leč

wedle toho pozdwižení wšech swých smyslůw a wedle té swé ouzkosti předce ještě tolikem wědomí a rozwahy wládla, že prudké wlnění-se a tlučení krwe w prsou swého zastawatele za posly a hlasatele dobytého wítěztwí pokládati si uměla.

W *Sokolowě* duši zajisté nad míru to bouřilo. Stáltě tu, co socha, weliké swé oči napnuty maje k nebes blankytu, tam, kde jednotliwé hwězdy pozňenáhla se rozswěcowaly, a mysl jeho smělým jakýmsi předsewzetím zdála se zanášeti. Tu se mužně, ale i jemně od *Johanny* odtrhnuw kwapí do síně lidem přeplněné, odtud pak po schodech zhůru k ouzkým a nízkým dweřím, za kterýmiž to w malé, tmawé swětničce pražsko-městský písák *Zelnicius* na čas swého w Řezně obýwání zůstawal.

Tento *Zelnicius* dlouhý, hubený, bledý a šilhawý čtyrydcetiletý muž, byl, co do občanské jsoucnosti jeho, cosi mezi něčím a ničím, jakowýchžto tehdejších časů nemálo se nacházelo. Byltě zbytečný přímětek a přílepek pražsko-městského ouřadu, a jméno jeho, ani ne tak pro jeho wtipy a schopnosti, jako, a sice obzwláště, pro jeho nezwedené, porušené mrawy wšem přednostům tak odporně znělo, že od stupňů k wyšší důstojnosti welice wzdálen šťastným se kladl býti, že ho w oboru nízké planiny trpěli. Kladlť se, wěru! šťastným. Neboť jakkoli wždycky mezi jakýmsi

bytím a nebytím se wznášel: předceť to jeho co na bahně houpající-se stanowisko takowé bylo, že na něm k hojnému wyžiwení dwou milowaných koníků swých dosti tučnou pastwu wynašel.

Za jedno byl měšec jeho tak bezedný, jako to místo, na kterém, co městský písák, stál; a ta okolіčnost, že k němu, jakožto k podčepku čili pozadku ouřednímu halda lidu pražského, zwláště pak šantročiwí, uzlonosní židé na radu a pro písemnůstky chodili, hladu jeho po mammoně mnohou kůstku dohodila; za druhé tu častěji zawdána mu příležitost, náhlé a popudliwé ouřednictwo potměšile proti sobě rozkyseliti, radujícímu se z cizích záští, jakož wesměs, koho wšickni nenáwidí, mile rád wšem nekřesťanskou, pekelnou nenáwistí se odměňuje.

Žepak se na místě tom mohl udržeti, měl toliko zchytralosti swé děkowati. Nosiltě *Zelnicius*, jakož jsme již srozuměti dali, co průwodní list mezi lidmi mistrowsky strojenou larwu čili krabušku, kteroužto city a oumysly swé co nejwíce hleděl zakrýwati; mimo to pražsko-městskému ouřadu nemálokdy se přihodilo, že mu bylo jednotliwým hlukům jízdných i pěších žoldnéřůw, kteřížto do wzdálenějších krajů a hradů se rozesílali, muže za průwodce dostawiti, jenžtoby jak w peře tak i také w oučtech byl honěn, tak aby w tu powinnost se uwázal, dílem bojowníky po wsích a

osamělých dworcích za mírnou náhradu krowem i krmem zaopatřiti; dílem pak poddaný lid proti neslušným žádostiwostem lidu toho wojenského, a zbytečnému soužení zastupowati.

K takowým to a jim podobným wýprawám titulowaný městský písák *Zelnicius* welmi dobře se hodil; kterýžto pod rukou mnohý pražský groš do swého pytlíku smetl, a proto předce nawrátiw se tak zewrubně oučet složil, že ho žádný w oumyslném šibalstwí stíhati a z něho trestati nemohl.

Když tedy stkwostný ten rytířský tah ke slawné kolbě do Řezna se chystal: kázalo se pražsko-městskému náčelnictwí, aby nejenom několik wýražných mužů z wýboru swého wyprawilo, jenžto by dílem k nádheře přispíwajíce ctihodný ten ouřad u dwora císařského předstawowali, dílem pak co ouředníci jednotliwá oddělení lidu ozbrojeného doprowázeli; ale i také zběhlého oučetníka luze břemenářské na bok postawilo.

Této služby stal se opět zkušený *Zelnicius* oučastným, a k němu kwapil *Sokol* — jehožto jsme w hostinci Řezněnském před úzkými dweřmi zanechali — tak aby jemu, jakožto prwnímu a nejbližšímu přednostowi swému, nenadálou změnu osudu swého, jížto se měl podrobiti, oznámil, a na možnost čili nemožnost tohoto podiwného předsewzetí swého powinnowaně jeho se zeptal. Zpouzelyť se dwéře na jeho prwní kwapnou

úchwatku powoliti; jelikož ale písáka za nimi mluwiti slyšel, napadlo mu, že snad wlastním rozmarem, aneb winou truhlářowou ztuha zapadly, a wrazil do nich silou dwojnásobní, tak že odlítly, pokud stežeje jejich postačowaly.

Stáltě tu *Zelnicius*, jako dlouhá kosa, k dubowému stolu přehnutý, obličejem jsa k blízkému oknu, hřbetem ale ke dweřím obrácen, tak že *Sokola* rychle sem wešedšího tím méně mohl zhlídnouti, jelikož černé, dlouhé péro, pro tíži swou od wsazeného biretu se schylující, lewý jeho spánek, souseda toho oka, jenžto by, co se u dweří děje, bylo mohlo zpozorowati, hustě zastiňowalo.

Mĕltě několik hromádek pražských grošů, jakož i jiných českých peněz na stole před sebou ležeti, práwě tím se zanášeje, aby je třibil, rozlosowal a zewrubně odpočítal. Stříbra chtiwost w jeho duši, jížto churawé oči, při šeru tom wečerním dosti čerstwě a služebně od jedné hromádky k druhé poskakujíce, zadosti učiniti nemohly, wšecku jeho jsoucnost a pročež i sluch tak sobě podmanila a spoutala, žeby uši jeho i také wětšího pohluku, nežli wyražení dřewěné záworky — jiných zámků w hostincích tehdáž se neužíwalo — byly sobě nepowšímly. Mimo to se ještě také do wášniwé, obsahu plné samomluwy zahloubal, kterážto, jak powědomo,

bez wýminky jakési potopení člowěka do hlubin či nehlubin sebe samého sebou přináší.

„O libostná robátka!“ — proslowil práwě, an *Sokol* sem wstoupil — „milostná, blesku plná swětýlka! — jakkoli roucho waše dí, že wám špinawýma rukama bylo se procházeti — mně předce milejší a dražší, nežli wšecky hwězdy tam na nebeské podlaze! kterak se to bratří a sestry waše doma zaradují, když uwidí, že lewý, až potud pustý kout w tiché komnátce jejich tak laskawými, příbuznými běloušky zlidnatěl. Buďtež jen mlčenliwá, přešťastná kuřátka! O coby z wás bylo pošlo, kdybych wás, jak se mi bylo kázalo, mezi tu chatru řezněnského lidu byl rozházel! Jste zachowána! Buďtež jen mlčenliwá, blažená holátka! Smetí plíšků službu za wás wykonalo, cenou rowno rybím šupinám, nejsouc hodno, šlechetným wám býti podlahou! O buďtež jen mlčenliwá! — A ty, spanilá, bachoratá hromádko! tebe jsem těm křiworohým luzákům uždímal. Též i tobě šlechetnější powolání.“ —

Zelnicius hodlal dále, a jelikož ústa ráda tím, čehož plna jsou, přetékají, bez pochyby mnoho geště mluwiti; leč ***Sokol,*** jenžto za ním we wýhni stál, a jemuž, dle mínění a okolností jeho, ten modlářský chwalozpěw příliš dlouho trwal, brzo nohou šoupáním, brzo pokašláwáním přítomnost swou mu oznamowal, a wida,

že wšecko nic neprospíwá, konečně hodně hlasitě, ba snad křiklawě jménem jeho naň zawolal.

Wolání to bylo smrtící šíp, na prsa písákowa trefně wystřelený, a tak hluboce zajel, že *Zelnicius* omráčen a napolo omrtwen twáří, prsy i rukama roztaženýma na stůl a na hromádky peněz sebou uhodil.

Sokol příhodu tu dle swého rozumu na okamžení za oučinek náhlého překwapení u práce powažowal, kterážto se pro tajemný obsah swůj beze wšech swědkůw odbýwati měla; a pročež také chybu swou tím naprawiti chtěl, že přikročiw domněle mrtwého za rameno uchopil, a hlasitým proslowením swého wlastního jména jemu k poznání se dáwal.

Leč tu teprw draku dřímajícímu na hlawu šlápl. *Zelnicius*, maje w swé hrůze a swědomé sobě ouzkosti za to, že wrahowé a loupežníci za ním stojí, nenadále se wzchopil, a rychle se zatočiw, a protiwníka, jenžto na obranu ani nemyslil, hubenými pařáty swými za chřtán uchopiw na zemi jím mrštil, a s diwou zuřiwostí na něj se uwrhl.

Sokol z počátku toliko o to pečowal, aby, kdykoli trubicí swou poněkud wládnouti mohl, sápajícího se pána swého z toho neštastného omylu wywedl; když wšak tento, málo či nic na to nedbaje, a z celého hrdla wřiskaje o pomoc proti zlodějům, wrahům a loupežníkům wolal a škrtil: tuť pomyslil, že brániti se w nouzi

jest dowoleno — a bylatě to, wěru, weliká nouze! — a silným ramenům swým také celou uzdu powolil. Nyní nastalo urputné rwání-se a hrdlowání.

Sokol až posawáde na tom přestati chtěl, aby písáka od sebe odklestil a ho zpamatowal; jelikož to ale nic neprospíwalo, a ten toliko následek toho byl, že *Zelnicius* jako bůwol řwa nowě na něj se uwrhl, a pod sebe ho dostati usilowal: tuť se také rozkatil, a počal w prawém smyslu brániti se a proti-witi. Obejmuwše jeden druhého rukama i nohama kouleli se, žiwoucí obraz Fortuny, brzo ten dolem, brzo ten horem, w neweliké swětnici z kouta do kouta, w ztřeštěném tom rozkacení jeden wíc než druhý kl-nouce a o pomoc wolajíce. Konečně pak, když pomoc nepřicházela — a odkud měla přijíti, jelikož w síni a w dolejších swětnicích rýnské wíno as osmdesáti mužům prsa a hrdla rozpásalo, tak že práwě plnou mírou do jásání a na zdrawí wšech žiwých i mrtwých králůw a knížat hlučného připíjení se dostali? — tuť se obadwa tak unaweny a umdleny býti cítili, že se jim ruce i nohy samy od sebe rozklesly. Namáhajíce se k tomu posadili se na podlaze jeden proti druhému, jako dwa rozlícení kohouti, jeden na druhého se díwajíce.

Na štěstí míru milowný, práwě wycházející měsíc několik milosrdných paprsků na bojiště to seslal, a *Zelnicius* poznal swého domnělého wraha.

„*Sokole*!“ — wywolá na polo s podiwením, na polo s nowou zuřiwostí — „širokonosý býku! jsi ty to?“

„Owšem žeť jsem!“ — odwece mrzutě *Sokol*.

„Tys tedy na loupež a na wraždu přišel k swému weliteli!“ — zasyčel písák ani křičeti ani mluwiti již nemoha, a wyskočiw bez pochyby za otewřenými dweřmi pomoc a bezpečnost bylby hledal, kdyby mu mnohem silnější a mocnější kouzelník, nežli láska k žiwobytí, totiž přenesmírná touha po stříbrném stole, nebyla učarowala. Od toho nebylo mu možná se odtrhnouti; ale přednost a nad luzákem wywýšenost, kteroužto si u weliké míře domejšlel, tolik smělosti do něho wdychala, že se zbroje chopil, a stoje tu co anděl zhoubce s plamenným mečem, přístupek k swému ráji zastoupil.

Též i *Sokol* zatím wstal, a we wší tichosti a wědomím zlým nepojatosti k němu přikročiw, krátce a stručně wyprawowal, proč byl přišel, a we spěchu tom a w té swé netrpěliwosti za tuhé rameno ho uchopil.

„A wšak dwéře zawřené jsi wylomil!“ — wywolá *Zelnicius* hlasem plným welitelského odsouzení.

„Newědom jsem to učinil“ — odwece *Sokol* — „krew we mně takowým warem kypěla, že jsem odpor dřewěné, bez pochyby nedobře postrčené záworky ani necítil. W tom okamžení byl bych tento wáš meč jako křehkou snítku w prstech rozdrobil.“

„Poslouchals mne. Mluw, co jsi slyšel? proč mi tímto kalousowým zrakem jeden český za druhým pohlcuješ?“

„Mluwilť jste welmi mnoho, a to práwě bylo to neštěstí. Kdybyste byl dříwe dozpíwal: na celé to kočkowání a hrdlowání byloby ani nedošlo. Co jste wlastně se stolem a s těmi plíšky rokowal, jest zajisté toliko stolu a těm plíškům powědomo. Já jsem neslyšel než prosebná *Johannina* slowa, kterážto mi až posawáde w celé duši zní.“

„Ptáš se, máš-li s tou ženou jíti? Musíš.“

„Ještě jsem neslíbil“ — odwece *Sokol* — „potud mne ani „ano“ ani mužné ruky dání newáže. Mohuť tady zůstati, pak-li to hodláte zprostředkowati; mohuť ale i také do wlasti se nawrátiti.“

„Nemůžeš a nesmíš, bídný otroku! Zlodějsky ses do mého těžkého tajemstwí wkradl; znáš mé hříšné jednání, a pročež nesmíš se mnou do Čech cestowati. Jdi za tou wdowou, či in ewěstkou — nebo co jest! — zodpowídám to, a postarám se, aby tě nestíhali; a wšak přisahej mi na kosti otce swého, že se nikdy do Prahy nenawrátíš, aniž kdy duši lidské wyjewíš, cos w tuto hodinu widěl a slyšel.“

„Na toto poslední“ — dí *Sokol* — „přisahám skrze wšecky wšudy strašnosti, co lze wám jich napočítati; neboť tomu, co jsem slyšel, nerozuměl jsem,

a co jsem widěl, mohlo by sotwa kratochwíli někomu způsobiti: leč swé wlasti, swé krásné, slawné, drahocenné otčiny tak se nikdy neodřeknu, jako že nikdy tichému spánku w rakwi a w hrobě dobrowolně wýhost dáti nehodlám. Jakož také pro waši bezpečnost hříšné této přísahy newidím býti potřebu. Jelikož wám swědomitě slibuji, že ani tady, ani w Praze, aniž kde jinde o tomto našem w Řezně spolubytí zmínky neučiním: máloť wám zajisté bude na tom záležeti, zdali spolu po jedné ulici kráčíme, a nebo celá královstwí a císařstwí mezi wámi a mnou umístěna jsou."

„Nikoli!" — osopil se naň *Zelnicius.* — „Twůj pohled jest a zůstane mi na wšecky příští časy protiwný. Nebylť bych zajisté, kdo jsem, kdybych na mužnost a mlčenliwost luzákowu spoléhal. — Odejdi! odstraň se na wždycky z našeho sboru. Ukliď se, we plášť mlhy a noci zahalený, z tohoto hostince, z města i z okolí jeho, a zapomeň na wěky wěkůw, že mléko matky české krmem twého dětinstwí bývalo. Neboť prawím tobě, že by sis jistěji a bezpečněji w ložisku saní a draků, nežli w zemi a příbytcích ustlal, kde městský písák *Zelnicius* dychá a oučinkuje!" —

Tak pověděw welitelsky ku dweřím pokynul, a s hladowou dychtiwostí k mammoně swé se obrátil.

I odešel *Sokol.* Leč na schodech kwapně zarazil a přemejšlel, zdali skutečně bdí a chodí, čili w

konírně na slámě leží a spí? Kolo jeho osudu poslední tou hodinou tak rychle a podiwně se zatočilo, že ho záwrať podejala, a wšecky žiliny ze swých spar wyšinuty býti se mu zdály. Propuštění jeho snadněji a rychleji se podařilo, nežli si mohl pomysliti; leč wýminka, kteroužto se k němu takřka nucena widěl, lásce k wlasti a poctiwosti jeho tak se protiwila, že se skoro wrátiti, a jiným, neobmezenějším způsobem s písákem o tom jednati chtěl. Awšak umělť také powážiti, že, má-li šilhawého perometa o swé dobrosrdečnosti, mlčenliwosti, ano i o wší swé newědomosti přeswědčiti, wíce času zapotřebí jest, nežli ta jediná noc, která ještě mezi tímto okamžením a odjezdem českého rytířstwa ležela, zwláště pak, jelikož slýcháwal, že welmi těžko jest, zbouřené čerwy zlého wědomí ukonejšiti, na duševní rány rozjitřené lečiwým balzamem oučinkowati.

I pročež kwapný swůj oumysl též tak rychle změniw s doufající duší pomyslil na čas, jenžto propastě wyplňuje a diamantowé řetězy zhlodá; a tou důwěrou se těše, že několik let uplyne, než pozůstalost a domácnost *Johanninu* porowná a spořádá, a že snadno jest mnoho set kop na jednu jedinou saditi, že písák *Zelnicius* také wěčně žiw nebude: kwapil po schodech do síně a do dwora, tak aby *Johannu* příliš dlouho čekající wyhledal.

I našelť ji na tom samém místě, kde ji byl opustil, a widěl, s jakouto teskliwou toužebností zrak i duši w oustrety mu posílá.

„*Johanno*!“ — promluw k ní tichými, křídlatými slowy, — „stalo se, čeho sis žádala. Prawíš se pomoci a rady mé potřebnou býti, a pročež wšech úwazků tady jsem se zprostil. Weď mě, kam se ti líbí. Shledášli we mně slabší podporu, nežli tobě zapotřebí jest: nuž, tedy aspoň tu pewnou důwěru měj, že mužnou, horliwou wůli mou žádné těžkosti z hlubokých kořenů newywrátí.“

To powěděw, a wdowu pomoci žádostiwou, jenžto radostí opojena díky a pochwalu hlasitě projewiti se chystala, za ruku uchopiw prozřetelně z hostince ji wywedl, k srozumění jí dáwaje, že obapolné dobro jejich w nebezpečenstwí jest, pokud řezněnskými, slawně oswícenými ulicemi širého pole nedojdou, aniž kdo z českých luzákůw a neb žoldnéřůw byl jej zpozorowal.

V.

Z jitra na to, když slunce prwni čtwrtou částku každodenního běhu swého dokonáwalo, stál *Sokol* w hořejší swětnici u toho samého okna, z kteréhožto před čtrnácti dny w trapné, a wšak pro něj osudné noci, s jiným citem, jinými docela myšlénkami se obíraje, rybám hluboké řeky pokrm a kratochwili dohazowal. Jelikož nyní přirozené účinliwosti očí jeho žádná protiwná odpora nepřekážela: porozuměl poněkud šumění a hučení, jehožto příčinu tehdáž, hustou temností obsklepený, nadarmo snažil se uhodnouti. Widěl totiž, že polowice řeky rukou lidskou podmaněna dřewěnými, dílem pozdwiženými branami ostrým walem se žene, a náramně weliká kola, jakowáž nikdy newiděl, takowou mocí kolem osy jejich obhání, že se woda na mnoho tisícůw lesknoucích se jisker a paprsků rozprašuje. A wšak chřestěni to dalece přewyšowal jakýsi stokrát čerstwější protiwný i odporný klapot a rachot, kterýžto si *Sokol*, ačkoli dnes již po druhé ho slyšel, tak málo

uměl wyswětliti, jakož porozuměl, k jakému to cíli a konci tak násilně a podiwně s prudkou řekou se zahráwá. Chtě w té wěci swětla nabyti a se přeswědčiti, opustil swou ložnici, a kráčel po schodech poprášených dolů na pozemí. Tu na něj *Johanna* již čekala, jsouc ještě bledý obraz starosti a zármutku, a pozdrawiwši ho, wedla ho do swé čisté swětnice, kde wšecka domácí čeleď dle pohlawí swého dwěma řady postawena, jakoby blízkou přehlídku očekáwala.

„Tu, dobrý *Sokole*!“ — promluwí, a bylo welmi patrno, že její hlas té síly a pewnosti nemá, jakowé to w tomto okamžení potřeba býti se zdálo, — „jest má domácí čeleď. Chasníci, a *Wolf*, jakožto nejstarší a spráwce mlejna, w jejich čele; tu obě děwy, *Marie* a *Eliška*, jimžto krawín a owčinec swěřeny jsou. Woráč a pohůněk, jakož i dwa mlynáříkowé, jeli do lesa, a pasák jest na ouhoru s howězím a owčím dobytkem. Až se s wečerem domů wrátí, mají se tobě dostawiti. — Tomuto myslí i mrawem mně spřízněnému jinochu“ — dí dále, čeládku swou dlouhým zrakem měříc, kterýžto zrak po stárkowi *Wolfowi*, pro nesnadnost, jak se zdálo, co nejrychleji se swezl — „odewzdáwám od hodiny wšecku moc a wšecka práwa, jimiž to mně nábytek a statek mého zemřelého muže, jakožto wdowě a jediné dědičce jeho, připadl. On tady wládni podle wlastní líbosti; a wy pak mu ze wšech swých

powinností dlužný oučet skládejte. J e h o toliko slowo wolné swazky, jenžto wás k přístřeší tomuto poutají, a buď upewní, a buď na wždycky roztrhne. Mně jste dosloužili, od této chwíle odřikám se —“

Chtěla a měla ještě dále mluwiti; ale stárek *Wolf* řeči její nit násilně přetrhl. Tento kostnatý a sukowitý pacholek měl sice malinké, krtičí oči, jenžto za wysokou hradbou nadutých twáří co prostřední plané třešně se pohybowaly; a wšak dosti bylý weliké, tak aby bleskotnými slowy ohlásily, co se asi we zbouřené duši majitele jejich děje a obmejšlí.

„Strýče *Sokole*!“ — proslowí ten hrubý towaryš jedowatě, jméno: „s p ř í z n ě n ý“ — kterého *Johanna* použila, obyčejným smyslem si wykládaje, — „wšecka naše složení těši se na tě! Jsi koňák či hřibek; tyť naše mlejnské kameny umělecky projezdíš a objezdíš.“

„Odkud wíš, towaryši!“ — ptá se *Sokol* wážně a krátce — „že jsem hřibek či koňák?“

„Aj, ucítit se poněkud, jakého zrna zboží jest, co w pytli na zádech neseme.“

„Co to znamená?“ — wywolá nowý welitel s twáří co piwoňka čerwenou.

„To znamená,“ — odslowí *Wolf* protimyslně, — „že jsem dosti času i příležitosti měl, abych si jádro strýce *Sokola* zwážil, totiž tehdáž, když jsem ho z

černého hwozdu od zpukřelého mostu až do hořejší swětnice nesl. O toho wzácného strýcowstwí! Hahaha! u wšech hromů a blesků!“

Tomuto swému hrdinskému zaklení hodný kus drzosti a opowážliwosti za přiwažek podal, a měltě to wzbuzující potěšení, slyšeti, kterak je hřmotná, dwou- až desíti-jazyká ozwěna důrazně opětuje; jelikož ostatním chasníkům, jenžto — mimojda dím — k počestným, a wšak jen jednou páleným pekáčům připočísti se mohli — tak welice se zalíbilo, že hlasitému smíchu uzdu popustiwše jakoby nadšeni náčelníkem swým: „u wšech hromů a blesků“ wywolali.

Marie a *Eliška* práwě již také huby otwíraly, tak aby, ne-li tím hrubým: „u wšech hromů a blesků,“ leč zajisté nějakou ženskou stejnowážnou náhradou přizpěwowaly: anto *Sokol*, maje tolik ducha přítomnosti, aby rychle powážil, jak by tomuto rozkwašení odporujících myslí co nejstatněji se postawil, s mužnou pewností w zraku a w hlase slowa se chopil, a krowy toho domořadí na zemi strhaje zmahajícímu se ohni konec učinil.

„Že jsi mne,“ — dí k *Wolfowi* — „z černého hwozdu na místo donesl, kde probudiw se ze mdlob mrákotných outrpnosti a pomoci lidské snadněji jsem se mohl nadíti, než u zpukřelého mostu a na pokraji té strašliwé propasti: za to ti děkuji, neptaje se, s jakým

to zlým či dobrým oumyslem nemalé té obtíži jsi se podrobil. Že ale nadřečenému spříznění s *Johannou* se posmíwáš a je zlehčuješ: zpozdile tak pošetilost a neprozřetelnost swou u prostřed těchto druhů a družek swých oswědčuješ. Neboť spřízněn a nebo nespřízněn mám nyní wšecko práwo tohoto domu w rukou, a budu je také beze wší ujmy tak dlouho uměti zastáwati, pokud je plnomocná majitelka jeho wýslowně neodwolá. — Co se ale projíždění a objíždění mlejnských kemenů, jakož i starosti twé o složení — jak jsi prawil — a celou tu mně nepowědomou dílnu týče: přiznáwám se, že se wnitřního zřízení a spořádání, jakož i ustanowení tohoto domu ani domysliti neumim, a wašemu obchodu či řemeslu tak málo rozumím, jako tomu zázračnému způsobu, jakowým to nawěžené lodi a koráby během wěčně stejných hwězd se řídí a wodí. Nic wšak méně směle do wašeho sboru se stawím, proto že doufám a se důwěřuji, že přispěním twé zkušenosti a ochotným twým poučením wšemu tomu porozumím, a pilností neustálou časem swým to dowedu, tak abych zrakem jasného dne widěl a nahlížel, co mi až potud w temnost neprozračnou zahaleno jest. I hned tedy a oprawdowě pracowati započněme! — Jděte, díwky! po swém hospodářstwí, wždy majíce na mysli, že pokora a tiché poslušenstwí we wšech wěcech wám přisluší. — Wy pak, mladší chasníci! jděte taktéž po swé práci, že by se

w domě změna byla stala, na to ani nemyslíce. Wšecko musí býti a se díti, jak to bylo a se dělo, tak jako že swědomitě chléb i plat ruka má bude wám podáwati!"

Powěděw tak ruky pokynutím ze dweří jim ukázal, načež také děwy jakož i mladší chasa bez odmluwy dwé a dwé ze swětnice se odebraly. Toliko stárek *Wolf*, jakoby zakořeněný, s pohledem zůstal tu státi, w kterémžto pokora a odbojnost patrně o wládu se potýkaly. Winícím zrakem *Johanně* w obličej se díwaje, chystal se odporně odmlouwati; leč *Sokol* wzaw ho za ruku takowým způsobem až ku prahu jej dowedl, w kterémžto přísnost a dobromyslnost souzwučně se shodowaly.

Nowý, newídaný swět rozwinul se před *Sokolem*, když oblakem prachu s *Wolfem* do dílny hluku plné wešel, tam kde s lidožiwným požehnáním matky země prwní dobrodějná změna se jewila. Slýcháwalť w domowě o mlejnech powětrních; widíwal také, kterak to w daleku na pahorcích a wršinách, co obludná strašidla, křídly swými kolotají; leč ponětí jeho jak o wnějším twaru, tak o wnitřním oustroji jejich se wším tím, co nyní wůkol sebe widěl, nikoliwěk se nesrownáwalo.

I započal dni učení swého tím, že celou tu na wětším díle dřewěnou, ze mnoha přístaw sestáwající budowu a důležitosti její kus za kusem bedliwým zrakem

prohlížel a přísně uwažowal. Na to pak stárka — s jehožto přítomností nikdy nemohl se zdomácniti — ku wšem jeho prácím a powinnostem prowázeje, wěc po wěci od něho si — jakkoli se mrzutě a newlídně k tomu měl — dwakráte i třikráte wyswětliti dal, a wšecky tímto nabyté wědomosti w paměti swé tak rownal a pořádal, že jedné každé wlastního, prostorného místa se dostalo, a jedna každá, nabywši rozmnožků a příspěwků, snadno se rozložiti a rozhostiti mohla, jedna druhou netisknouce aniž sobě překážejíce.

W tomto jeho směrném, uwážliwém seznámení-se s mlejnem po nějakém čase co nejprospěšněji osoba ho podporowala, o kteroužto pozorliwost jeho z počátku ani nezawadila.

Byltě to cwičný mlynářík, jménem *Robert*, jenžto přirozeným wtipem, zwědawostí a dobrou wůlí nadán, co lesní čerwíček do duše jedlowé, takořka do tuku řemesla swého se zahloubal, aniž to byl kdo zpozorowal.

Tento mladý *Robert* wšem žádostem nowého pána swého tak dowěrně nadcházel a se podrobowal; wšem jeho rozkazům s takowou wěrností a swědomitostí zadost činil: že *Sokol* nemálo ho zamilowaw na wětším díle s ním se zabýwal, a pokroků těch, ježto pacholík w mlynářstwí byl učinil, dychtiwě používaje s nowým tím swým powoláním zewrubně zpowědoměl.

U této jejich pracowitosti, přičinliwosti a lásce k

wěci snadně se stalo, že brzo w upotřebení wodních sil, brzo we strojení obilí, brzo w žernowech a běhounech mnohou wadu a mnohý nedostatek zpozorowawše, dle možnosti jim odpomáhali, lehčejšími a prospěšnějšími prostředky je dosažowali, a celou mechaniku, pokud na stroji mlejnském oučinkuje, takowou směrností a netězkostí nadáli: že za jejich sprawowání w celém tom mlejně nowé žiwobytí, jakási bystrá, mladistwá twářnost se zjewila, a obadwa tworcowé od mladnutí toho takořka denně jak w zmáhajícím se užitku, tak w rostoucí přízni hrnoucího se sem lidu hojné odměny docházeli.

Zwláště pak tato přízeň okolního lidu ***Sokolowi*** welice prospíwala.

Za jedno stárek ***Wolf***, jejžto záwist bodati nepřestala, tak aby wždy hruběji a newlídněji k mladšímu weliteli swému se chowal — neboť s pewnou bezpečností, že mlejn i mlynářka odměnou se stanou, diwoké mrawy a odporné rozkazy starého ***Ruprechta,*** přemáhaje se, snášel, a hned, jak tento na prkně ztuhl, we wšecku wšudy pozůstalost jeho bouřliwým outokem uwázati se chtěl — za jedno tento stárek celou swou skutečnou aneb domnělou podporu ztratil; jelikož widěl, že mysl okolních sousedů, do nichžto každodenně nowá zrna kyselosti proti cizinci wsíwal, a na jejichžto pomoc, až wypukne boj — neboť zákony tehdáž k jednotliwým rol-

níkům tak snadně nedosahowaly! — neomylně spoléhal, nejenom wždy wíce a wíce od něho se odwracuje, ale i touž samou mírou k počestnému a lidomilnému protiwníku jeho se přibližuje.

Wšecky jeho wášniwé připrawy k nepřátelským náběhům a outokům *Sokol* s mužnou, uwážliwou smělostí zničil a odwrátil, tak že konečně patrně wida, že, aniž mu dwéře k odchodu otwírajíce wšecky služby jeho prosta ho činí, a z knihy důležitých prácí jeho list po listu wytrhují; že w mlejně takořka nowě zrozeném, kterýžto on na swých bedrách držeti se domýšlel, od jalowé nicoty naprosto se neliší; ba že lid sem docházející hrubě si ho již newšímá: poznenáhla naději a smělost umdléwati cítil, a *Johanně* mezi čtyrma očima strašný osud na budoucnost předpowídaje — obyčejné, poslední to rány nešťastného bojowníka w souboji lásky! — sám od sebe wypowěděl, tak aby s jakýmsi stínem samostatnosti z mlejna pro něj ztraceného wykročil.

Druhý ale prospěch, jenž *Sokolowi* ze zasloužené přízně a lásky okolního lidu, co z bohaté studnice, taktéž hojně wyplýwal, byl tento. Mimo *Wolfa* hlásilo se ještě mnoho jiných, kteřížto úwazkem příbuzenstwí, přátelstwí, kmotrowstwí atd. se zemřelým mlynařem spoutáni býti se honosíce, w menších i wětších částkách we weliké kořisti té podíl míti chtěli. Leč i

těchto dědicůw zpupným žádostem dílem statností a přísností *Sokolowou*, dílem pak tím odoláno, že wlastní jejich krajané a sousedé, pakli by, nikoli na sprawedliwý podíl, ale na zjewnou loupež pomyslili, zápasiti s nimi hrozili.

VI.

Tak panowal ***Sokol*** w osmém roce swého nowého powolání a oučinkowání co miláček dawně sem příchozího, mouky potřebného lidu, co dokonalý mistr w řemesle swém, co záwiděný, wěrně milowaný manžel — že z úwazku ochrany a obrany poznenáhla úwazek m a n ž e l s k ý se stane, čtenářowé i čtenářky naše zajisté se domyslili — a co šťastný otec milostného ženského poupěte na welikém tom kwetoucím a wýnosném statku; a byltě to zajisté čistý, upřímný wýlew počestného wědomí, anto w každodenní modlitbě swé s welikou wroucností tworci swému děkowal, že z rohu hojnosti a milosti tolik pozemské blaženosti na cestu jeho wysypal. Nechať si země čtyrykrát za rok roucho swé změnila; nechať nebe z líbezného blankytu, aneb černých, bouřemi těhotných chmur, aneb ze sněžných, mrazem dychajících hor na ni se díwalo: ***Sokolůw*** mlejn powždy w jarním oděwu se stkwěl, a teplé, zlatowlasé slunce nikdy z obzoru jeho nezmizelo. Tak spo-

kojeným, tak přešťastným býti se cítil, že dychtiwě a žádostiwě každého pouta se chopil, ježto by ho oužeji a pewněji k domácnosti této wázalo.

Awšak jací to sloupowé na této naší wždy wiklající se planetě dosti silně zakořeněni jsou? Kde se lze člowěku chlubiti, že s bohyní Štěstěnou w srdečné, upřímné družebnosti deset let cestowal? Kdo může říci — nechať usměwawé Milostenky u wěčně radostném poskoku okolo něho plesají — žeby hlodající starost, žeby w tuku pasoucí se strázeň, hoře a žalost do jeho nezawřené duše byly newkročily, a wkročiwše tam se neumístily?

Tak i také *Sokol* — záwiděný, šťastný, přeblažený *Sokol* — musil tuto wšeobecnou změnu lidských osudů a záležitostí hořce a bolestně zakusiti!

Wywstalť sice toliko malý, sotwa widitelný oblak na jeho jindy tak čistě jasné obloze; leč oblak, budiž sebe menší a nepatrnější, hlawu nejwětšího člowěka zastíní, a tak i také ten, jenž se nyní nad *Sokolem* wznesl, wšecku jeho jsoucnost tak zakalil a zamračil, že krásná růže spokojenosti w twáři jeho na wždycky zbledla a opadala.

Seděltě jednou we swé blahomyslnosti w hořejším poschodí, a, díwaje se z okna, rozkošný, zázračně se winoucí proud osudu swého — jakožto kochaje se w sladkém upamatowání častěji děláwal — na pamět si uwáděl. Začaltě s potokem tím u jeho nynější širokosti, a

s utěšeným zrakem odtud až k rozmanitým pramenům jeho zhůru jej stopowal. I což diwu, že také na ten slawný, pro něj znamenitý a osudný tah do císařskéko Řezna, na brzké úmrtí chudobné swé matky, na loučení se s milowanou wlastí a ctihodnou Prahou, jakož i na wšecky ty příhody došel a si zpomněl, kteréžto se před odchodem jeho w mateřské swětničce wyjewily?

Na jednou, jakoby dříwe hluchý býwal, s čarowným rozkazem brány uší jeho se otewřely, chřest a šumot mlejnských kol s neobyčejným hlukem a jekem w ucho jeho udeřily. I wyskočiw, co wyjewený na poříčí hleděl; widěl kola welikánská známým jemu kotoučem we zwolném letu se otáčeti; a wšak pohledem na ně ztrnul w duši, a hlahol jejich, jako rachot hromu, zatřásl prsem jeho libomírným.

„Co?" — wywolá poděšen — „jest to možná? přízrak ohawné wěštice mělby smysl a wyjewení? Kolo bylo by tworcem štěstí mého, a w tom mrtwém, bezcitelném kole mělaby wšecka blaženost má opět se pohrobiti?!"

Jako bleskem omráčen a rozworán dlouhou chwíli zůstaltě tak dolů hledě státi, užasnutím tak se cítě umdlena a unawena, jakby s těžkou chorobou aneb s welkým nebezpečenstwím drahný čas byl zápasil. Sebraw konečně wšecku swou mužnost drtící ten oučinek nešťastného připamatowání násilně w sobě přemáhal, a po-

nejprw w swém žiwobytí ztrápeně a zasmoušeně ku práci swé powinnowané se odebral.

Kola mlejnská, jejichžto čerstwé, bystré kotoučowáni rozkoš a weselou mysl w něm žiwilo, od té chwíle bázně a hrůzy jeho staly se jistým předmětem. Dýky zdáli se mu paprskowé wody, jenžto co stříbrné wlasy z nich sršeli; katowé widěly se mu lopatky býti, a ze šumotu jejich zdála se smrt naň řwáti hlasem strašliwým. Netroufal si, jako jindy, k nim se přiblížiti a jich se dotýkati, obáwaje se, by ho nestrhly, a do tolik mokrých rakwí, co oudůw na těle má, jeho nepohrobily. Ano když jen do rachotu klekotající mlejnice wkročil: domníwal se w každém okamžení žalostný pokřik slyšeti, a ouzkostně kwapil wen, zdali drahá *Johanna* aneb milowané dítko w kole storameném s hroznou smrtí se nepotýká.

Od té doby osud těžkou nohu swou na prsa mu postawil, a on jako čerw pod ní se winul. Nejsmutnější bylo, že se nikdy odhodlati nemohl, aby choti swé, kterážto zasmušilost mysli jeho zpozorowawši s slzícíma očima o zdílnost ho prosila, co ho trápí, wyjewil; anto časem swého s ní obcowání dostatečně se přeswědčil, že powěrou nadchnuta otcowy neb matčiny kletby méně by se hrozila, nežli šílenosti a hrozby zlomyslné ženy, kterážto jménem kouzedlnice, čarokněžnice neb čarodějnice, jenžto ji kyrysem wážnosti i strašliwosti

přiodíwalo, pyšnila se a honosila. I snadnoť tedy manželku swou neduhem tím, jako morním jedem, mohl nakaziti: awšak jakého léku jí pak dáti proti tomu otráwení, anto swou wlastní myslí, wlastním skutkem doswědčowal, že Boha, co přísného, ukrutného pána a soudce, wíce se b o j í, nežli co milostného otce, jako dítě, ho miluje a w něj dowěřuje; jelikož se bez obrany rozumu a prawé, pewné wíry powěrečnou a kacířskou domněnkou námiti a šáliti dáwá?

Zkrátka, mistr *Sokol* k o l e m š t ě s t í došel; awšak to štěstí bylo již také k o l e m zdrceno!

Ani přízeň hodných sousedůw, ani láska dítěte i choti, ani ten krásný, bohatý statek již mu neprospíwaly. Nechtělo ho jindy mu tak milé řemeslo již těšiti, přestaly ho obyčejné práce a podnikání sladce bawiti. Každého jitra s tou trapliwou bázní wstáwal, d n e s že se strašliwý osud jeho doplní; dnes že se wšecko pod ním i nad ním w smutné trosky promění; a když konečně dwě leta na to hlawnice drahou *Johannu* smrtí přebolestnou mu odňawši, w studený hrob ji uložila: tuť zajisté soudil a wěřil, že číhající, kletbou kouzelnou poštwaný blesk do domácnosti jeho udeřil a ji zapálil. Po dlouhý čas, jakoby za žiwa mrtew, w hořejší swětnici w husté zármutku mrákotě bydlil, w ničem podílu nemaje, na štěstí i neštěstí sousedůw swých beze wšeho soucitu, beze wšeho soustrastí se díwaje.

Když ale dobou dobročinnou bouřliwý wichr w prsou jeho se utišil, a on wšecky wěci, wšecky změny, jakož i sám sebe opět poznal: tuť se wším swým rozmyslem, s celou swou přísnou, oprawdowou soudností počal se raditi, coby ještě na tomto swětě konati aneb podniknouti bylo mu dlužno, a jakými to dráhami měl by se plawiti, tak aby bez slasti a radosti, ale i také bez přílišných ouzkostí a trapností k blízkému či dalekému břehu žiwobytí swého doweslowal.

Pohled na *Jaromíru* — tak sloulo jediné jeho desítileté dítě — důrazně mu připomínal, že ještě we swatou, welikou powinnost zawázán jest; že pokud Bohu se líbí, o dobré její wychowání, o základ prawého jejího štěstí starati se musí.

Znowu tedy zkalený swůj zrak do klamného žiwobytí obrátiw umínil si osudný swůj mlejn, ba i tento nowý domow, tu půdu welkých a neobyčejných swých radostí i žalostí, na wšecky časy opustiti, a s dceruškou swou, dle přeswědčení jeho s tím jediným utěšeným ostatkem, s kterýmžto z bouře osudu swého wytonul, do blahodatných Č e c h, do prawé swé otčiny a wlasti putowati.

Toto pewné předsewzetí opět jakési žiwobytí w něm rozdechlo. Pomyšlením na milou wlast nowá, zotawená krew do jeho žil se wproudilá, a země ta se

swými smutnými pomíjitelnostmi stránku poněkud snesitelnější k němu obrátila.

Owšem žeť i toto zření do budoucnosti temným mráčkem mu se zastínilo; — přitanul mu totiž na mysl žlotný městský písák *Zelnicius* a nelidský wýrok jeho, dle kteréhož zemi české na wždycky měl dáti wýhost — a wšak tím se těšil, jest-li obluda ta, na kterou již tehdáž lidský wěk welikou tíží byl ulehl, ještě mezi žiwými, žeť s pomocí boží přátelé se najdou, jenžto ho a dítě jeho, kde potřeba bude, proti té šelmě zastoupí.

I neprodléwaje na dalekou tu pout se připrawowal. Počestnému stárku ***Robertowi***, jenžto se byl důwěrným jeho towaryšem, jeho přítelem, a — zwláště časem poslednějším, kde wšecko na něm spoléhalo — jeho jednatelem stal, a jehožto poctiwě nabyté, šetrně uhospodařené jmění znamenitým dědictwím se rozmnožilo, mlýn swůj w ceně mírné a slušné přepustil, a ze wšech statkůw i majetností týmž způsobem se wyprodaw jedním jitrem letním, nepošmourným — rozloučiw se s přátely a se sousedy, zwláště pak s hrobem milowané, w srdci jeho wěčně žiwé *Johanny* — s dceruškou swou, dětinsky dobrou a oulisnou *Jaromírou* na cestu se wydal, s horoucí touhou do země české, blahoplodné pospíchaje, kteroužto před patnácti lety s jinou docela žiwota wědomostí, w jiném docela stawu a rozmyslu byl opustil.

VII.

Na den swatého Jana Křtitele dospěl mistr *Sokol* k českému pomezí. Mrtwé bylo powětří, krajina smutně zastíněna. Před ním a za ním nesmírný les, po horách jsa rozložený, welikánské těleso swé rozprostíral, a nad hlawou mu poznenáhla černá bouře k bcji dozráwala, w kterémžto se dwa nejodpornější žiwlowé, oheň a woda, w diwém wzteku potýkati měli.

I pomrští bičem, a hledí tahounu swému, tučnému to, ale poněkud línému walachu, s patrnou důkladností chuti a smělosti dodáwati, tak aby se délkou toho lesa odstrašiti aneb dokonce překonati nenechal.

Walach činil a působil, co dle přirozené powahy swé působiti a konati mohl; a wšak borowice, jedle, břízy, buky a duby tak neskončeně před jejich očima s wysokým chrastím a křowím se střídaly, že se zdálo, jakoby starý, širokotělý les w každou čtwrt hodinu dwadceti mladými hwozdy slehl a je porodil.

I počal *Sokol* seznáwati, že bouři nad sebou sotwa ujede; jelikož kotoučující wicher, obyčejný předchůdce její, lesní stromy jakoby drawými pařáty za temné kadeře rwáti a je cuchati začal; a jelikož patrno bylo, že od západu walící se noc, taktéž s pocestným naším nic dobrého nezamýšlejíc, se zlomyslnou strannosti k bouři té se přidáwá a s ní spolkuje.

I ohlížel se tedy po takowých kmeních, jenžto by, ruku w ruce, we přátelské swornosti a pewnosti po sousedsku wedle sebe stáli, a prostor mezi sebou žiwými, zelenými stěnami majíce zaplotěný jemu, *Jaromíře* a dobromyslnému druhu jejich, totiž walachowi, pod krowem swým bezpečného poněkud útočiště popřáli.

W tom sebou dceruška jeho ouzkostně trhne, poděšena před wozem se kolotajícím na něco ukazujíc.

Tu seděl na pařeze starý poustenník s očima hluboce zapadlýma, a nesrozumitelného cos mumlaje, ruku proti nim napřáhal, jakoby milosrdí žádaje. Jak mile k němu dojeli, zůstal walach bez napomenutí zrowna u něho státi — byltě to patrný důkaz nejen měkkého srdce a outrpnosti, ale i také krotkosti a neplašnosti jeho; neboť každý jiný čtwerokopytý druh na jeho místě bylby před tou strašící hazukou w powětří bezpečnost a záštitu hledal.

Mistru *Sokolowi* člowěk ten práwě whod se tu wyjewil.

Ukonejšiw bázliwou *Jaromíru* sleze z wozu, a několik stříbrných plíškůw do wyzáblé ruky lesního muže spouštěje, táže se ho, zdali wěc možná, než bouře počne zuřiti, k hostinskému přístřeší aneb alespoň k šírému poli dospěti?

„Ani k jednomu ani k druhému." — Dáno mu za odpowěd.

„Nuž, ctihodný starče!" — proslowí dále — „tedy mi nepozůstáwá, než abych tě požádal, tak abys mi, jsa tu bez pochyby domowem a pročež powědom, do doupěte někam aneb do jiné skrejše —" — ostatní slowa ztuhly a zemřely mu na jazyku. Hned při prwním pohledu widělo se mu w twáři pousteníkowě cosi zpozorowati, co mu na obraz připomínalo, jejžto před mnoha lety častěji musel wídati, tak že se mu nejen do paměti, ale i do duše hluboce zaryl. Nyní ale, anto mluwě s ním, mimowolně do jeho obličeje se zahloubal: žiwé, zjewné rozpomenutí z hlubiny paměti jeho se wynořilo, a on poznal, že to ten jediný člowěk, s kterýmžto se we wlasti potkati bál a třásl, že to městský písák *Zelnicius*.

„Co?" — zaznělo mu jako praskot hromu w duši — „což míra neštěstí ještě není doplněna? Má se mi brána do wlasti, kamž to po patnácti letech pro posilu, poklid, útěchu a tichý hrob přicházím, před očima zawříti, a noha takořka podetnouti? — Odrůdo zeměpla-

zných ještěrů, čili katane z plamenné wěčnosti!" — wywolá hlasitě — „co jsem zawinil, že tu stojíš na prahu mého ráje, a tasíš meč, jako jsi stál a ho tasil w císařském Řezně, kde ti ouzko bylo o stříbrný stůl? Nasyť se tím ošemetným kowem; umímť mlčeti, mohu desetkrát w jednom okamžení mimo tebe jíti, a neznám tebe, a každou žilinu jazyka swého na pranýř dám přibiti, pakli někde jinde jméno twé wyřkne, nežli před Bohem a jeho wěčným soudem, kde se každému hříchu, každému tajemstwí náhubek s očí strhne! Člowěče! oko twé poslední krůpějí oleje se žiwí; broukem se stalo křehké twé tělo; slunce již ukazuje na hodinu twé smrti: odwolej tu strašliwou hrozbu, nawrať mi klíč ku poswátní mateřské zemi, a nebo, zlořečenoť kolo, jímžto jsem se bohatým a šťastným a opět bídným a strastiplným stal —"

Měltě hroznou, přenáhlenou kletbu na jazyku; leč nemohl ji wyslowiti, jelikož mu křeč, oučinek leknutí, strachu a užasnutí, hrdlo zauzlil a dechu jej zbawil. Zaťaltě pěst, pozdwihl ji do šuměcího wětru, a zůstal tak nad písákem — jenžto tisíciletému Jitřeninu manželi skutečně nebyl nepodoben — nad domnělým nejhorším nepřítelem swým nepohnutelně státi.

A wšak tenkráte — alespoň w tom okamžení — zajisté křiwdu mu činil. ***Zelnicius*** tak málo na wyplnění hrozby w Řezně učiněné pomyslil, že hořce w duši

pykal, a litostně si žádal, tak aby tento hřích z wědomí swého, černým přečiněním bez toho co nejhustěji popsaného, wymazal. Swinulť se k nohoum *Sokolowým*, ruce zhůru sepjaw w slzy se rozplynul, a tak srdečně prosil, žeby se slyšící to kůň, ba dub mnohem necitelnější, nad ním byl smilowal.

„Odpusť mi, *Sokole!*" — wywolá hlasem nejkajicnějšího hříšníka — „ach, odpusť mi, že jsem ti kdy ublížil; že jsem zdrawou duši twou zlým podezřením poranil; že jsem čistou hladinu srdce twého zlomyslnou ranou roztříštiw poklid swatý z newinných twých prsou wyplašil! Dosti welice toho jsem pykal, tuto hříšnou skořepu swé — o, že jsem na to kdy zapomněl! — nesmrtelné duše hladem i žízní, mrazem i wedrem, metlami i řemeny jsem trýznil; oči swé solí slzawých toků, uši swé krokáním krkawců a rachotem hromu jsem rozhřišil, a tak jsem propast, jižto wymlela zlomyslnost má mezi mnou a milostí boží, poněkud wyplnil a wyrownal. Toliko po twém odpuštění jsem toužil, toliko o twé nawrácení Boha jsem prosil, tak abys skálu, co mne ještě tlačí, s duše obtížené odwalil. A hle! nezůstáwáť již modlitba má mdlá a mrtwá u brány nebes ležeti; leč žiwá a okřídlená wznáší se k uchu soudcowu, a slyší ji swěta Wykupitel, a ty, ačkoli tisícerou cestou dáti ses mohl, práwě mimo poustku mou do wlasti se nawracíš. O pokroč směle přes

ten drahocenný práh, cestuj bezpečně a bez starosti do wznešeného Libušina města, a zwěstuj tam přísným, a wšak sprawedliwým soudcům mým, žes mne tady, co by kámen dolítl, od mezníku našel a widěl, kterak zákonům a hřímajícím rozkazům jejich pokorně zadosti činím, a tak líbám metlu trestající, že posledním dechem, posledním ruky hnutím a posledním jazyka zwukem s baworských těchto hor nebeské oudolí Čechůw budu žehnati!" —

Chystal se ještě wíce mluwiti; leč bouře byla již wypukla, hrůzohřmotný hrom ze wšech stran bučel, liják s mračen tokem se hrnul, a jeho jediné, polomrtwé oko sáláním bleskůw bylo takořka potrhané. I sebraw se radil, aby aspoň na tak dlouho do poustky jeho se utekli, ažby wálky na obloze prwní, nejstrašliwější wztek poněkud wyzuřil, aneb přes hlawy jejich k západu dále odburácel.

Leč *Jaromíra* rady jeho welice se uleknouc k otci přilnula, a ouzkostně ruku jeho tisknouc, srozuměti dáwala, žeby bělowlasou hlawičku swou raději dešti a bleskům, nežli tomu oškliwému, co strašidlo zakuklenému starci swěřila, a mistru ***Sokolowi*** samému čas ten byl nepostačil, tak aby z leknutí a užasnutí wykročiw, dobu tu rozwážliwě mohl posouditi. Ačkoli sám zkusil a pocítil, jak změnitelné jest wšecko činění a smýšlení lidské: předceť se dosti nadiwiti nemohl, a těžko bylo

mu uwěřiti, žeby písák *Zelnicius* tak neobyčejně, takořka zázračně byl se zjinačil; jakož pak tomu tak snadně porozuměti nemohl, žeby požehnání jeho českému oudolí i w tom způsobu co prospělo a platilo, žeby známý a zapeklitý ten hříšník na smrtelním loži zajisté wděčně a upřimně mohl smýšleti.

Mezi tím *Zelnicius* promoklého walacha za uzdu pojaw ku swé blízké poustce ho wedl, kterážto pod wypuklinou nesmírně weliké skály byla umístěna, a tři toliko čtwereční sáhy zoujímajíc, dosti ještě kamenného přístřešku skrownému wozejčku a snášeliwému tahounu jeho sestřensky postoupila.

Sokol byl poněkud na rozpacích; leč bouře tak důrazně mu domlouwala, že konečně nedbaje na dceruščino se zdráhání, za koněm a za wozem šel a do tmawé poustky odhodlaně wkročil.

Bylytě to čtyry stěny z dwojnásobní uwnitř mechem wycpané kůry, na kteréžto stěny nizký, taktéž korowý, leč poněkud swětlejší strop, byt ten od krowu a od stříšky oddělujíc, ulehal. Stěny pak ty tím jakési pewnosti nabýwaly, že se w zadu na tu skálu, z ostatních ale stran na čtyry mladé a wšak dosti kmenowité jeseny podpíraly. W n i t ř pak té poustky — pokud při swětle, ježto sem malým jakýmsi oustím — o k n o to slouti nemohlo — skrze husté wětwe blýskalo, mistr mohl rozeznati — byl prostor stručně

obmezený docela prázný. Wše, co se tu pro pohodlí býti widělo, byl weliký dubowý pařez, a, jakoby rameno jeho, plochý, wysoký a tlustý, mechem ještě porostlý kořen, bez pochyby we dne sedadlem, w noci pak lůžkem poustenikowým.

Tam mistr *Sokol* třesoucí se strachem *Jaromíru* uložiw, postawil se několik kroků od ní do úzké a wlhké síňky, díwaje se, kde bývalý protiwník, nyní hostitel jeho zůstal. Dlouhou zajisté chwíli jak sluch tak i také zrak do hustého kmení na zwědy wysílal; jelikož šustění, pádem těžkých krůpějí na suché listí powstáwající, ucho jeho klamliwě semo tamo zawádělo: až konečně wichr w zuřiwosti swé plným oustím foukaje a se sápaje na konci obzoru hustou stěnu mladého křowiska rozhodil, a jemu tam obraz objewil, kterýžto zásady soudnosti jeho w považowání člowěka nemálo potwrdil a oswědčil.

Zelnicius tam práwě suchý, bezkořený pařízek z černé země wywrátil, a z otworu tak powstalého břichatý, dwouuchý hrnec wytáhl, jehožto pohled tak čarowně w duši jeho působil, že před ním, jako někdy Řekowé w Olimpii před Jowišem swým — majestatnost jeho prý činila, že bezwolně k zemi se skláněli — na kolena padl, jeho bachoraté tělo bezmasýma rukama několikrát po sobě obejmul, a té wroucí modlářské službě chwalozpěwem přizwukowal, kterýžto sice bez od-

mluwy wíce k psímu wytí, než k lidskému hlaholu se podobal, z něhož ale jakási rozpustilá, chechtající se radost srozumitelně se wyjewowala.

Když pak se horoucnost této jeho podiwné zimnice poněkud schladila: wytáhl několik penízků — bez pochyby, jimiž ho byl mistr *Sokol* obdarowal — a spouštěl je kus po kusu, co mrtwoly do hrobu, do hrnce s rakwí zpřízněného, jedenkaždý s jakousi nesrozumitelnou modlitbou doprowázeje.

Dostiť měl *Sokol* toho, co widěl. „Nešťastný člowěče, jak daleko jsi ještě od brány nebeské, anto až posawáde s penězi měšec na místě srdce pod lewým žebrem máš!" — dí sám k sobě wraceje se k *Jaromíře*, kterážto dílem unawením, dílem pak mnohostranným ustrašením na širokém dubowém kořenu a jeho měkkém oděwu pewně byla usnula. I posadil se horem wedle ní, a kadeřawou hlawu její na swé stehno uložiw, zahloubil se w přemýšlení o podezřelé písákowě proměně, o jeho lítosti a pokání; na to pak o swém brzkém do Prahy přijetí a přijmutí; o wšech růžích a trnech, ježto na pouti wykonané hojně poznal a pocítil; jakož i o slastech a hořkostech, jenžto mu na tom podnebí mohou býti ještě souzeny. Hluboká smutnost stísnila mu prsa, a bouře, která teprw nyní strach a hrůzu wšemi stawidly rozpustila, k útěše a obweselení neschopna truchliwost jeho dalece rozmnožowala.

Mezi tím poustenik deštěm se sléwaje wešel, a přinesl na welikém kaštanowém listu něco zralých jahod, kteréžto s wlídností, ze wšech žilin swých sebranou, na stůl samorostlý položil.

„Tu bude swatčina pro tu spanilou diwenku" — wece s welikou oulisností — „tak lahodná a skwostná, jakožto w swém chudičkém sousedstwí, zwláště pak w tom walném lijáku, a tou stmíwající se wečerní dobou sehnati jsem mohl. — Twého tučného waláška štědřeji jsem obmyslil. Hezká kupka libowonné tráwy na jeho pracowité zuby se tam usmíwá, tak křehounká a chutná, že ji zajisté w celé říši nezakusil. Owšem, žeť jsem při sladké té hostinské práci tak promokl, že mi roucho žíněné na oudech lípne; a wšak wítám umoření těchto kůží potažených kostí, wítám káru hříšného, swodnického těla! — Hu! jaký to strašliwý plamen nizko wisící mrakowé sálají! mé ubohé oko nesnese tu ohniwou, sodomskou lázeň! Třetím létem již, co soused žiwlůw rozpásaných, s orlem a jestřábem na tomto lesnatém, wysokém hřbetě se hnízdím; ale nikdy newiděl jsem nebe tolik plamenných mečů tasiti. Běda, přeběda hříšníku, na jehožto tejlo, kletbou obtížené, nabroušeny jsou!" —

Ty tři l é t a, po které ***Zelnicius,*** dle udání swého, jako diwoch w té hornaté poušti žiw byl — zdali způsobem básníkůw ostatní též částky roku, a pročež i

také zimu obsahowaly, netroufáme si rozhodnouti — zawdaly ***Sokolowi*** příčinu a příležitost, aby se s tou největší šetrností hostitele swého zeptal, co ho wlastně pohnulo, že swému ctihodnému ouřadu, že šlechetné Praze a wlasti drahé daw wýhost tady, z obce dobrých krajanůw takořka wystrčen, na pustých horách obtížnému poustenickému žiwobytí se odewzdal?

K nemalému podiwení swému shledal, že ***Zelnicius,*** jindy nanejwejš zawilý a nedowěrný, hotowa se ukazuje, na tuto srdečnou, dobromyslnou otázku s podobnou upřímností odpowěditi.

Wyznal totiž bez obalu, že, jelikož se od žádného milowána, leč ode wšech lidí, zwláště pak od swých předstawených nenáwiděna a opowržena widěl, celému člowěčenstwu boj a wálku wypowěděl, a sdružiw se se lstí a přetwářením, tam kde se to dařilo, s radostnou zlomyslností ohawnosti prowozowal, ku kteréžto zlosynské zásadě swé zwláště tam s celou duší že přilnul, kde mimo mstitelnost i také jinou horoucí žízeň srdce swého mohl ukonejšiti. Několikráte že ho sice z daleka zahlídli, anto hořící pochodně do nízké, spoře rostoucí budowy lidské blaženosti házíwal; a wšak schytralost, drzost a wždy rozmyslná jazyka jeho potýkawost po každé tak wítězně že stranu jeho zastáwaly, že protiwní soudcowé jeho wlastní swůj zrak w newěrnosti a neschopnosti stíhali. Leč konečně že mistrowská jejich lest tak

tenkých a subtilných sítí napředla, že se do nich se wší prozřetelností a chytrostí swou zapletl a chytil; a jelikož zlosynský čin takořka w ruce jeho dostihli: bez odkladu že na soudnou stolici dosedli, a třetí den na to do klatby ho dawše, z wlasti wypowěděli.

I tady teprw, za mezníkem českého králowstwí, kde wlnobytí jeho wášní, nesmírným žiwota jeho ztřesením zaraženo a spoutáno bywši, poněkud utichlo, s hrozným užasnutím že hlas swědomí swého a wšecku jeho moc a přísnost zaslechl a pocítil, tak žeby, ouzkostmi a strašnostmi wěčného zahubení sklíčený, nad stawem swým w zoufalstwí byl upadl, kdyby ho to blahodějné wnuknutí a pomyšlení bylo nenarownalo, aby s hořkou lítostí a skroušeností w duši u pramenu wšeho smilowání poklekl, a zbytek swého žiwobytí k takowému pokání obrátil, jenžto by chřadnoucí, ubýwající tělo, hnusnou tu dílnu neprawostí a ohawností jeho, ostrými metlami umrtwilo.

Po takowé to wěrné, nelíčené zpowědi wypowězenec znowu počal hořce plakati; zlořečil wšem wášním a náružiwostem, jenžto, co zlotné šelmy, duši lidskou potměšile obléhajíce, wzteklé činí na ni outoky, kdykoli rozum mluwiti a spasitelně raditi se chystá. Zwláště pak s welikou ošklìwostí slowa šířil o lakomstwí a nenasytné peněz žádosti, jakožto o příšerách, jenžto w slepé šílenosti po lidských i božských

zákonech šlapajíce, společnosti lidské wíce škodí, nežli wálka, neouroda a morowá, rána a otroky swé trudem a mukami krmíce, w tomto i w onom žiwobytí neštěstí jejich býwají zárodem.

Když pak si tak pozlořečil a dosti pokwílil; když tóu zajisté mrawní řečí srdci swému stísněnému, jak se zdálo, poněkud ulehčil: tuť z rukáwu promoklé swé hazuky pewný lístek čerstwé březowé kůry wytáhl, a podal jej hostu swému, důležitě napomínaje, aby ho co oko w hlawě chowal a šetrně ukládal, anto by se státi mohlo, že w čas nouze totiko on potěchou mu bude a z welikého nebezpečenstwí ho wyswobodí. —

Jakkoli mistr *Sokol* sprawedliwou příčinu míti se zdál, pousteníkowu se rozjaření, co do nenasytné p e n ě z ž á d o s t i, nedowěřowati: předceť w něm ta upřímnost, s kteroužto on ohawný swůj žiwot, zwláště pak smutné z wlasti wyhoštění odhalil a zobrazil, jakousi outrpnost zbudila, tak že za slušno uznal, tuto jeho prwní snad nelíčenost stejnou prostosrdečností oplatiti. I wyprawowal mu wšecky osudy, jenžto od té chwíle, co se w Řezně tak neobyčejně rozešli, s ním se byly potkaly, aniž pak mu tu žalostnou nehodu smlčel, kterážto ho powzbudila, do prwotní wlasti swé nazpět putowati, a uzawřel pak toto upřímné sdílení swé tím doložením, že, jest-li hrst šlechetného kowu tu mocnost do sebe má, aby bázeň, útrapu a žalost se wšemi srdce

žeroucími starostmi zaplašila, aby, slowem, člowěka šťastným učinila: dlouhé swé, radosti i bolesti plné od, wlasti wzdálenosti nemá co litowati; jelikož za statek, do něhožto se přiženil, a za mohowitost, kterou sobě pilností swou wydobyl, tolik peněz stržil a s sebou weze, že dobré rady šetrnosti si wšímaje, nejpřednějším potřebám dlouhého žiwobytí statně může odolati.

Hrůzohřmotný blesk, jenžto tři kroky od spolku ouzkoprsých hříšníků do žiwota kmenowitého stromu uhodí, takowou hrůzu, takowé duši pozdwižení nezpůsobí, jako bylo to, co w tom okamžení wšecky city býwalého městského písáka rozbouřilo, když slyšel, že chudý někdy luzák *Sokol* mužem se stal mohowitým a šlechetné kowy w truhlici swé chowá. Nejprwnější byly bázeň a strach, co wšecky jeho žiliny a kosti jakoby jizliwý mráz prohnaly. Bylotě zlé, wášní a dlouhým náwykem porušené powaze jeho takořka přirozeno, že peníze wida, ba o nich jen mluwiti slyše, mimowolně bezpráwí a ohawnost zamejšlel, a snad skutečně pokání činiti a polepšiti se tak oprawdowě sobě předewzal, že ho již pomyšlení na možnost nowého zlosynstwí strachem a hrůzou naplnilo.

Kdyby byl blahodějný bleskot, jenžto, když bouře dozuřila, nemilým swým úswitem noční temnost roztrhowal, ouzkým okénkem do poustewny chtěl wniknouti: tuťby zajisté mistru *Sokolowi* na postrach a warowání

neobyčejný úkaz byl se wyjewil. Myslíme totiž diwé a zmatené wšech swálků pozdwižení, jenžto co wěrný zwěstowatel toho, co w duši se dělo, bledou, bezswětlou a takořka bezokou twář pousteníkowu hnusně a ohyzdně zpotwořilo.

Awšak umělť on temnosti noční použiti. Zpamatowaw se nucenou sílou a rozmyslností bouřliwé swé city opanowal, a jen tolik tepla a horliwosti we slowě i we zwuku podržel, co se mu třeba býti zdálo, tak aby, jakoby lidomil, hostu swému štěstí přál k bohatstwí slušně a sprawedliwě nabytému. Učinil to mírným, ale neustálým deštěm slow, anto mu znamenitou cenu peněz s welikou důležitostí wyswětlowal, a nedbalost o ně tím způsobem ze srdce jeho wykořeniti usilowal, že mu na mysl uwáděl, jak čarowně wšecky ostatní statky a wýhody toho žiwobytí přikouzlují; kterak majitele swého samostatným, swobodným a neodwislým, a pročež i také spokojeným a blaženým činí. Konečně mu mnohostranně radil, kterak jimi nakládati, do jaké to země, jakožto moudrý zahradník, sázeti je má, tak aby se ujaly, rostly a lichwou se rozmnožowaly.

Tímto dlouhým, wydajným deštěm písákowých myšlének potůčkowé přání a porady jeho, jeden do druhého se sléwajíce, we welikou řeku zrostli, kterážto wysoké a rozlehlé břehy zbýwající ještě noci tak wyplnila a přeplnila, že za jedno, nedím, se rozednilo, a wšak

letním jitrem z wýchodu wykukujícím we wysokých lesních síních — zdrawému totiž, nikoli ale umírajícímu zraku pousteníkowu — se zašeřilo; za druhé pak mistr *Sokol* usnul. Seděl alespoň s hlawou na stůl w zemi zakořeněný uloženou, na wšecky otázky řečníkowy, kteréžto mu zwědawost jeho walem donášela, neodpowídaje.

Tuť i také *Zelnicius* oněměl; leč w útrobách jeho naproti tomu pekelný jakýsi duch tím diwěji zdwíhati se a zuřiti započal. Třesa se po wšech těla oudech jakoby bezsmyslný z poustewny odkwapil, a malou dobu na to nawrácení swé touto potrhanou samomluwou oznámil.

„Odwrať oka swého, wšewědoucí nebe!" — mumlal co pes wyjíc a zubami jektaje — „jen dnes se na mne nedíwej — wytrhni mne z pazourů pekelného jestřába! — wražda! prwní to a poslední — neodolám — uchopil mne proud — dítky moje w zemi křičí — krwácí ucho i duše — netřes se, ruko odbojná! musím, musím, musím!" —

S takowou to wkročil, dýkou ozbrojen, do poustewny. Kolena se pod ním chwěly, křečowitě mu dech mezi pysky mrazem se třesoucími chrčel, polomrtwý k pařezu dubowému se potácel, a rozšwihnuw ruku dwouhranným tím ocelem zrowna na prsa *Jaromířina* cílil, kterážto tiše oučinkujícími plícemi pohýbowána, co něžná wlnka lučního potůčku souměrnými dobami brzo se po-

zdwihowala, brzo zase snižowaly. Tuť sebere wšecku smělost a sílu na prudkou ránu chtě je wynaložiti: anto nenadále mocná prawice za ruku ho uchopiwši, tak náramně ji sewře a stiskne, že co šípem zhrocený s krátkým wykřiknutím na zemi se skulí.

Sokol totiž, jenž welikou tu bouři w duši té žiwé, bezedné peněžité propasti byl zpozorowal, počal brzo upřímnost swou w srdci litowati, a nějakého spiknutí wášní w náružiwém hříšníku se obáwati. Nespaltě, ale bedliwě poslouchal, a měřil i wážil wšecka slowa podle horliwosti a zimnice, s kteroužto z úst wýmluwného písáka wyřinula. Ani na mírnější otázky ku konci oumyslně neodpowídal; leč dělal jakoby spal, při tom wšak skoumaje a očekáwaje, zdali poustenik bodající záwist a wařící tu bolest nad plnotělým měšcem swého bližního přemůže a na odpočinutí se odebere.

Když pak tento odešel, a nawrácení swé nadřečenou samomluwou bezsmyslně sám prozradil: tuť se sebraw do kouta poustewny tak se postawil, že ho wcházející *Zelnicius* zpozorowati nemohl, což tím k prawdě podobnější, anto tu temnost ještě přewládala, a písák dílem pro swou přirozenou slepotu, dílem pro zmatek a pro rmut wšech swých smyslů a citů ničehož newiděl a necítil. I pokročiw *Sokol* rychlou nohou za ním — bylatě poustewna tak krátká, že obywatel její k cíli zamejšleného zlosynstwí málo kroků potřebowal — newinné

swé dítě tím způsobem zachránil, že ruku již napřaženou i se smrtící dýkou rychle a pewně uchytil.

I což diwu, *Sokol* že nyní plným hněwem na wražedníka dítěte swého se obořil? že zlořečil jemu, a ústa jeho že přísnými hrozbami přetékaly?

A wšak wražedník nic toho neslyšel. Bez pohnutí, bez citu, mrtwola již na zemi tu ležel rozpřažen. Nejchladnokrewnější, nejbezpečnější ze wšech klíčníkůw, bledá smrt, uši jeho na wěky uzawírala. Leknutí a hrůza jakoby blesk do swírající se krwe, do přepjatého žilin jeho prediwa silným rázem uhodily, a mrtwice zpuchřelou žiwota jeho nit w okamžení přetrhla.

Měltě to owšem *Sokol* z počátku za liché přetwáření, a několikráte mužnou rukou hazuky se chopiw, hubený obsah její na nohy postawiti se namáhal; leč když tento, co olowo, opět a opět na zemi mu sklesl, a možnost bezžiwotí wždy wíc a wíc se oswědčowala: tuť ho nikdy nepoznalá hrůza obešla, zachwěla se duše jeho welkým úžasem, a jal se s hroznou srdceouzkostí třením, woláním a třesením, a wšemožným jiným způsobem nepřítele swého křísiti, a wida, že to nezpomáhá, i k tomu dle mínění swého nejsilnějšímu prostředku přikročil, že co hrdla měl: „H r n e c s p e n ě z i ! p r a ž s k é g r o š e ! s t ř í b r o ! z l a t o !" do ucha mu hulákal.

Wšecko nadarmo. I wyřítil se, jako zmatený,

ouzkým wchodem z poustewny, a w hluchém lese semo tamo běhaje pomoc wolal, jakoby ty stromy sousedské chyše byly, w nichžto outrpní a přislužní lidé obýwají. Když pak se jasnějším jitra úswitem poněkud zpamatowal: nawrátil se do poustewny, a tělo pousteníkowo s welikou starostliwostí ohledáwaje, přeswědčil se, že jest studené, na polo ztuhlé, a ztočená twář hrobowou barwou že jest nalíčena.

Dlouho tu bez pohnutí nad mrtwolou stál, přemejšleje, jak by se mu, co člowěku a křesťanu, we smutné té nehodě zachowati slušelo. Konečně zdálo se, že s jakýmsi oumyslem se shodl a k skutku se odhodlal. Wyšel opět z poustewny, a z wozu wydobyw pádnou motyku, kterou byl pro příhodu na cestu s sebou wzal, po lese chodil a na wše strany se ohlížel. Tuť na místě hustě zastíněném zůstaw státi, počal rychle kopati a zemi kyprou, načechranou rukama wyhazowati. Dokopaw se brzo hlubiny, kterážto hrobu nepodobná nebyla, mrtwolu sem přinešenou do ní uložil, twář její hrůzyplnou kuklou od hazuky přiodil, a přikryw tělo bukowými ratolestmi mezi srdečnou a nábožnou modlitbou tak je zahrabal, že mu země na náhrobek zbýwalo, do něhožto práwě nad hlawou zemřelého, kříž z mladé břízy zhotowený zarazil. Podobný kříž i před wchodem do poustewny zadělaw — jenžto by lidu mimo jdoucímu úmrtí pousteníka ohlásil — wyspalou swou

dcerušku na sedadlo její we woze umístil, tak aby se strasliwým místem tím se rozloučil, a přes pomezí překročiw z lesa toho nesmírného pospíchal.

An tu kůň již zapřažen stál: ještě jednou k skutku swému křesťanskému, k hrobu totiž, přikročiw s užasnutím býwalého písáka tak widěl býti uložena, že nešťastný hrnec s penězi, jeho blaženost a žiwobytí, ten zlořečený nástroj jeho wezdejší, a bez pochyby také i jeho wěčné smrti, pod pařezem bezkořenným práwě u jeho nohou stojí.

Zdálo se mu to pro pousteníkůw pokoj w hrobě zlým býti znamením, a pročež mammonu tu wyhrabati a jinam zakopati se chystal: anto mu whodně napadlo, že bělawý kříž lid mimo cestující práwě na toto místo přiláká, a že někdo šťastnou náhodou pařez ten překotiw, a kow ten marný, hrubě tady nakupený sobě oswojiw, za spasení někdejšího majitele, w hrobě tady spočíwajícího, nábožně se pomodlí.

Přál w swé duši lidomilné, aby cnostný člowěk stal se nálezcem, jenžto by jak ku swé wlastní, tak i k spáse swého bližního pokladu toho použil, a stříbro to z wazby mnoholeté na prawou, blahodějnou swobodu se dostalo. I nechaw tedy jak to stálo a leželo, do lehkého wozu wskočil, a zarejdowaw na silnici mimo mezník dwadcet kroků wzdálený do wlasti swé, do země české, plodorodné pospíchal.

VIII.

Jestiť to prawda, kterou lidé w tisícerých místa i času okolnostech tisíckráte pocítili, a snad tisíckrát i také wyslowili, že wěci, po kterýchžto snažně dychtíme, čím od nás jsou wzdálenější, tím krásnější a wnadnější býti se zdají; tím líbeznějšími barwami w obraznosti naší se stkwějí: a wšak čím wíce s tělem i s duší k nim se blížíme, tím wíce čarownou wnadu swou se sebe swlékají, a konečně w takowém to oděwu k nám se dostawí, který sotwa každodenní obyčejnost přewyšuje.

Budiž nám tu wolno, toho zpozorowání, a té snad méně zpotřebowané zkušenosti podotknouti, že w tisíci těch případností dewětsetkráte ani tak na wěci čarownou twáří zdaleka nás poutající, jako na měnitelnou podmětní duše naší powahu sobě stěžowati a naříkati máme. Stane-li se — a, Bohu žel, příliš často tak se děje! — že nám na naší pouti mnohé bídnosti podlého a sprostáckého žiwobytí, a nebo, co škodliwější, srdce

skličující příběhy cestu rozryjí a rozworají, a tak w střewíc olowěný nohu swírajíce kroky naše stižují a zrak potem zaléwají: i což diwu, když na jednou uwidime, že drsnatou rukou trnů plné wšednosti čarokrásné barwy z malby naší obraznosti jsou setřeny, a jen holý, wyzáblý nástin nacházíme, kde jsme spanilý obraz najíti se domníwali?

Cestowník náš starou tu prawdu příkladem swým nowě oswědčuje. W čistém zrcadle šlechetné jeho duše milowaná wlast utěšeně se obrazila; awšak zlý duch, jenžto wederním tím powětřím w chmurách bouřeplných kráčeje proudem ohně a lijawcem, deště diwý wztek swůj na zemi wyléwal, a w nešťastné té poustewně místa outočistného hledati ho donutil: kamenem mu nepřízniwě w zrcadlo to udeřiw tak je roztříštil, že jen třesoucích-se zlomků w smutném, pokaženém twaru možno bylo w něm zahlédnouti. Doufaltě a pewně wěřil, že mužnému podletí na wzdor požehnané oudolí české w kwetoucím rouchu mladistwého jara se mu objewí: leč wýchodním oubočím černé Šumawy na rowinu přicestowaw, řídkým wrchem a mnohým pahorkem rozmanitou, ničehož, než odkwetlého a zádumčiwého podzimu wůkol sebe newiděl. Strašliwý příběh s jednookým poustenikem mysl jeho blahozwučnou hlasem neswornym, a duši jeho tichou, utěšenou nepokojným předtušením naplnil.

Jakkoli mu čisté wědomí mile rádo swědčilo, že písákůw žiwot oumyslně o nijakou dobu nezkrátil: předceť s takowou přísností, ba ukrutností sám nad sebou soudil, že smrti jeho nejbližší příčinou býti se udáwal, a w té smutné nehodě rmutný pramen souzených sobě trpkých osudů widěti se domníwal.

A wěru! sotwa že w drahém wlastenském swém městě, w krásné, zlatowěží Praze poněkud se ubytowal: již se s ním trpké tyto osudy začínaly potkáwati. Umístiw se s dítkem swým prozatím u staré, owdowělé tety, přede wším t o h o byl pamětliw a ochoten, aby nejen půwod swůj z hlawního města a dlouhou nepřítomnost swou slawnému ouřadu oznámil a obé ospravedlnil, ale i také o powolení zakročil, tak aby mu přáno bylo, po čas jeho žiwobytí mezi usedlé pražské obywatelstwo se počítati.

Za tou tedy příčinou wydal se jitrem na cestu do ctihodného, welemožného radního domu, kdežto we weliké, práwním posluhou, ozbraněným žoldnéřem, žalobníkem a žadatelem naplněné síni přistárlého muže zočiw, kterýžto se bílým perem na byretu od ostatního dawu toho nahromaděného obecenstwa lišil, s ním se poraditi uzawřel. Buď že muž tento skutečně nějakým přílepkem u ouřadu byl — o čemž wšak pro tu nepozornost, s kteroužto ostatní lid w lhostejném howoru wůkol něho se wlnil, dalo se pochybowati — a nebo

že w záležitostech swých co soukromník častěji sem docházeje w labyrintu průchodišť chrámu toho Sprawedlnosti nebyl nepowědomý: dosti na tom, že cizince rady potřebného postranními dweřmi z weliké té síně do úzké, křiwolaké chodby wywedl, a tam mu zatočené, k cíli jeho wedoucí schody ukázal.

Kwapil tedy *Sokol* po schodu tom okrouhlém a tak příkrém, že kolena i plíce nemálo naň si stěžowaly, a dokročiw na nejwyšší stupeň, widí před sebou jesenowé dwéře, za kterými mužské dwa hlasy srozumitelně se střídaly. I wešel tam. U welikého dubowého stolu seděl statný muž w černé župici a na krku s okružím tak tuhým a tak hustě nabíraným, že každému hnutí a obrácení pod ohromnou wlásenkou potící se hlawy zwolnowládně poroučelo. Wedle něho stál na sedadlo, bez pochyby pro něj tam postawené, podepřený mužík s plamenným čelem, s dlouhým, hustým, zhůru wstáwajícím obočím a s plnou twáří, na nížto wěk as padesáti let se objewowal. Hlawa byla holá, až na dwě welké, zabělalé kadeře, jenžto nad ušima zakořeněny jsouce a libowolně se kroužkujíce na obě plece splýwaly.

Té samé barwy byly také weliké wousy i fršousy, jenžto by snad každou jinou mužskou twář byly krášlily; leč w širším nežli delším obličeji majitele swého tak oučinkowaly, že wíce hyzdily než ozdobowaly. Krátký

krk byl docela nahý, prsa bílým, jednoduchým límcem pokryty, a ostatní tělo až k nohoum we střewíce zabedněným w roucho bylo oděno, kteréžto wíce ženskému nežli mužskému pohlawí zdálo se přináležeti.

Sokol záležitost swou stručně a wšak zřetelně ohlásil, a jelikož sedící muž přísně se ptal, za jakou to příčinou z wlasti byl odešel, kde a čím se zabýwaje tak dlouhá léta se zdržowal: krátce a upřímně odpowídaje wšecky swé radostné i žalostné osudy oznámil, a při tom u wědomosti, kterou si byl w mlynářstwí zjednal, s obzwláštní libostí setrwaw znamenitý rozdíl mezi wodními a powětrními mlejny s nemalou obšírností wyswětlowal, nemoha opominouti i o wnitřním oustroji této důležité dílny, ba o jejich opět rozdílech, jakožto jsou: swrchní wody, spodní wody mlejny atd. zmínku učiniti.

Muž s okružím s tou největší lhostejností poslouchal, co zatím spořerostlý, zawalitý plecháč s patrnou čilostí ucho i duši nakloňowal. Jiskřily se mu oči, a wousisko na dolejším pysku mimowolně od hořejších sousedůw swých, totiž od frňousů, nemalým otworem se odchýlilo.

„Tys sprawowal wodní mlejn? znáš jeho zázračného, tisícerem kol dychajícího ducha?" — wykřikl horliwě k *Sokolowi* přikročiw, a jal se s mnohem operutěných otázek, ježto na srdci i na jazyku měl, k němu

se přidružiti, anto práwě důstojný muž wešel, a *Sokolowi* krátce kázáno, aby se odstranil a za týden opět přihlásil.

I wrátil se do swého prozatímního bytu nemálo z toho se radujíc, že w lidnaté Praze, kde mimo powětrní, samotižní čili ruční a koňské mlejny žádných jiných strojů k mletí obilí neznali, w druhý den již muže poznal, jenžto jeho někdejšímu, druhdy milowanému řemeslu a obchodu s obzwláštní wroucností nakloněn jest; a z jitra na to práwě u sebe přemejšlel, jakou to cestu woliti má, tak aby horliwého ctitele wodních mlejnů wyhledal a s ním se seznámil: anto nenadále dwéře takořka se rozlítnou, a práwní posluha s čtyřmi žoldnéři wkročiw we jménu welmocného městského ouřadu za swého wězně ho proslowil.

Jako bleskem zdrcený *Sokol* w celém těle ztrnul; stará teta jeho leknutím se swého sedátka na zemi se skulila, a *Jaromíra* chwějíc se, přitulila se k otci.

Náčelník stráže zhurta a zuřiwě pohotowu býti kázal, a *Sokol* uznal, že jiného nezbýwá, nežli aby proudu násilí trpěliwě se odewzdal. I pozdwihl kleslou tetu a dítko swé péči a ochraně její odporoučeje tím obě pokojil a těšil, že žádného přečinění není sobě wědom, že nedorozumění, kterémuž teď podléhá, tímto ještě dnem wyswětlí se a pozná, a že se tedy, osprawedlniw se, čist a prost co nejdříwe k nim nawrátí.

Ztišiw je tak poněkud chystal se s zajimači jíti, kam ho dle wyššího rozkazu powedou. Chtěl toliko prachu plnou cestní kytlici, kterou práwě na sobě měl, odložiti, po slušnějším oděwu se ohlížeje; jelikož wšak práwní posluha přísným, ano i diwým posunkem na něj se obořil, a přestrojení to zbytečné býti prawil: tedy na tu smutnou, pro jeho dobré wědomí, pro jeho ctimilownost přetěžkou a přebolestnou cestu nastoupil.

Cesta ta šla zpříma do radního domu, a *Sokol* se těšil, že k soudu jeho čekajícímu, kdežto se mu obwinění krátce ohlásí, a co lehký mráček dechem newinnosti krátce také rozplaší, bez prodlení bude dostawen. Leč kterak to užasl, wida, že náčelník stráže jeho nikoli širokým stupněm zhůru, ale tmawou jakousi chodbou, napotom pak ouzkým schodem dolů kroky swé namířil, a došed tmawé, wlhké swětničky sukowitému a surowému muži, bez pochyby žalářníkowi, neboli některému z jeho strašliwých pomocníků ho odewzdal. Muž tento se stěny wlhkem se slíwající weliký swazek menších i hrubších klíčůw sejmuw, wedl zatknutého mimo nepřehlédnutelný řad ouzkých i nizkých dweři, až konečně jedny s obzwláštní čerstwostí a hbitostí otewřew ani slowa nemluwě, s hrubou newlídností do tmawého prostoru ho wstrčil, a s tou samou rychlostí mezi klíčů břinkotem, obyčejným to

ranním, poledním i wečerním zwoněním wšech žalářníkůw, opět zawřel a odešel.

Stoje tu *Sokol* z počátku w hmotné tmě ani před sebe, ani w prawo aneb w lewo pokročiti si netroufal. Až když zřítelnice očí jeho poznenáhla se rozšířiwše se stínem swětla, ježto úzká štěrbina we zdi, od tmawé chodby je obdržewší, wězení tomu podáwala, poněkud se seznamily: tuť zahlédl w ohromné zdi jakýsi wýklenek, kterýžto kamenem asi dwa střewíce wysokým dole wyplněný, službu sedadla i lože měl zastáwati.

Tam se tedy se srdcem těžkým, přeplněným uwrhl, a rozhrabowal duši swou tisícerem domnění, tak aby příčinu uwěznění toho wynašel. Leč jakkoli duch lidský w takowém to stawu dosti býwá důmyslný a smyslitelný: politowání hodnému *Sokolowi* žádná jiná příležitost se nezjewila, nežli jediná smrt pousteníkowa, jižtoby owšem okolnosti, s kterými byla spojena, podezřelou mohly učiniti. A wšak jak pražský ouřad příhody měl zpráwu a wědomost míti, kterážto se za pomezím českého králowstwí w tak wzdálené pustině beze wšech očitých i náušních swědkůw byla udála?

I tuto obawu, kterážto, byťby i podstaty měla, dle soudu jeho buď žádným, nebo malým nebezpečenstwím hroziti mu mohla, za nedostojnou konečně uznal, a

uzawřel, bezúhonného žiwobytí jsa sobě wědom, s pewnou, pokojnou myslí uskončení té wěci očekáwati.

Po dwa dni mimo němého žalářníka, který ho skoupě krmil a napájel, žádného nespatřil, žádný snad na jeho uwěznění nepomyslil. Třetí den konečně w chwíli neobyčejnou dwéře wězení se otewřely, a jimi wešel malý, swalowitý muž, jehožto duše před čtyřmi dny obrazowáním a wychwalowáním wodních mlejnů tak ohniwě se rozčílila, a s nímžto dále seznámiti se *Sokol* w hodině zatknutí swého zamejšlel.

„*Χαιρε amice!*“ — pozdrawil důwěrně a dobromyslně — „*aequam memento rebus in arduis servare mentem!* *) rownost duše w neštěstí hleď zachowati. Z nadšení, s kterýmžto jsi býwalé swé žiwobytí obrazowal, snadno bylo mi souditi, že ses někdy na slunci krásnějších dnů wyhříwal, a zdá se, že jsi štěstí swé rownodušně snášel, alespoň se stopy pře-

*) Čtenářkám našim, jakož i čtenářům, jenžto niwami řeckého a římského jazyka nikdy necestowali, powinnowaně ohlašujeme, že tento učený přítel wodních mlejnů we zwyku a takořka w přirozenosti swé měl, za cizí podrobnůstky, které sem tam w řeči jeho proskakowaly, dosti přiměřenou náhradu w jazyku českém podáwati, a že tedy čtoucí málo čili nic při tom neztratí. Toliko w prudké bouři citů a strázní, kde strach a hrůza wšecken rozmysl zatápějí, nelze toho očekáwati a požadowati.

pychu nikde na tobě newyjewují; a pročež zpřími w nehodě bedra swá! *Γενε ταπεινος ἐφ᾽ ἑκατερης τυχῆς*! w obojím osudu zůstaň si rowný! Z těžkých dočinění před práwem jsi obwiněn, a swědkem buďtež Herkules i Theseus, že nebyla snadná práce bránu tohoto pekla twého rozbořiti. *Tartara perfregimus!* Prorazili jsme a stojíme tady, abychom tebe potěšili, k stálosti a pewnosti tebe powzbudili, předewším ale *κακην ανανδριαν*, hnusné totiž babstwí, červa toho s zubem jedowatým, z duše twé wypudili.“

„Děkuji Wám, dobrotiwý pane! kdokoli jste“ — ujal se mistr *Sokol* slowa — „a buďtež jist, že s malomyslností a podlou bojácností wítězně wždy zápasím. Bezouhonný žiwot a wědomí bez poškwrny jsou nejpewnější zbroj proti těmto nepřátelům. Wím, že jsem docela newinen.“

„Ať jest žiw Herkules a Theseus!“ — wywolal wlídný těšitel — „přísahou bych to zapečetil, jelikož jsem na rychlost poznal, s kým to činiti mám. *Qualis vir, talis oratio.* Jaký muž, takowé slowo. *Ὁ λογος ειδωλον τε βιε*, řeč jest zrcadlo žiwota! Tys newinen, tak prawí twé oko, jenž jest odblesk duše, a předobře wím, *quam difficile sit, crimen non prodere vultu*, jak takořka nemožno jest, hrubý hřích, jenž co drak

w prsou našich hnízdí, nižádnou známkou, nižádným pohledem najewo nedati.“

„Awšak není možná,“ — pokračowal wězeň dále — „aby w těchto dobách nekalený poklid w srdci mém se zahostil; jelikož mně we welké temnosti seděti jest, a žádný mi zodpowídati se nedá, žádný mi neprawost nejmenuje, jížto jsem se proti nebi a člowěčenstwí prohřešiti měl.“

„Ta se ti pojmenuje. Pamatuješ se ještě na někdejšího městského písáka, jenžto se **Zelnicius** nazýwal?“

„Welmi dobře,“ — odwětil *Sokol* poněkud zaražen.

„***Hic niger est, hunc tu Romane caveto!*** Černou duši člowěk ten we swých prsou pohostinsky chowal; před tím měl ses opatřiti, toho ses měl co den noci chrániti!“

„Nikdy jsem mu příčinu nezawdal, aby mne nečistotou zahnojené duše swé pokálel. Ale owšem, mezi příčinou a příležitostí weliká jest mezera.“

„Nawrátiw se z Řezna před práwem obwinil tebe, že w německé říši krwawého zákeřnictwí, jakož i jiných zlosynstwí se dočiniw, potají z dawu českých lužákůw ses odstranil, tak abys přísahorušným outěkem ramenu sprawedlnosti ušel.“

„Že se tehdáž k obwinění tomu ucho soudců naklonilo, není se co diwiti. Že ale nyní, kde se prá-

wo a zástupcowé jeho o šeredné zlomyslnosti muže toho přeswědčili, a sprawedliwým soudem ho odsoudiwše.“—

„*Flagitia lupi non excusant scelera canis!* Ohawnosti jeho newymlouwají tebe. Prawda jest, žes w Řezně zmizel, a pročež se soudí, že ses na tak dlouho wzdálil a ukryl, až prošlé roky, co se dáwno stalo, w šedý swůj záwoj zahalí, a zpráwa tebe dojde, že na wždy odstraněn jest ten jediný muž, jenžto by proti tobě swědčiti mohl.“

„Kéžby se bylo raději soudilo,“ — odslowil *Sokol* — „že obwinění to neprawé a nedůsledné jest; jelikož bych byl, wraždy a loupeže sobě wědom, pod rouškou jiného jména se zjewiti, a takowou wlast, takowý to dříwější domow udati mohl, jenžto by mne ani w to nejmenší podezření dáti byly nemohly.“

Nyní wyprawowal swému dobrosrdečnému příznivci předně proč, po tom pak i zwláštní okolnosti, w kterýchto ze Řezna potají se odstranil, ba pro wýhrůžky, kterými ho městský písák donutil, odstraniti se musel.

„*Quos adpellabis testes?*“ — ptal se ho mrzutě, nikoli wšak bez soucitu s beránčím srdcem muž. — „Co máš za swědky tohoto swého nelíčeného wýroku?“

„Žádné;“ — odpowěděl s těžkým powzdechem *Sokol* — „té jediné, kteráby mi swědčiti mohla, mé drahé *Johanně* ukrutná smrt na wěky ústa zawřela.“

„*Hinc illæ lacrymæ!* proto jest mně tě líto, proto jsi politowání hoden. *Neque testes neque argumenta!* Kterak jest možná, abys bez swědků i bez důkazů pekelné to obwinění wywrátil? Jakou to obranou budeš se zastáwati? Obáwám se, abys práwu útrpnímu nepropadl!“

„Bůh počítal mé kroky, widěl mé bezúhonné myšlení i jednání, a zázračným paprskem oči mých soudců oswětlí, až na mou křesťanskou pokoru a ústawnost dosti swé nezpytatelné zkoušky uloží.“

„Dobře tak!“ — wywolá těšitel hlasem radostným — „*Omnia prospere eveniunt sequentibus Deum!* W Boha ty úplnou důwěru skládej, spolehej na Něj, a wěc twá zwítězí! *Soles occidere et redire possunt.* Můžeť hwězda člowěka zajíti; můžeť ale i také na rozkoz boží s tou samou jasnou twáři opět wyjíti, *et flectitur iratus voce rogante Deus,* a neníť Bůh w hněwu swém neuprositelný, když stísněný hlas srdce dětěnského z pozemí toho zazní w niwách nadehwězdných.“

„Ano, milý pane! to jest má potěcha, to krow a kyrys můj. Bůh zajisté, neli mým soudcům, j i n ý m snad jemu wěrně oddaným člowěkům cestu k mému osprawedlnění ukáže.“

„Nuže“ — dí těšitel hlasem wítězným a s duší pozdwiženou — „již ji ukázal! Ukázal tu cestu, nikoli

sice bezprostředně soudcům twým, a wšak muži wěrně Jemu oddanému!“

Bádawě *Sokol* s twáří naň hleděti zůstal, w kteréžto radost a obdiwení nenadále w duši jeho se wyklíčiwše w oči hledíc zrůstaly.

Εὕρηκα εὕρηκα!“ jásal plechatý muž dále — „Já jsem ten muž, mně jest ta cesta okázána, tím zázračným paprskem božím jsem ji zhlédl a poznal! — ***Di tibi ingenium, Di claram mentem dederunt!*** Dal tobě Bůh wnímawé srdce, zdrawý, jasnozraký rozum, a proklestil ti cestu k zkušenostem a wědám, jenžto wlasti twé mnohem wíce mohou prospíwati, nežli wšecka učenost knihami přeplněných klášterů.“

Předzwídaje sice, nic wšak méně žádostiwě bádaje o dobrý krok dále mistr *Sokol* k němu se přiblížil.

„Hrubě ses — tak stojí na listu psáno — proti člowěctwí prohřešil, aniž se můžeš osprawedlniti. Nuže přičiň, ať se wáhy stane rownost. Tím ty se hleď smířiti se zákonem, že rodinní swé město s nálezkem seznámíš, kteréhož obywatelům jeho weliká potřeba, a který takowého zrna jest, že jednou wsazeno po wšecky časy blahočinné plody bude wydáwati. Podnikniž wodního mlejna stawení —“

„Nikdy!“ — zkřikl *Sokol* jakoby šípem střelený, a s jakousi plachostí do nejzadnějšího kouta wězení swého odskočil. — „Raději se na kolo katowo dám

wplésti, nežli bych mlýnské kolo hotowil diwému proudu k hrání a sobě k nesmírnému trápení! Tento ouzký, tmawý a wlhký prostor na obywatele swého strašnosti wyplíwá; ale on budiž mým domowem, mou komnatou, mým hrobem po dwadceti, po třidceti letech; rád se tady díwati, mluwiti, odpočíwati odnaučím; chci tady sestárnouti, sesiwěti, ale nikdy do mlejna wkročiti, nikdy tímto mým zrakem — ano, nikdy tímto mým sluchem šumnému kotoučení zapěněného mlejnského kola naslouchati!“

„*O hominis insaniam!*“ — wywolal raditel s nemalým podiwením. — „Přisám Bůh, jaká to šílenost! jakou to zuřiwostí rozwětřila se prsa twá? z jakých to důwodů —“

„Neptejte se na důwody, ježto byste bez toho nadarmo odbouráwal. Nikoli, pane! nepřičiňujte, neusilujte! Za tuto cenu nemohu a nesmím swou čest, swou swobodu, swé žiwobytí, a oč se tu ještě hraje, wykoupiti. Snad že jste touto swou wlídnou, andělskou myslí skaliska pohnul a citem je rozplynouti widěl; leč mne, můj drahý přízniwče! nepohnete, lodí mých pewných úmyslů neodkotwíte!“

„*Per nostram dementiam non patimur iracunda Jovem ponere fulmina!*“ — wece úslužný muž, ramenama pokrčiw. — „Byťby i nebesa trestající swé blesky odložiti chtěly: my w nich swou šíleností nowý

hněw rozpalujeme. *Sœpe perit ventis obruta cymba suis.* Často koráb wnitřní swou bouří utone a zahyne! — Práce má jest skončena. Jiné pomoci newidím, kamkoli zraky swé zašlu — a pročež s Bohem! Přemejšlej, zkoušej a suď, až wlnící se w žilách twých krew swými břehy bude se opět prouditi. W krátkém čase opět přijdu.“

Tak powěděw chystal se odejíti.

„Prosím wás, pane, zůstaňte!“ — wolal za ním *Sokol* nanejwejš překwapen. Chtě totiž w bouři a zápalu swé duše prsa poněkud ochladiti a jim powoliti: rozepal byl a s prudkostí rozhodil cestní swůj oděw, a z něho wypadl lístek z březowé kůry, ten samý, který mu byl w poustewně býwalý písák *Zelnicius* podal, a na který on od oné noci smrti a hrůzy nepomyslil. — „Zůstaňte, o posečkejte! ohledejte tento lístek. Buď že se peklo stalo pekelnějším, aneb w tom obsahu spočíwá klíč k mé newinnosti, k mému zachránění, k mému wyswobození!“

Wrátiw se odcházející a wzaw lístek wešel do chodby poněkud swětlejší a četl. Twář jeho se wyjasnila, četl a opět četl na wšecky strany se ohlížeje, jakoby někoho hledal, jenžtoby čta s ním náhled jeho oswědčil. Obrátiw se konečně k *Sokolowi* jal se w slowa radost zwěstující mluwiti takto:

„*Rediit, rediit sol tuus!* Ať jest žiw Herkules

a Theseus, hwězda twá opět wychází. *Quid sub terra est, in apricum proferet ætas,* wyjdeť prawda na slunce, jako olej nad wodu! — Osud tebe — jak z lístku toho wyswítá — s býwalým městským písákem wlastnoručně tu podepsaným na pokraji hrobu jeho swedl?"

„Na pokraji?" — tázal se *Sokol* poněkud zaražen. — „Owšem, owšew, na pokraji hrobu; onť tam již práchniwí, a duše jeho stojí na soudu božím. Budiž mu Bůh milostiw!"

„*Serius ocyus sors exitura!* Dnes neb zejtra i nám se dostane ten los. — Přisahá skrze Boha žiwého, w jehožto milosrdný soud důwěru swou skládá, že neprawě a zlomyslně tebe obwinil; jelikož tě sám nelidským způsobem w cizích zemích jistotu a spásu hledati přinutil, proto že ti náhoda knihu jeho hříchů otewřela. — I pospíším k twým soudcům. Lístek ať mluwí, tebe osprawedlní, a roztrhá tuto twou wazbu."

Na to skutečně odkwapil.

Zdá se nám, že jsme se proti trpěliwosti čtenářůw našich dosti již prohřešili; jelikož jsme jim jméno, staw a ostatní poměry tohoto odtud spěchajícího „těšitele, raditele, úslužného muže s beránčím srdcem" atd., tak dlouho zamlčeli, a pročež — jakkoli bychom rádi za ním a za březowým lístkem

pospíšili — bez dalšího odkladu wšeho toho, co možná, zewrubní zpráwu učiniti nemeškáme.

Byltě cizozemec, z Kolína na Rýně rodem; awšak rodinní jméno jeho w Čechách powždy zůstalo neznámo. W porýnském tomto městě časně bylo klášterní školní učení započalo, toho totiž času, kde proslawená pařížská wysoká škola z wěku pacholetského sotwa byla wykročila a poznenáhla se wzdělávala. Záhy se mu poštěstilo w učeném klášteře swého wlastenského města školnického místa dojíti, kdežto wlohami swými, pilností a ústawností, zwláště pak mrawností swou ostatní chowance w několika tetech tak překonal, že učitelowé jeho do bratrstwa řádu swého přijmouti ho uzawřeli, od kterýchžto mu také jméno dáno *Cyprián*. Awšak nepřemožitelný pud a touha po rozmnožení a rozšíření wědomostí učinily, že se mu meze klášterního cwičení doma čím dále, tím těsnější zdály, a on wykročiw a wyprostiw se z nich do wědecké Paříže pospíchal, jejížto powěst, čím dále se rozléhala, tím wíce a tak wysoce zrůstala, že obyčejně skutečnost daleko pozadu nechala. Tamť se owšem wšezwědnosti jeho wětšího prostoru a wíce potrawy dostalo; jelikož muži wěku toho nejwzdělanější tam učili, a prospěchy jeho w krátkém čase každodenní přístup k nim a náklonnost jejich mu získaly.

Zajímalo ho nanejwejš wšecko to, co na římských

a helenských, ani ne tak wědeckých jako uměleckých, niwách ku krásné celosti a dokonalosti dospělo, odkud pak pošlo, že sklíčkem obraznosti a citu na swět díwati se zwykl, a pročež wíce w krasocitním a mrawním, nežli w rozumním ohledu dokonalým se stal, že totiž libomoudrý byl, nikoli ale mudrc; jakož pak i na wšecka odwětí přírodowědeckého a matematického učení — pokud wědy tyto tehdáž známé a ustanowené byly — takowou pilnost wynaložil, že w šesti letech, nejprwé bakalárské, potom pak i mistrowské hodnosti dosáhl.

Práwě w tento čas přijelo wyslanstwí králem českým do Paříže wypraweno, a w čele jeho postawen byl welemocný rytíř ***Borowský z Budowa***, znamenitý muž, jenžto wšemožně o tom pracowal, aby důstojenstwí, kterými on byl ošlechtěn, i také rod jeho užíwal. Za tou tedy příčinou o wýhradní wychowání swého jediného syna a kmenního dědice starostliwě pečowal, a použil přítomnosti w Paříži i také k tomu, aby pro něj pěstitela zjednal, muže totiž wědeckého, kterýby duševní wlohy dědičného pána powolání jeho přiměřeně budil, chowal a wzděláwal. Jelikož nejpřednější mistry pařížských škol w té wěci na radu bral: stalo se, že mu oswíceného a duchojemného ***Cypriána*** obzwláště schwálili, a tento byw přijat w krátkém čase s wracejícím se wyslanstwím do Čech a do Prahy přicestowal.

Tady když deset plných let wychowatelský ouřad swůj k největší spokojenosti zastáwal a w jedenáctém roce dokonal a uzawřel: jelikož mladý ***Budowa***, který tělem i duchem mezi ostatní mladou šlechtou, jako dennice mezi menšími hwězdami skwěl a se třpytil, ke službě králowě byl powolán: pojistěn mu starým wladykou na čas žiwobytí roční plat, jenžto wšem potřebám stawu a wěku jeho tím wíce zadosti učinil, anto i chowanec jeho častějším příspěwkem na něj pamatowal.

Zůstaltě w Praze domowem, kdežto bez toho za městské dítě byl powažowán, a tak znám a náwiděn, že na wzdoru neouhledné tělesnosti a směšným jakýmsi powahám odtud pocházejícím pro jeho libomluwnost a ušlechtilou společní způsobnost wšudy ho rádi widěli, do wšech wýhradnějších schůzek a besed co milého hosta zwali a wolali, jakožto wůbec jeho tehdáž neobyčejné umělosti a wědomosti na wšech stranách tu největší poctu jsou dáwali. Doživotní uprázdnění swé swobodným uměním zaswětil, zwláště pak s matematikou a upotřebením jejím we wýkonném žiwobytí se zabýwal, z čehož se snadno wyswětliti dá, proč s takowým oučastenstwím, ano s prawým soucitem obrazowání ***Sokolowa*** žiwobytí zláště na konci poslouchal, kde se o wodních mlejních a důmyslném oustrojí jejich mluwilo, kteréžto nejpřednější dílny wezdejšího chleba

on we swé wlasti, jakož i w Paříži, w městě tom i na powětrní mlejny tak bohatém častěji wídal a poznal.

Nehodlámeť zapírati, že se mu mistr *Sokol* i mimo mlynářskou wědomost a zkušenost swou hned w prwním okamžiku zalíbil; jelikož *Sokol* — ačkoli jen prostorodý muž — skutečně jak we twáři tak we mluwě, tak mnoho příwětiwého a duchojemného měl, že se k němu, nejen duše mistra *Cypriána*, ale i mysl a srdce každého šlechetného člowěka, mimowolně nakloňowaly: awšak na druhé straně i to také wyznati slušno, že i jakási samolibost, že milený koník jeho, totiž upotřebení zeměměřictwí a jiných matematických odwětwí w mechanice nemalý díl w tom mělo, a že předewším žádost a touha, tak aby s pomocí *Sokolowou* w Čechách newídaný wodní mlejn zbudowal, přičinění jeho o wyproštění zatknutého mistra rozdechowalo a zocelowalo.

Skutečně se mistr *Cyprián,* awšak teprw po třech dnech, k milowanému wězni swému nawrátil.

„*Scilicet interdum miscentur tristia lætis!*“ — wolal dweřmi žalářníkem mu otewřenými wcházeje, a na obloze té wítězné radosti, která se w twáři jeho leskla, bylo skutečně jakýsi pošmourný mráček widěti. — „Nejsladší rozkoše žiwota našeho nejsou bez příměsku hořkosti! — Ztišily se poněkud prsa twá? Okřál jsi již ze zimničního waru krwe a ze zápalu duše?“

„Jsem docela tichý, pane!“ — odwece *Sokol.*

„Co mi koli zwěstowati aneb nawrhnouti přicházíte: trpěliwě přijmu a s mírným rozmyslem na wšecko odpowím.“

„*Publica utilitas privato commodo anteponenda est!* Wšeobecné dobro předchází prospěch a poklid jednotliwce. Wšak mi hned lépe porozumíš. Březowý lístek měl swůj oučinek, obwinění tebe jest již skáceno. Awšak že w zlosynu, jakowý byl *Zelnicius*, wždycky jakási pochybnost jakoby pařez po useknutém stromu zůstáwá, a těžko zabezpečiti, zdali obwinění, nebo odwolání, neboli oboje neprawé aneb přesné a sprawedliwé jest; odwolání totiž proto, že jsi wůlí umírajícího hříšníka wíce méně we prospěch swůj wládnouti a ji ustanowiti mohl: soudní tedy stolice ten wýrok učinila, žes wazby této prost, a že ti sice wolno, w tomto swém otcowském městě pod štítem zákonů žíti i umříti; jelikož wšak weřejnému mínění, podle něhož ze služby králowy neprávně ses mohl odstraniti, ouplně a wrchowatě zadost se musí státi: tedy se tobě we jménu obecného užitku za neúchylnou powinnost ukládá, abys na jednom aneb na druhém poříčí wltawském, pokud se totiž od města pražského neuchylují, schopné a přiměřené místo wynašew na nejwýš potřebnou budowu wodního mlejna započal. Učiňž tak, muži lidomilný! Jsiť ty powinen hřiwničkou swou wlasti posloužiti, nemáš ji zakopáwati, ale lichwiti ní!“

„Za mé wyproštění a, důwěřuji se, i také očištění“ — odwětil *Sokol* we wší tichosti — „děkuji předně Bohu, potom pak sprawedliwosti wznešené rady; že se mi ale obé železným záwazkem stěsňuje a obtěžuje, nemohu jinák, nežli s hořkou žalostí litowati. — Slyšte mé další osudy, a suďte pak sám, zdali to rozmar, či wášeň a neboli předsudek, co mně uložené wýmince odporowati káže.“

Tu mistru *Cypriánowi* přede wším wyprawowal, u jakých to okolnostech a připadnostech jako luzák s bytem otcowským někdy se rozloučil.

„*Superstitio est!*“ — wkročil mu *Cyprián* do řeči — „*Superstitionis stirpes omnes ejiciendæ!* Slepá to, ošemetná powěra, jižto bys s kořenem i s kořínkem ze swé duše wytrhnouti a zawrhnouti měl!“

Sokol se opět uchopil slowa, a obrazowal s slzícím okem blažené dny, kterýchžto w utěšeném mlejně po boku swé drahé *Johanny* užil, a zláště srdcejemnou stala se powídka jeho, když osud ten obrazowati začal, jenžto ho co zlý, strašliwý duch s nebes sladkých rozkoší do propasti zármutku a žalu swrhl, a ohniwými metlami na wždycky z ráje ho wytiskl.

„*Tutissima est res, nil timere præter Deum,*“ — dí mistr *Cyprián* pewně jsa odhodlán na tuto silnou hradbou ozbraněnou žalost s nelekawostí statečného bojowníka outok učiniti. — „W největším bezpečí

jest ten, kdo, mimo Boha, ničehož se nebojí, *Quilibet faber est fortunæ suæ.* Jeden každý jest strůjcem osudu swého. Kdybys byl dosti smělosti, ústawnosti a důwěry w Boha míwal; kdybys byl swodné přízraky potřeštěné ženy s mužnou duše odwážností opowrhl, jakožs to w p r w n í m o k a m ž e n í učinil: ať jest žiw Herkules a Theseus! kolo mlejnské stáloby ještě tak krásné před tebou, kotoučení jeho by ti ještě tak lahodně šumělo, a ty bys w tuto chwíli w ouplné blaženosti tak jako před třemi roky w utěšeném swém mlejně wládl a oučinkowal. **Οικοθεν βρεχομενον ȣδε Θεος οικτειρει.** Kdo pod swou wlastní střechou zmokne, toho ani Bůh nelituje! Kdyby ses byl silnou, hlubokou zbožností proti bludu a powěře ohradil —“

„Ach!“ — powzdechl *Sokol* — „přízraky potřeštěné ženy tak sladce a tak hořce se wyplnily!“

„Wyplnily se. Nuže, w y p l n i l o se, co ti bylo wěštěno! Čeho se máš ještě báti? Byl jsi šťastný a stal ses nešťastným, a widíš, že doplněn jest wýrok zlé ženy, a tak dalece libuješ poklidu swého katem býti, že pekelné té záludě wíce wplywu a obsáhlosti domejšlíš, než by jí bázliwý, úzkoprsý pohan, jehož p o w ě r a odchowala, postoupiti se kdy uwolil. Jsi, Bohu žel, zblouzněný ***Saul,*** a newím, jak ***Pawla*** z tebe učiniti mám!“

„Probůh! rcete, muži dobrodušný! kde najdete

člowěka smyslem nepomynulého, jenžto by — chtě se jimi žiwiti — byliny opět sel a chowal, jejichžto plodem w smrtící neduh byl již upadl?“

„*Quotidie damnatur, qui semper timet.* Owšem žeť každodenně smrtí nejbolestnější budeš umírati, zůstaneli duše twá těchto strachů a ouzkostí hostitelkou. Co bys byl učinil, kdyby byl blesk do twého mlejna uhodil, a požár to twé rajské sídlo w prach a popel obrátil?“

„Bylbych z nowa stawěl, welikou tu ztrátu oželel, a pod wzkříseným krowem opět z tak tichého a blaženého žiwota, jako prwé se radowal. Neboť co přirozenost —“

„Přirozenost! a což kořeny twého nynějšího neštěsti, twého duševního hromobití, twé hrůzou těhotné obraznosti, jakož i smrti twé milowané manželky mimo hradby přirozenosti tkwějí? Nezplodila přirozená slabost ducha powěru, s kteroužto jsi, oswícenější než matka twá, tak nesměle a nemužně zápasil? Nebyla to přirozená událost, jenžto tebe za wzdáleným Řeznem do dílny uwedla, kterou jsi prwé tak málo znal, jako nálezy a wýjewy wěků budoucích? Nepadla to přirozená jiskra w srdce šlechetné *Johanny*, a stala se lásky k tobě zápalem? a nebyla to konečně přirozená nehoda, jenžto tuto drahou twou choť příliš časně od tebe odloučila? Wšecko

se dělo přirozeně, a pročež přirozený jest i také pramen, z něhož se twá duševní nemoc, tato srdce zžírající tráwenina wytemenila! Nuže, zhůru, muži! přičiň statně k jejímu uzdrawení! Proti přirozeným omrakům i léky nám dáwá matka přirozenost. Chop se jich, a užíwej jich, a budiž opět zdráw!"

„Kde na podnebí tom byloby léků —"

„*Labore animi morbi sanantur!* Pracowitost čerstwou, lehčejší krew do žil tobě wleje; pracowitost pozdwihne skleslou mysl twou; pracowitostí opeří se duch twůj, a znowu počne křídla swá rozkládati. Zpamatuj se, malomyslný! *Nunc tuum ferrum in igne est.* Nyní práwě na té době jest, chop se kladiwa, pokud ti železo we wýhni žhne. *Fronte capillata, post est occasio calva.* Toliko na čele wlasatá jest příležitost a uchopitelná; přejde-li a před tebou kráčí, darmo ji lapati budeš! Jsouté již na tom, cwičeného muže do německé říše wyprawiti, jenžto by seznámiw se s ústrojím wodních mlejnů, po několika letech we prospěch hlawního města se nawrátil. Není možná, abys wší smělosti a wšeho citu byl prost, tak abys k wydobytí měšťanského wěnce, k probuzení a oswěžení omráčeného ducha ruky pozdwihnouti nechtěl. Stawba tobě neustálé zaměstnání a zajímání podáwá. Obrazowé denní zaplaší strašidla churawého pomnění, a dobrotiwá noc ukonejší

tě k blahodatnému spánku. A — *Dii immortales, quanti roboris est mens conscia probi!* Jak welemocně zdwihá a wznáší srdce naše to wědomí, že jsme dobroděјně, že jsme, čeho tobě šťastnému přáno, prwotworně oučinkowali! Krásné jest, o jednoho člowěka zásluhu míti; awšak stkwostné, welkolepé jest, tisícům pomoc a ulehčení zaopatřiti. Žiw budeš w paměti spoluměšťanů swých, čest a chwála jméno twé příštím wěkům podáwati budou. *Semper honos nomenque tuum laudesque manebunt.* Nech ať přidružím se k tobě, a we welikém díle tom stanu se oučastníkem twým. Ty zkušebně, já wědecky; ty nožem a já brusákem twým. Zlým i dobrým sdělím se s tebou. Pytlíčkem širokých grošů a pytlem pilnosti a trpěliwosti budu ti nápomocen. *Nullius quidem addictus jurare in verba magistri* — nikdy jsem se dle cizího měřidla nesprawowal, a wšak w podniknutí tom rád budu zkušené šlápěje twé stopowati."

„Nadarmo!" — dí mistr *Sokol,* w boji s wlastní wůlí swou skoro již podléhaje. — „K tomuto powolání nikdy se mi ani mysl ani síla nenawrátí!"

„*Omnia si perdas, te solum perdere noli!*" — odslowil mistr *Cyprián,* jakoby newěda, že do starých bouli píchá, a bylo pozorowati, že tak snadno z bojiště ustoupnouti nehodlá. — „Bylbys byl skutečně wšecko ztratil, neztrať sebe samého. A kdož pak tě nutí, a

nebo kdo o **tom** wede řeč, abys každodenní a ustawičnou spráwu budoucího mlejna powoláním swým učinil? Wystawěti ho máš, jeho stroje uspořádati a jarý žiwot do nich wdychnouti, a pak — jestli že hrůza z nich na tebe sršeti bude — pak swobodně odejdi a obrať se tam, kam tě srdce twého pud a tíseň pohánějí.“

Významná slowa tato překwapila našeho ***Sokola.*** Pozastawil se nad nimi, a dobrosrdečného řečníka dlouhým, bádawým zrakem měřil. Přemýšlew nějakou chwílku pokročil k němu a promluwil takto: „Nuže, wlast a rodní město mají schopnostmi mými wládnouti, totiž až po mezník, kde možnost lidská umírá. Soudcowé moji kážou, a wy, dobroditeli můj! tomu chcete; Bůh mi uděl síly, a ústawné wytrwalosti! — Pojďtež, budu stawěti! Awšak — u wšech plamenných hwězd na podlaze nebeské, dále než k wystawení ani wy, aniž kdo jiný w králowstwí českém mne nepřinutí!“

S newyslowitelnou radostí ujal ho býwalý pěstoun za rameno, a ruku w ruce opustili wězení, opustili tmawé chodby a síně a radní dům, co zatím mistr ***Cyprián*** u sebe myslil aneb šeptmo wywolal: „***Tantæ molis erat Romanam condere gentem!***“ a neboli dle jeho obyčejného, poněkud swobodného překladu: „Tolik práce stálo, základní kámen prwního mlejna w Praze položiti!“

IX.

Mistr *Sokol* wywolil si mlejniště — z důwodů, ku kterým bychom se dnes nadarmo dobýwali; neboť mínění poctiwého *Smykala*, že někdejší luzák, jsa na Františku domowem, již jako pachole místa ta si zamilowal, zdá se mi býti nedostojné — na lewém poříčí wltawském, poněkud nad ostrowem, jenžto od starodáwna štwanice slowe — kterýžto ostrow tehdejší doby toliko w čas welikého sucha swým nowo-rozeným hřbetem se wynořowal — asi tisíc kroků od dřewěného mostu František s protějším břehem spojujícího. Bez průtahu započaly přípravy k nowé, newídané to budowě. Splaw a jemčina wýlohou obecní se zhotowily, a přední měšťanosta sám, četnou, slawnou družinou jsa prowozen, položil základní kámen prwního mlejna.

Neobyčejný dojem činilo to na lid pražský. Mladí i staří, wznešení i sprostí walným proudem po dřewěném mostě střídawě se hrnuli, a diwíce se rychlému

wzrostu zázračného stawení — tisíc rozdílných, sem tam i také směšných ponětí hlawami lidskými křížowalo — za utěšené, zajímawé diwadlo si je libowali.

K pražským obywatelům přihromadila se také weliká hejna wenkowanů, jichžto na wšech stranách doběhla powěst, že cizí, znamenitý kouzlostrojce do hlawního města přicestowaw wodní duchy zaklínati, a do wšelijakých černokněžních powozů na Wltawě zapřahati bude.

Zwyk, zrůstající budowu každodenně nawštěwowati, poradil jakési rozkošnictwí. Jelikož se Pražané na suchém břehu a wedlejších wršinách čumícím wenkowákem zouženy a tisknuty cítili: přišli na tu myšlénku, po wodě přístupu hledati, a wln řeky, popodál splawem nespoutané, k diwadlu tomu použiti. W málo dnech nesčíslným množstwím loděk a lodiček po hladině Wltawy weslowáno, kteréžto loďky pestře malowány, a — bez pochyby, aby se rozeznáwaly — taktéž rozmanitými praporečky opatřeny jsouce; zwláště pak proto, že mezi nízkými boky swými brzo rytíře, brzo mohowitější měšťany; brzo panoše, brzo černožupiční písáky a oukředníky; brzo šediwousy, brzo jinochy; brzo muže, brzo nádherně šperkowané paní a díwky přechowáwaly, podiwný jakýsi, oku lidskému bujnou pastwu poskytující obraz projewowaly.

Netrwalo to dlouho, a mlejn sotwa ze země wy-

kročiwší tomuto křiklawému barew měnění dostojně na bok se postawil. Jak mile uhelník na dobro zasazen a nebo trámec do spáry swé zatknut byl: tuť se našli k zdílnosti naklonění a radostí opojení lidé, jenžto tyto částky rostoucích stěn na zewnějši straně zelenými ratolestmi, pestrými kytkami, ba i také wlněnými a hedbáwnými taparty ozdobowali.

Nejochotnější a nejpřičinliwější u znamenitém tom budowání — jakožto se očekáwati mohlo — byl mistr *Cyprián.* On podal základní náwrh, kterýžto *Sokol* wýkonnou swou zkušeností skoumal, a po změnách nepatrných také potwrdil a přijal; on swým, stwatwečery neznajícím, nad wší mdlobou wítězícím a wznášejícím se jazykem mistra *Sokola* přemluwil, aby mlejn na wlastní outraty stawěl, neomylnými barwami jistotu mu obrazujíc, že když stroj ten dychati počne, a wýsledků plný oučinek jeho jednomu každému se objewí: mnoho žádostiwých kupců se wynajde, jenžto mu za trudné přičinění a wynaložení toto hojnou náhradu podáwati budou.

Od té chwíle, co se stawba oprawdowě započala, málo kdy se od mlejniště odstranil. Wšudy měl ruce, wšudy oči a uši; byl na wšech koncích a we wšech koutech.

T e n mistr *Cyprián,* jenž klíč k obraně a ochraně *Sokolowě* wyskoumati, a zakotwené kořeny wášně, bludu

a předsudku z duše jeho powážliwým úsudkem, s jasnou, pronikající důmyslností wytrhnouti a wyhladiti se přičinil; a ten, jenž s horoucí, operuténou horliwostí jako tučný genius nad powstáwajícím mlejnem se wznášel a poletowal: byly dwě welmi rozdílné osoby. Ne žeby byl ze swé mysli a rozmyslnosti, ze swé ducha ryzosti, a z ostatní duševní swé ceny dost málo byl odložil; ale že s celou jsoucností pomyslů a citů důležité, jeho matematickou wědu wěncující podniknutí objímaje we swé ducha poutající pracowitosti a dychtiwosti zewnější přístojnost poněkud zanedbal, a směšnými wýjewy, w kterýchžto se okazowal, častěji příčinu zawdal, že w něm moudrého pěstouna *Alše z Budowa,* nynějšího kancliře králowstwí českého, na okamžení zapomínajíce, příležitost bráwali — owšem žeť jen w jakési wzdálenosti — smích z něho cobě stropití.

Jelikož on o rozdílné částky budoucího mlejna, o wšelikou pewnou i tekutou látku porůznu sem tam nahromaděnou, jakož i o dělníky hmotem tím nakažené dosti z blízka zawazowal: připomínalo se mu, kterak to mezi jeho obyčejným oblekem, a tou chumelicí storukého budowání není shodné poměry, a on kwapně uzawřel, obzláštní, práci této přiměřenější šat tělu swému zjednati.

Najednou se zjewil w bílekožený, pewně na tělo přiléhající oděw wecpaný, kterýžto oděw na bocích ši-

rokými kapsami jsa opatřený, krátké jeho swalowité tělo od dolejšího wousiska až na kotníky přikrýwal; a jeho lysá, weliká hlawa dostala nízký, široký, taktéž bílý klobouk za pokrow.

Tak ozbrojen proti outokům wápna, prachu a bahna obrejdil, náwrh mlejna w ruce, celé mlejniště a wšecku stawitelskou čeleď dwacetkrát za hodinu; wšudy do nižších prostorůw se spouštěl a opět na wrch se wydobyl, a zedníček s měřídkem, kružidlem a olowěným záwažím w rukou w patách za ním na horu i dolů skákal a wyskakowal. Když on tak, welikou zápisku za pás maje zatknutou, s rychlostí z ohledu t ě l e s n í h o o b s a h u jeho wěru podiwení hodnou brzo tu, brzo tam do prázných prostranstwí mezi stěnami zmizel, a na to s tou samou čerstwostí na jiné docela straně opět se wynořil: tuť ho wzdálenější diwáci nejednou s K r a k o n o š e m, welesilným duchem našich sewerních hor, porownáwali — oděwem byl mu bez toho až na okrasu náhlawní, bílý totiž koňský ocas, téměř podoben — ačkoli se tělesností swou od welikánského wladaře nebenosných kopců tak welice lišil, jako směšný, trpaslický M u s ä ů w a wšech jeho následowníkůw „R ü b e z a h l“ jejžtoby řecká hamadryada, o b y w a t e l k a j e d i n é h o s t r o m u, pohodlně do kapsy byla wstrčila!

Mistr *Sokol* naproti tomu s jinou docela myslí,

s jiným w duši pocitem k budowě té nanejwejš welebené přikročil. S hlubokou, zasmušilou wážností objednáwaje a pořádaje rozkazowal, a, co kam směřowalo, nařídiw, s twáří, mrákotnou zádumčiwostí zastíněnou hlubokomyslně na denní práci tu se díwal, ačkoli mistr *Cyprián* obweseliti a nadechnouti ho wšemožně se přičiňowal.

Později, když mu jakožto prawému tworci a řiditeli tak dobročinné stawby wšickni lidé, a mezi nimi i muži wší wážnosti dostojní příwětiwě nadcházeli, do swých spolků ho zwali a wýtečným ho býti okazowali; a když konečně budowa jeho ze základůw již dáwno wystoupiwši, k zewnířní zralosti a skončenosti dorůstala, tak že to, ačkoli ještě nezrozené dítko předce jakousi lásku a otcowskou radost w něm budilo: wyjasnila se sice poněkud jeho zasmoušená mysl, a krew w jeho žilách lehčeji a čerstwěji započala prouditi; a wšak předsewzetí swému nicméně zůstal dostojný, že totiž mlejn, co mu koli prospěchu příštím časem slibuje a připowídá, nábytkem swým nepodrží, a toužil w duši po čase arci ještě wzdáleném, kde w tichou, nehlučnou osamělost k takowému žiwobytu bude moci odstoupiti, jenžto by bohatší byl nad balzam pro jeho srdce nezajizwené. Ach, nepomyslil a nepowážil ubohý zádumčiwec, že trní a dřewo kříže na wšech niwách roste, na wšech cestách člowěckých!

Jelikož ty obtíže widěl a přehlížel, které se mu neúchylně w cestu budou wěžiti, když se konečně w dohotowených strojích budowy tolik lidí poutající ku wšeobecné radosti život a duše objewí; a we wšem hojně obýwaném městě bezpochyby člowěka se nenajde, jenžto by bujné síly bouřliwé Wltawy na uzdě míti, obhlídně upotřebiti, záwislé odtud tisícoúdé ústrojí w jarém, stejnoměrném pokroku, a pročež obé w souhlasné swornosti udržeti a zachowati uměl: jal se s chwalitebnou prozřetelností tuto obmezenost swé wůle záhy předejíti.

Potají wyprawil posla do swého ztraceného ráje, k swému býwalému stárkowi a wěrnému příteli, nynějšímu mistru *Robertowi,* žádaje ho, aby mu hodného, jistotného chasníka, takowého to poslal, jenžto by nejen složení obsloužiti a sprawowati uměl, ale i také se sekerou a s dlábkem k hřídeli a k lopatkám, totiž k ose a pístím kolního stroje s dobrým wýsledkem potřebowati se dal.

I wrátil se posel, a zároweň s ním přišel chasník jménem *Kunrád,* práwě w tu dobu, když nad čtyrmi stěnami prwního pražského mlejna hájící střecha doroubena byla, a w dalším stawení pro zimu s welikou prudkostí nenadále wypuklou, přestati se muselo.

Ačkoli nyní widitelná ruka boží weliký dům otewřené přírody na několik měsíců zawřela: našloť se pod

9*

lidskými střechami teplých, prostranných jizeb, kdežto o strojích kolních a ostatním wniterním nářadí mlýnském bez welké překážky a obtíže pracowati se mohlo; což také mistr *Sokol* s wroucí horliwostí započal, a přičemž chasník *Kunrád* na wzdoru swým dwamecítma rokům takowou schopnost, obratnost a hotowost pronášel, že i také w truhlářských a soustružnických prácech řemeslníky k tomu zjednané, co do čerstwosti, sličnosti a ouhlednosti, dalece předstihl, začež také pochwalu a přízeň nejen swého, ale i mistra *Cypriána* tím plnější mírou sobě wydobyl, jelikož mimo nadřečenou cwičnost a způsobilost jakousi půwabnou zewnitřností byl nadán, a u rozličných příležitostech něžnou, jemně plápolající ctimilownost projewowal.

Že mistr *Cyprián* teprw w tomto přesně mechanickém odwětwí mlejnské budowy we swém prawém, wlastním žiwlu plowal, a jak skumnou wědou, tak i také wýkonnou hotowostí swou *Sokolowi* znamenitou, neocenitelnou službu prokazowal: byli by si čtenářowé naši i pak také pomyslili, kdybychom buď úmyslně aneb z člowěcké zapomnělosti zmínku toho neučinili.

Rychle a šťastně wšecko pokračowalo. Wlažný západní wítr přiloudil sem líbeznou wesnu, kterážto na nadmutých perutích swých přiletěwší, čarowným dechem zemi otewřela a z milionů dřímajících kořinků zelené bylinky a wonné kwětinky wyloudila. Na rychlost roz-

různěné mlejna ústroje město opustiwše na místo powolání swého se přestěhowaly. Co se zatím sty rukou na prostranném, zeď na zdi sousedícím mlynářowu příbytku zedničilo a tesařilo: w zastíněné mlejnici toliko osm lidí wnitřní ouprawou se zaměstnáwalo. A wšak těm osmi lidem a jejich šestnácti rukoum s takowým podarem dílo odrůstalo, že když mužné léto wlnící se osení začalo pozlacowati, taktéž w dospělosti swé tu stálo; jelikož wšecky jeho oudy a klouby tak mistrně do sebe a na sebe seřaděny byly a w oustrojní celek splýwaly, že se tělem silným, dokonalým staly, které jenom na čarowné dotknutí-se welmocné řeky čekalo, tak aby dychalo a žilo, a obzláštním jazykem swým blízkým obywatelům hlawního města započatou, mladistwou swou jsoucnost zwěstowalo.

Awšak oživení toho nowě stwořeného, welkolepého a obdiwowaného twora nemělo se w tichosti aniž wšedním způsobem státi. Weleslawným městským ouřadem den k tomu ustanowen a weřejně oznámen, což až nazbyt postačowalo, w obywatelích pražských žádost rozdechnouti, tak aby ten den s takowouto wážností a úctou se slawil, jakowou až potud pohřešowaná, nanejwejš prospěšná a užitečná dílna chleba wezdejšího dle mínění wšestranného zasluhowala.

Přede wším pomyšleno na to, aby nowý mlejn wnitř i wně, jakoby ženich, okrásil se a ošlechtil. Wše-

cky lípy a břízy, wšecky wůkolní louky, pole a zahrady — mezi zahradami obzláště klášterní kwětnice Břewnowská, nyní u sw. Markéty, patrnou se činila — museli swé mladé letorosti a swou kwětoucí okrasu uděliti, a mimo to wnitřní stěny, jak w mlejnici tak i také w prostranných mlynářowých swětnicích, nowými, hlučně barewnými šatními látkami swátečně byly ozdobeny; a zajisté bychom wýstupku strannosti a neslušnosti se dočinili, kdybychom zamlčeli, že tyto látky na wětším díle tehdejší pražští israelité, co se prawí, dobrowolně a s tím doložením obětowali, aby se wečerem toho slawného dne mezi potřebný lid rozdaly.

Přišeltě den, pro *Sokola*, a ještě wíce pro mistra *Cypriána*, kterýžto se byl takřka pilířem podniknutí toho stal, slawný, znamenitý den! Sámť on se swátečně ozdobil; jelikož jasně a utěšeně z růžowé brány wykročiw, a ani jednou čelo zlaté nezahalíw, wěčně pewnou dráhou swou, jako zásluhou a důstojností ozářený wítěz, k wítajícím ho wlnám atlantickým odjížděl. W říši wzduchu a wětrů bylo se hluboké, takořka bezdušní ticho rozhostilo. Přirozená to zajisté wěc; leč mnohým předpojatým lidem zawdalo to příležitost k souzení, že hubení, z okolních pahorků a kopců do pražského oudolí čumící powětrní mlejnowé

z lítosti, záwisti a nenáwisti, jakoby se umluwiwše, státi zůstali.

Co do nás, myslíme, žeby tyto bouřliwé wášně chřestící jejich křídla spíše w diwém wíru byly s honily a zatáčely. Bouřliwí a okřídleni wětrowé nedají se tak spoutati a w podrobu uwáděti, jako krotký, nedrážděný potok! Kdyby byli plnými ústy dýmali a wětrní mlejny obháněti chtěli: tito by zajisté s weselou příchutí o rozdrcení a rozprášení twrdého zrna byli pracowali, nedbajíce na to, zdali newlastni jejich bratr, prwní wodní mlejn, růžemi čili bodlákem jest owěnčený.

Lewý břeh Wltawy wzdychal pod břemenem nikdy nenošeným. Mnoho tisíc lidí stálo na něm k nowé budowě tlačících se a deroucích. Na hřbetě tiše proudící se řeky sjíždělo se wždy wíc a wíce pramiček a lodiček jedna druhou předhánějících, až konečně celou sousední hladinu pokrywše meži sebou tak sebe se dotýkaly, že polowičné překoty, ouzkostné pokřiky, zlobiwé domluwy a wýhrůžky, ba sem tam i dřewěným břinkotem ohlašující se šermowání s wesly neúchylně z toho powstaly.

Mezi tím, když na weleslawné wěži dewátá hodina odbila, wykročil z radního domu tah znamenitých, zaswěcujících a slowo wedoucích osob. Před nimi nejprwé táhli bystří wraníci nowě zkolařený, pestře ozdobený wůz, na kterém, každý pro sebe obedněný, tři

plné, ztepilotělné pytle stály, z nichžto prwní, žlutý, p š e n i c í; druhý, bílý, ž i t e m; třetí pak, zelený, j e č m e n e m byl naplněn. Poněkud za wozem kráčeli oba měšťanostowé, *Sokola* a mistra *Cypriána* we středu swém wedouce; k nim přiřadili se radowé, několik panošů a rytířů, a jiné wznešenější osoby wšelikého stawu. Na to pak následowali měšťané a řemesla, s mistry předními w čele, a podle cechůw swých, a za nimi hrnulo se množstwí lidu obojího pohlawí w nepořádku oko lidské unawujícím.

Když se přišlo ke mlejnu, pokročil důstojný úředník ze řadu, rozwinul pergamenowý list, a ticho sobě učiniw, zwučným, srozumitelným hlasem následowně četl:

„P ř e d n ě mistru *Sokolowi* na odměnu za welikou, hlawnímu městu, ano weškeré wlasti prokázanou službu pražské městské práwo uděleno, a berně mlejnská na dwadcet let mu odpuštěna, jakožto i wýluční práwo mu dáno, mlýn, co wýhradní statek swůj pokažowati a dle líbosti jím naložiti.

Z a d r u h é mistru *Cypriánu* za neunawenou horliwost a úslužný podíl, který měl w užitečné té budowě, díky i chwála uctiwými slowy a propowědmi wzdáwány.

Z a t ř e t í chasníkowi *Kunrádowi* slušná odměna peněžitá s tou připowědí darowána, že kdyby časem swým buď w hlawním městě, buď někde jinde

w králowstwí českém **druhý** wodní mlejn zbudowati zamejšlel, od weleslawného ouřadu wšelikých pomůcek a propůjček bude mu lze se nadíti.“

Konečně obrátiw se čtoucí úředník k lidu dawně shromážděnému blahoslawil pud, snahu a přičinění, na drahé wlasti a spoluměšťanech swých zásluh sobě dobýwati, což mimo weřejnou odměnu již tím znamenitým wýsledkem wěncowáno, že powinnostem swým, co člowěk, ctihodně dostojíme, a památku po sobě zůstawíme, kterážto newadnouc a neumírajíc činnost a řewniwost zbuzowati bude. —

To když se wykonalo: wešli muži nejpřednější do mlejnice s welikou pilností ozdobené. Oba měšťanostowé kráčeli pokrytým schodem mezi dwojím složením zhůru, tam kde nadřečení pytlowé s obilím netrpěliwě stáli a čekali. Prwnímu měšťanostowi dozorstwí dáno na pšenici, druhému na žito, a mistru *Cyprýánowi* na ječmen. Tři mohútní starší měšťané wyzdwihli pytle ke košům, a přednostowé obsah jejich z polowice tam wsypali.

Nyní kwapil mistr ***Sokol*** tak nazwanými **wodními dweřmi**, tak aby stawidla wyzdwihnůw, spoutanou tady řeku na swobodu propustil, a kola wodní proudem jejím uchwácena sebe i hřídel otáčely.

Awšak proud byl mnohem kwapnější a horliwější, nežli si byl mistr pomyslil. Co on ještě nějakou dobu

o upewnění wyzdwižených stawidel pracowal: byla woda, jakoby plesajíc a wýskajíc nad nowým tímto chwalným powoláním, s diwým náwalem powinnost swou konati započala. I otočil se mistr do mlejnice chtě se nawrátiti, a zrak jeho mimowolně zawadil o kola welikánská, jenžto hlučíce a wodní paprsky sypajíce s prudkou mrštností kotoučily se a přemítaly. Wzezření toto jako střela hromowá wjelo do prsou jeho neozbrojených. Zachwěla se úžasem duše jeho; hrůza se mu kostmi proudila; zdálo se mu, že w jeku kola šumějícím *Johannin* hlas a nářek slyší; wlasy na hlawě ouzkostí se mu ježily; uchopiwší ho záwrat střemhlawě do strašliwé smrti hrozil ho sraziti. Sotwa že tolik smyslu a wědomí sebral, aby blízko stojících otewřených dweří se chopil a do mlejnice wskočil, kdežto pádem na zemi klesl, a po dlouhém potýkání a se namáhání tak dalece se wzchopil, že poněkud mysl opanowaw, bez podiwu ku wznešeným hostům mohl se nawrátiti.

Rozuzděný hlučící, chřestící a sekotající mlejnský stroj zatím na množstwí lidu ze wšech stran se přihrnuwšího neobyčejný dojem učinil. Na mnoha místech zwučela pronikawá hudba; jelikož wšak nástroje i ředitelowé jejich ještě příliš syrowé a nesoustrowané hmoty byly: zwukowé ti diwokým plesem a jásáním lidu tak nemilostně do uši naráželi, že se nerwy třásly

a wšecky žiliny zchwěly. Na wšech stranách, zwláště pak na loďkách a na pramičkách na čest a na zdar prwního mlejna se připíjelo. Dřewěné číše s sladkou medowinou, ječnou šťáwou, ano sem tam i pěnícím se wínem naplněné jedním douškem se wyprázdnily, a prázdné ty nádobky u hlaholném plesu a wýskotu do powětří se wyhazowaly, tak že hladinu wodní hustě pokrýwaly, a na břehu tam mezi bujarou pouliční mládeží sem tam bezšlechetné zápasy o ně powstáwaly.

Když pak tato radostná bouře poněkud utichla: wypukl a zařičel z předmětu docela neobyčejného silně zwučný smích.

Když se totiž posledním týdnem wšecko ke swáteční ozdobě a oslawě chystalo: wyžádal si spanilomyslný, mohowitý israelita, aby se okrasa a ouprawa nejpřednějšího wodního kola jemu swěřila. I dal řezbářem tolik dřewěných sošek zhotowiti, co přední to kolo lopatek obsahowalo, a na každé lopatce jedna ta soška tak wkusně se upewnila, že dříwe newiditelná tiskem wody teprw a sice zpřímena wyskočila. Když tedy kolo náwalem řeky uchwáceno, kotoučeti se započawši, bez zástawky se otáčelo: tuť se wšecky, w neustálém oběhu jedna druhou stopujíce, i wzdálenějším diwákům objewowaly.

Nejprwnější z nich — nejprwnější proto, že welikostí swou nad jiné wynikala — byl wysoký, silný,

dospělý muž w bílém oděwu, w prawé ruce mlýnské kolečko, w lewé pak římskou jednušku drže a okazujíc. I jednohlasně zkřikalo se, to že mistr *Sokol*, prwní mlynář pražský.

Jej následowalo wšelijaké mlýnské nářadí, jakož i jednotliwé částky mlejna samého, totiž: násypka, smeták, žernow a jiné. Za nimi přišla poměrně krátká, tlustá mužská postawa w černém powleku, z jejížto lysiny, wousiska, a welikého límce, jakožto i z knihy, kterou w ruce držela, žeby mistra *Cypriána* obrazowala, tím snadněji se soudilo, anto i rozličné mechanické a zeměměřické nástroje w patách za ní přicházely. Leč záwěrek dlouhé té řady učinily dwě sošky, jejíchžto důmyslný wýznam největší pozornost zbuzowal, a jejíchžto upotřebení, jak se zdálo, celé to nákladní kolo ouprawu swou děkowalo.

Prwní představowala wousatého žida, druhá pak mlynáříka čili mladého chasníka. Žid nazdwihowal otewřený pytel, do něhož mu chasník, za ním se wždy zjewující, z malé, ouhledné nádoby jakoby mouku sypal, na jewo a na srozumění tak dáwaje, že i také židé wšeobecného prospěchu, jenž z nowé dílny chleba pozemského wyplýwá, oučastni býti žádají.

Kdykoli tedy po každém zatočení se kola žid s bradou swou a s oulisným úsměchem a s pytlem se zjewil: ztrhl se mezi swéwolnými diwáky rozpustilý

radostný pokřik, jakož i bujné a nezbedné tleskání rukou, tak že část lidu přítomného, jenžto na lewém břehu se nahromadili, a mlejnu w čelo se díwajíce, wodní stranu přehlídnouti nemohli, diwou zwědawostí poháněni sem se hrnuli, a jelikož těžký, ba nemožný tu byl přístup, u welikém hluku nazpět přes most a městským poříčím se walili, tak aby břehu protějšího dostihnuwše, k příčině nesmírného křiku a smíchu se dotlačili.

Shlukli se tedy zástupowé lidu, tak aby mlejn čarowným proudem oživený widěli a jemu se diwili, a hle! nic to wětší dobou, nežli wítr k zatočení makowice zapotřebí má, slušný a zpočátku jediný oučel směšné zajisté maličkosti musel podlehnouti. Bradatý žid s mlejnským pytlikem stal se králem celého dne, a prwního mlejna již málo čili nic newšímáno! —

Mezi tím wznešení přednostowé té slawnosti po prostranné mlejnici se rozešli, diwotworné oudy nyní dychajícího twora prohlížejíce. Jelikož každý z nich u wšech částkách jasného pojemu byl žádostiw: jednohlasně wysloweno, tak aby *Sokol* důmyslné složení mlejnského oustrojí kus za kusem wyswětlowal. Rádby byl zajisté tuto čest mistru *Cypriánowi* postoupil, kterýžto bez toho s čela té společnosti nedada se wytisknouti příležitosti hledal, tak aby wědomost swou a zkušenost w tom díle we sličném oděwu wzdělané řeči

objewil: leč uznal a cítil, že před muži znamenitými z místa jemu patřícího tak snadno nelze se mu uchýliti, a jal se tedy wysoké té žádosti zadost učiniti, ačkoli nowě krwácející duše welemocně tomu odporowala.

O s t r o j k o l n í, co možná, krátce a rychle, takořka jen zawadil, ne jednou jsa w trapném nebezpečenstwí, že mistr *Cyprián*, nepřítel wší powrchnosti a nedostatečnosti, do řeči mu wskočiw k zewrubnému wyswětlowání jak w o d n í c h, tak i také m l e j n s k ý c h wšech kol ho přinutí. Přiblížilť se poněkud k wodním dweřím, a otewřel wchod do řečené tak k o l n i c e; leč hostům swým přednost dáwaje, bledý a třesoucí-se u prahu státi zůstaw toliko na ohromný kulowatý h ř í d e l, na kterém jak w o d n í tak i p a l e č n í kolo zaděláno jest, jakož i na počet a sílu p í s t ů w čili pramenů zapěněného wodního kola pozorny je učinil, načež bez prodlení se uchýliw s tou samou krátkostí a rychlostí o twaru, oučelu a wespolném působení ostatních, menších to kol promluwil.

Nyní wstoupil ke k o š i a počal zewrubněji wyswětlowati. Ohlásil jim oučel swrchního žernowa, čili b ě h o u n a, jakož i spodního, čili s p o d k u, a proč tento pewně státi, diwě točící se běhoun ale prudce obíhati musí. Poukázalť také na z d ě ř, neboli silnou železnou obruč na běhounu — jenžtoby snadno prasknouti a rozskočiti se mohl — jakož i na p u p e k we zděři

té, kterýmžto **p r u ž i n k a** pohybowána z koše padající zrno mezi běhoun a spodek shrnuje.

Na to sešed k mouční či šrotowé truhle spojení její s dutinami obojího žernowa, jakož i — mimo wšecky oustroje, které při tom oučinkují — znamenitou tu změnu, kterážto se zrnem mezi nimi se děje, wyswětlowal. Oučel mlejnského čili prašního **p y t l í k u** sám sebou se jewil, jakož i příčina, proč podle potřeby wíce jich, a sice wždy drobnější a hustší s hrubším a řídším střídati se musejí; toliko že na **h r d é l k a**, jimiž po koncích a u prostřed jedenkaždý pytlík zoužený jest, potom pak i **ž e j b r o w a d l o**, totiž druh řešeta, pod pytlíkem přes šrotowní truhlík položené a wzájemné oučinkowání jejich wzácné swé hosti pozorny učinil.

Že při tomto posluchačů swých poučowání snadněji a jistěji cíle dospěl, nežli snad my u čtenářů našich, netěžko se domysliti; jelikož práwě wšecko we swém běhu a upotřebení bylo, a jeden každý diwák pozorným swým zrakem dostatečné swětlosti nabyti mohl.

Mezi tím, co shora dolů pokročující ukázka a přehlídka tato přednosty dnešní slawnosti bawila, na nižto ještě prohlídka mlynářowa swátečně ozdobeného obydlí následowala: přiblížila se hodina polední, a na stoly we weliké jizbě sousedsky seřaděně tolik jídel a nápojů wčarowala — bez těchto již tehdejšího času slawnosti býti nemohly! — žeby se jimi polowice lidstwa,

cokoli hotowých a pracowitých žaludků obsahowala, byla nasytiti a napojiti mohla.

Zjewilo se tu také, jakoby na zawolání, nemálo paní a panen — bez pochyby manželek a dcerušek přítomných tu ouředníků a rytířů — a ti wšickni k bohatému kwasu zasednuwše snažili se žíly wtipu a družebného obweselení otwírati, tak aby silná jidla se okořenila, a na milé tělo tím zdárněji a blahodějněji oučinkowaly.

Nejhowornější a w zastáwání žertu nejštastnější byl mistr *Cyprián*. Bezedná zdála se studně důmyslných jeho obrazů a přirownáwání: ano, čím wíce se mu jakási žhoucí záře na twářích a nizkém čele ruměnila; tím wíce kypěl a porážel jeho wtip; tím lehčeji a whodněji skoro celého A n a k r e o n a, jak w řeckém jazyku tak we swobodném překladu po soustech spoluhostům swým podáwal; tím wíce sobě čest samořečníka oswojowal a z toulu swého newywážitelného na wše strany šípy posílal, přičemž mu šťastná a pewná ústrojnost jeho hrdla ku podiwu wystačowala. A wžak že mrawů jeho způsobilost znamenitá byla; že we wšem nejen přístojnosti, ale i b l a h o přístojnosti šetřil; a že konečně hlawní swé zásadě, že totiž otec B a c c h u s toliko mezi Rusalkami j e m n ý, bez jejich chladící lázně ale o h n i w ý bůh jest, wěrným zůstal: tuť mu žádný zwolnomluwnost jeho, žádný ty wýbuchy rozmaru jeho we zlé nepokládal, a on wida we wšech twářích zdílnost

we wděk přijímající zdílnost každou slohu stolní písně swé buď s Řekem: „*Τι μοι μαχεσδ', ἑταῖροι, κἀυτῷ δελοντι πινειν*“ (co mně, přátelé, bráníte, taktéž chtiwému píti?); aneb s latiníkem: „*Vina bibunt homines, animalia cætera fontes*“ (wíno lidé, zpramenůw wodních wy, zwířata, píte!) zawíral a prowětrowal číši, tak aby nawlažil osáklý jazyk — přípitky při tom pronášeje — a hned na to nit řeči přetrženou opět uchopil, a lehynce ji nawázaw s prwnější snadností a hotowostí předl.

I bylby byl tak až do soumračení wlákna swých důwtipů spřádal: kdyby mu oprawdowější předmět, jenžto se práwě wyjewil, hojně ještě nahromaděnou látku w tak tuhý a pewný uzel byl nezadrhl, že tímto dnem již rozwinouti se nedal.

Wkročiw totiž chasník *Kunrád* přinesl na třech čistých, kwítky lemowaných mísách tři druhy mouky, sněhobílý to prach z těch zrn, jenžto se pět hodin před tím se slawnou příprawou do koše sypaly. Požádány paničky, w takowýchto případnostech dostojní soudcowé, tak aby nestranný swůj usudek pronesly. Ne toliko za krásnou ji uznaly; ale diwíce se wšemožně ji wychwalowaly, nad wýrobky powětrních mlejnů tak ji powyšujíce, jako den nad noc, a zlato nad ostatní kowy powyšujeme.

Mistr *Sokol*, s jehožto čela wíno také poněkud

mraky zaplašilo, a na němžto mistr *Cyprián* ten zajisté mistrowský kus dowedl, že w twáři jeho po pěti letech úsměw opět prokmital, pochwalou tou rozjařen s žiwou horliwostí powstal, a wzaw mísy od jednoho k druhému je nosil, obsah jejich, co mistr a znatel důwodně soudě a oceňujíc, potom pak, aby jeden každý přehrstí mouky té s sebou wzíti ráčil, zdwořile nabízel, tak aby jednák patrný důkaz skutečné a žiwé jsoucnosti prwního wodního mlejna domů přinesli, jinák mouku již wěncowanou množším znatelům na přísnější ještě zkoušku předložili. Přiswědčeno jeho žádosti, mísy jdouce z ruky do ruky malou dobou prázny se wrátily; toliko že ***Kunrád*** nazpět je obdržew prostorná jejich dna menším i wětším grošem našel pokrytá.

Slunce w západu hasnoucí dáwalo znamení k odchodu, a pročež wšecko se pozdwihlo a k nawrácení-se do města se chystalo.

Tuť mistr *Cyprián* ještě jednou k delší řeči se dostaw a slowa se uchopiw dílem swým wlastním, dílem jménem mistra *Sokola* za wšecku úctu a šetrnost tímto slawným dnem jim projewenou děkowal, a uzawřel swé wážné, krasomluwné a krasořečnické díkůčinění s tou, dílem oprawdowost, dílem žert dychající prosbou, tak aby, jelikož se tento osamělý přístřešek na břehu Wltawy snadněji, než který koli jiný w městě, we chrám milostenky besedního obweselení za-

swětiti dá; a jelikož chřest a rachot mlejna zwolnowládnou mocností zwyku časem swým líbezným hlasům sladcezwučných stříbrných zwonků podobným se stane: zítra a pozejtří opět se tu wespolně sjíti líbilo, aby způsobem tím duch, oprawdowou denní prácí wysílený, kořeněnou rozmluwou při pěnícím se poháru opět té pružnosti a toho náhlasu nabyl, jehožto mu newyhnutelně zapotřebí jest, nemáli w liboswornost domácnosti a občanského žiwobytí nesouhlasně zawzníwati.

Pozwání to takowým způsobem zdůwodněné wšestranně se líbilo, tak že druhý den skutečně pánowé ti u wětší částce se sešli, hodinu před tím obsahu plným nákladem jídel a nápojů příchod swůj ohlásiwše. Rozkošně se tu několik hodin bawíce, chwálili si to besedowání, a jelikož den co den určitou dobou sem putowali: wěrnou tou náklonností k prwnímu mlejnu wábný příklad k wšeobecnému následowání zawdali.

Že wšak po čase obtížno býti se widělo, wlastní sklep a špižírnu s sebou přinášeti: uzawřeno, powždy hotowým zpomocníkem *Cypriánem* mistra *Sokola* powzbuditi, tak aby dům swůj, co Promyslewsowa játra powždy narostající, a pročež newywážitelnou zásobou w jídlech a nápojích proti slušné náhradě k wolné libosti jednoho každého opatřil.

To když witězný wždy mistr *Cyprián* docílil:

stal se prwní mlejn, nejen z ohledu **připrawy** chleba, ale i z ohledu okamžitého požíwání jeho wšem obywatelům hlawního města přístupným. Wnadidlo nowoty, nejswodnější ze wšech wolawých ptáků, každé odpolední — w zimě i nazdoru bouřliwému počasí — množstwí lidu na wodítkách sem swádělo.

Jelikož jedni přicházeli a druzí odcházeli: málo kdy našel se stůl, málo kdy sedadlo, málo kdy korhel prázný; a jelikož **býwali** řadowníci, **jsou a budou**, jenžto se z objetí s **tímto** druhem plesu bez krwawého natržení srdce wytrhnouti nemohou: tuť i w **prwním mlejně** wínem nadechnuté hlasy tak hluboko do tmawého wečera se rozléhaly, až wečerní zwon s wěže domu radního po druhé i po třetí zazněl, wšem majitelům domů, rowně co wrátníkům k zawírání dweří a bran znamení dáwaje.

X.

Náwal tento a ten nepokojný lomoz po tři léta trwal. Když byl uplynul tento mnohoměsíčný čas — mohli bychom ho dlouhým, přízniwým létem pojmenowati — stěhující se ptactwo pomalu se wytratilo, a toliko domácí, wěrná družina přístřešku zůstala. Po tomto welkém třibení, ješto se samo sebou událo, a takořka plewu od pšeničních zrn odmísilo, zůstal tady neweliky wýbor, sestáwající z dwadceti až třidceti stejněmyslných přátel a známých, w jejichžto čele wždy mistr ***Cyprián*** sedě u wšech slušných a přístojných rozkoších s wšeobecnou pochwalou nahlasowal.

Od té doby močhubu tady netrpěl. Ačkoli druhdy mnoho rozporů a rozmíšků se stáwalo: nikdy je míriti a konejšiti neusilowal, jsa toho prawdiwého mínění, že ohně nelze upáliti, aniž wody utopiti; a wšak nyní, kde slupka i škořepa sama sebou se odloupla, a toliko jádro společnosti tu zůstalo: bedliwě on o mír a snášeliwost pečowal, a stalo-li se někdy, že jeden

o druhého zawaditi měl, tuť on byl prostředníkem, on smírcem a pokojitelem.

Wywolená tato družina nawzdoru wšem obtížím a překážkám předsewzetí swému dostála. Wytrwala nedbajíc ani na břemena, ježto jí ouřadowé nakládali — leč powinnostem swým ničehož neujímajíc — ani na měnící se powětrnost, kterážto se jim častěji se zbojným odporem w cestu stawěla. Scháziwši se každodenně w určitou hodinu jedni po wodě, druzí po mostě a pewném břehu, stejným časem oběma těma stranama opět se rozcházeli.

Prawíme: „jedni po wodě.“ Byli to totiž druhowé, jenžto blízko tehdejší wsi Poříče obýwali, a nebo takowí — mezi které zwláště mistr *Cyprián* se počítal — kteřížto zamýšleli, z wýletů swých za teplého letního neb podzimního dne i také jakéhosi romantického půwabu získati, a w suchých loďkách k lewému břehu Wltawy weslujíce, plného pohledu na znamenitější stranu prwního mlejna požíwati. Na tyto tu každodenně stejnou dobou slepý harfeník čekal, a byw od nich s wlídnou prozřetelností w člunu usazen, ladil struny mnohozwučné, wšesrozumitelné harfy swé, a jemně šepotajícím nebo hlučně ječícím wlnám čarokrásně přizwukujíc plawbu tu k blízko ležícímu cíli doprowázel.

Tento harfeník, jménem *Swatobor*, byl za času budowání p r w n í h o m l e j n a w Praze zwláštní, neobyčejný zjew. Šlechetný mnich, jemužto se slepoty, bezpomocnosti a opuštění sirotkowa slitowalo, zhotowiw mu to wýborné, za našich času welmi málo wážené a uznáwané warito praotcůw našich, co nástroj do rukou mu je podal, jímžto by si chleba wezdejšího wydobýwal.

Leč hry sám jsa nepowědom nucena se widěl, dobromyslnému štěstí zanechati, zdali outlé, mladistwé prsty klíče k těmto nebesům, plným líbezných zwuků někdy wynajdou.

Wíce anděl nežli člowěk, wíce duch nežli tělo, wíce cit nežli krew, *Swatobor* zpočátku s horujícím úžasem náhodou wylouzeným zwukům naslouchal. Outlý a jemný sluch, jakož i něžný, wroucí, silný a hluboký cit naučily ho brzo jednotliwé hlasy w příjemný souzwuk, a souzwuky ty w sladce plynoucí liboswornost sléwati. Neunawnou swou dychtiwostí, mocnou, horoucí láskou ke wšemu, co w jeho čistých, newinných uších blahoznělo, w pěti létech w umění swém tak daleko pokročil, že ku podiwu wšem, w srdcích posluchačů swých brzo nábožnost, brzo weselost; brzo hlubokou žalost, brzo nezhrozitelnou rekownost rozdechl a rozplamenil.

Nejraději bylby celou bytost swou — ona totiž a harfa jeho byly toliko jedno — službě Nejwyššího zaswětil; a wšak nucena se býti widěl, žádostem a podle okolnosti místa a času mnohotwárně zřízeným powahám a úmyslům lidským se podrobiti. Sloužilť a howěl bezouhonné rozkoši a kratochwíli; leč powzbuzení k srdce zteplující zbožnosti zůstal wždy pewný a neúchylný cíl hudby a zpěwu jeho.

Při tomto jeho smýšlení, při této jeho nezwrátitelné zásadě nesmělať owšem podlá chatra lidu, nesměly špinawé, nešwárné uši we swém hnusném smyslů opojení k jeho co cherub čistotné umě, k jeho Bohem nadšenému zpěwu se hlásiti; a jelikož jakési nadání, jakýsi nikdy ho neklamající cit w sobě shledal a sobě oswojil, že lidi dle pozdrawení poznáwal a rozeznáwal: umělť také ode wšeho drzostného, harfu jeho zhanobujícího požadowání uchýliti.

Tak i také do prwního mlejna nedal se dříwe přilákati, až byli bouřliwí, drzomluwní jazykowé dáwno tam oněměli. Nyní pak, když ječící hlomoz docela zalehl, když tak se ztišilo, že jemný, outlocitelný duch jeho harfy mohl tady zdomácněti; když nabyl přeswědčeni, že bodří sice a ze žiwota se radující, leč šlechetní, spanilomyslní, pěsňolibí, a pročež prawého smyslu powolání jeho schopní mužowé

sem se scházejí: sám od sebe dobrowolně se přiblížil, a sám sebe hledě předstihnouti každodenně nowé, radostné zwuky z newywážitelných strun swých wyluzowal, a tím méně unawení aneb omrzelost na sobě kdy projewowal, anto zpěwu jeho a čarownadné hudební liboswornosti bez wýmínky swobodná wůle se dáwala.

XI.

Mistr *Sokol* nacházel se w stawu, jenžto by se málo lišil od toho, w jakowém to člowěk lká a úpí, jehož ukrutní trapilowé od hladu k sytosti, z horka do mrazu, z poledního swětla do půlnoční temnosti příliš náhle po sobě smýkají.

Kdyby byl obydlí swé od mlejna odtrhnouti a na místo přestěhowati mohl, odkudby klekot a rachot, zwláště ale chřest a šumění k o l byl nemohl slyšeti; a kamžby ho wlídní jeho hosté s mnohomilým, radosti darowným harfeníkem byli následowali: snad žeby na swůj zármutek, na swou prsa zžírající ouzkost poněkud pozapomenuw w žiwobytu tomto šťastnějšího osudu sobě byl nepřál. Awšak we mlejně, kterýžto mu snad mnozí obywatelé hlawního města záwiděli, wězel a úpěl každodenně w trapné, duši zdrcující mučírně. Odpolední a nějakou částku wečera ztráwil w oboru swých přátel utěšenou rozmluwou a wdycháním líbezných zwuků harfy, jakož i sladkého, potěchu wléwajícího zpěwu;

leč na to kwapně wšecko utichlo a osamělo, a nakročila — bez rozdílu části roku — dlouhá, beze spaní noc, a složení rachotily, a wodní kola šuměly a ječely, jako burácející strašidla, kolem uší a hlawy jeho. Wšeobžiwující a wšeposilňující jitro nemělo pro něj občerstwení. Owšem žeť do mlejnice málo kdy, a do k o l n i c e nikdy nepřicházel — byltě řízení celého mlejnského stroje swému statečnému chasníku *Kunrádowi* a jemu podřízeným pomocníkům swěřil — awšak zůstáwaltě předce majitelem mlejna, a byl k němu připoután, cítil ho wedle sebe, a musel bez přestání jeho pronikawé, blahem jeho osudně wládnoucí hlasy poslouchati.

Častokráte wšecku swou důwěru w Boha, wšechen swůj zdrawý rozum a wšecku swou mužnost swolal a sebral, sám před sebou bázeň a ouzkost swou za nedůwodné, trestu hodné domnění, ba za přelud a přízrak nemocné swé obraznosti prohlašujíc; sám sebe hleděl přemlouwati, že byťby ho skutečně černý osud někdy duše míru byl odsoudil, ukrutného rozsudku toho wyřízení se již stalo, anto jeho p r a w é, w l a s t n í štěstí již dáwno strašliwému k o l u bylo propadlo: a wšak měltě ještě zdrawé tělo, měltě počestné jméno, měl ještě milowanou, ušlechtilou dceru, a měl statky k pojištění budoucnosti swého drahého dítěte; mohlť osud ze sta stran ještě na něj nabíhati, raniti ho a

usmrtiti — a on, Bohu žel! opět w swé staré powěrečnosti a zmámenosti setrwal, tak že w tuhém, bezživotném **kole** wždycky jen slepého, otrockého wykonatele ukrutného osudu widěl.

Wždycky zamejšlel, mlejn, peklo swé, opustiti; wždycky se chystal přátely swými po kupci se poptáwati; leč mistr *Cyprián* oumyslu jeho pokaždé w cestu wkročil, a mocnou tou wládou, jižto si nad ním oswojil, náwalem pak wlnobytné swé wýmluwnosti wždý dowedl ho přeswědčiti, že jakéto ujmy a škody se co báti, když kupce sám hledati a jim se bude nabízeti: takowé i také **wýhody** nadíti se může, když času popřeje prospěšné příležitosti, kterážto wolným krokem se blížíc, co nejdříwe přijíti musí.

Awšak přišli a odešli dňowé, tídnowé, měsíce a roky, a wýhodná ta příležitost nepřicházela!

Zatím *Jaromíře*, Sokolowě dceři, o nížto jsme se w posledních kapitolách toliko powrchně zmínili, loutka k hraní dáwno již přestala milou býti. Wykročila totiž z dětských let, a z něžného pupence dítěte milostná, čarokrásná panna wykwetla. Mělať outlý, ztepilý zrost swé matky, tu samou lesknutě bílou, w líbeznou krew růží měnící se barwu obličeje, jakož i ty samé co hawran černé wlasy, jejichžto dlouhé, splýwající kučery po blahotwarném labutím krku hustě se wlnily. Krásné bylo její tělo, a krásná i také duše, jížto dobrotiwý

tworce ten půwabný přístřešek na čas zběžného žiwobytí lidského bytem wykázal. Zbožnost, newinnost, dobrota a jemnost, co jaré kwětiny w šlechetné půdě jejího srdce se zakořeniwše, tím spanilejší a milostnější ji činily, anto wedle těch drahocenných cností wždy bodrou, weselou mysl, přirozený účinek čisté její, bezouhonné duše, projewowala.

Po boku swé rozšafné tety, kterážto z lásky k strýcowi *Sokolowi* starý, mnoholetý byt w městě opustiwši, w domácí řízení prwního mlejna se uwázala, powinnostem pořádné hospodyně dostatečně se naučila, a jelikož tato druhá její matka před málem času na tamten swět se odebrala: welmi časně se jí dostalo žiwotní důkazy uděleného jí cwičení na jewo dáwáti. Ačkoli domácí potřeby we welikém mlejně samy w sobě welmi mnohotwárné a obtížné býwají, a prwní ten mlejn k tomu ještě dwadcet až třicet městských hostů každodenně nawštěwowalo, k jejichžto uspokojení potřebné přípravy dělati se musely: předceť *Jaromíra* nelehké to břemeno na outlých swých bedrách směle snášela, a wšem žádostem, kterými dílem kuchyň a do skály břehu zanikající sklep, dílem také prádlo a čistota na ni doléhaly, s takowou snadností a rychlostí zadost učiniti wěděla, že jí každodenně času ještě k obsloužení přiwětiwých hostů zbýwalo, kteřížto jídlo a nápoj z jejích krásných rukou rádi přijímali, a jejichžto

utěšenou zábawu bystrý, weselý rozmar její nemálo zlíbezňowal.

Jakkoli nezmařitelná weselá mysl její, wedle šťastného smíšení tělesních šťáw, na čistém, ani winou ani zármutkem nezkaleném wědomí přirozeně se zakládala: předceť by se domníwati mohlo, že při její bohabojnosti, při její dětěnské lásce otcowa zasmoušená, hlukoké rány srdce zjewující bytost bez jakési lehkomyslnosti bylaby na ni oučinkowati, a w cituplných prsou jejích alespoň soustrastí a díwčí oučastenstwí zbuditi musela.

Awšak jestliže *Jaromíra*, w kteréžto cizí bolesti a žaly hlubokou outrpnost rozněcowaly, okolo zádumčiwého otce co lehkokrewný pták wždy bystře a radostně obletowala: předceť bychom nerádi, aby čtenářowé naši příčinu tím zawdanu sobě býti widěli, w duševní obraz její, shora námi nastíněný, poněkud nedowěřowati. Za jedno dobrého otce swého nikdy jináč neznala. Smutná změna w blaženém žiwobytí jeho takowou to dobou se udála, kde ani šťastné ani nešťastné příhody w domácnosti na dětinskou mysl trwající dojemy nečinily; kde city a pomyslowé malého děwčete s tou samou bezswědomostí a bezpamětností přes kolébky i přes rakwe přeskakowali. Za druhé mistr *Sokol* příčinu a pořád ještě zrostající potrawu hlubokého žalu swého milowanému dítěti nikdy neohlásil, jelikož ho swědomí a otcowská láska každodenně

napomínaly, aby blankyt duše newinného stwoření černým, swírajícím mrakem bázně a ouzkosti nekalil; což se mu při wší touze po zdílnosti tím snadněji podařilo, anto *Jaromíra* wtělený odblesk swé matky byla, a otcůw mrákotný obličej při pohledu na ni poněkud se wyjasnil, tak že nesmírné břemeno, pod kterýmž on úpěl, zpozorowati nemohla.

Co zatím první mlejn pro dospělé obywatele hlawního města wždycky ještě předmětem častých, pomíjejících náwštěw a prohlížek zůstáwal: zdála se mužská dorůstající mládež o důležitou příčinu wíce míti, tam putowati, a wšecku wšudy zewnitřnost jak mlejnice, tak i také, a to sice obzwláště mlynářowa obydlí s welikou bedliwostí ohledáwati a u něho tak se pozůstawowati.

Zpanilá *Jaromíra* tam domowala, proletowala a hospodařila, a pilně, činodějně brzo sem, brzo tam pospíchajíc nikdy neopominula, snažné a důrazné pozdrawení s lahodným wzhledem opětowati. Doniknuliť jinochowé, mezi nimiž i takowí, jejichžto skwostný oděw a ušlechtilá twářnost wznešené urozenstwí projewowaly, až do hostinské swětnice, a požádané ochladky od rozmilé díwky přijímajíce, přiblížiti se a ji k sobě přiwabiti hleděli; a wšak rozmilá díwka s usmíwawou hotowostí powinnowanou službu swou zastáwajíc, se slušnou

způsobnosti odkwapila, prawé wlastnosti žízně i hladu tužebných a rozbažených hostů nerozumíc aneb nechtíc rozuměti.

Předceť ale w mlejně byl jeden obywatel, který tomu wšemu dobře rozuměl, a potichounku nemálo z toho se starostlil. Byl to totiž *Kunrád*, tichý, rozumný a neunawný ředitel a woditel stroje mlejnského, kterýžto nejen pro *Jaromířiny* půwaby a cnosti newšímawý a necitelný nebyl; ale i milé rád tomu se podáwal, anto celá duše jeho wroucí láskou k ní se naplňowala. Měl se k ní se wší tou něžností a šetrností, s kteroužto citliwý, jemnoduchý člowěk s drahým, nad pozemské potřebnosti powyšeným stwořením nakládá. Dlouhé chwíle kocháwal se w milostné její twáři, w nížto se mu jasnowelebné nebe se wšemi swými blaženostmi zobrazowalo; a když widěl, že se sestřenskou wolnomyslností žádosti jeho wyplňujíc w domácích záležitostech důwěrně poradu s ním beře, a, což se mu nejwýznamnější býti widělo, že mezi jinochy, kteřížto láskou k ní jsouce zaníceni po přízni její bažili, se zwláštní ochotností k němu se chowá: tuť potichmo se radujíc wzájemnou lásku bezpečně očekáwal, a stal se tím neustálejším, činodějnějším; dnem i nocí s nadšeným srdcem zhůru dolů po celém mlejně klopotal a pořádal, obstaral wšecko, a mistra swého wší starosti a obtížného záměstku zprostil, budoucího otce swého za-

stáwati se domníwaje a z ruky jeho swrchowanou odměnu očekáwaje.

Mistr *Sokol* Kunrádowo čilé, lásky plné chowání k swé dceři záhy zpozorowaw srdcem jeho prohlídal, a rostoucí, nikdy wšak nepřerůstající a nepřekypující náružiwost tím wolněji prouditi se nechal, anto *Jaromířinu* jemnou příwětiwost k wěrnosrdečnému chasníkowi taktéž za lásku powažowal, a we zlé klásti nemohl náchylnost k jinochowi, jenžto se jeho wlastnímu srdci milým a drahým stal, a jehožto wýhradní cnosti a zásluhy dle mínění swého nikdy dosti oceniti a odměniti nemohl.

Zatím ale sestřenská bedliwost a šetrnost, kteroužto *Jaromíra* pro statečného zástupce otce swého měla a na jewo dáwala, dalece ještě ta láska nebyla, jakowou to mistr uhodnouti se domníwal, a z jakowé to dobrý chasník každodenně nowých blaženosti nabýwal. W díwčiných nermutných a nestrastných prsou tato, brzo co nebeský plamen zahříwající a oblažující, brzo co bouřliwý blesk zapalující a zahubující jiskra až potud ještě newznikla. Nic wšak méně zápal ten snad by se byl časem swým zejmul, a žádaný oheň z něho rozdechnouti se dal; alespoň by jak mistr tak i také wěrný chasník žádosti swé w skutek byli dozráwati widěli: kdyby se následující, stawu weškerého obywatelstwa

prwního mlejna jakoby osudem určena a souzená příhoda, chowajíc zárodek weliké změny, nebyla udála.

Byli jsme swrchu o Břewnowské klášterní zahradě zmínku učinili, kterážto letní swou okrasu na čest a oslawu otewření prwního mlejna s přívětiwou zdílností byla podala.

Pěstitel a chowatel těchto kwětin, malý, hubený, čtyřidcetiletý mužík, jménem ***Doliš***, počítal se mezi nejwřelejší ctitele užitečného wodního stroje. Již za času budowání staweniště pilně nawštěwowal, a jak se ***Sokolem*** tak i také s mistrem ***Cypriánem*** jakýmsi způsobem se obeznal, z něhožto následowalo, že i potom několikrát za týden do mlejna přicházel, když byl tříletý bouřliwý náwal lidstwa odlehl, a nadřečený menší sbor přátelských hostí místo obdržel.

Wěkostarý benediktinský klášter w Břewnowě měl tehdáž dwě zahrady. Jednu, do které se bezprostředně z kláštera wcházelo; druhou pak, která za lesem, tehdejšího času od wůkolních rolníků Bubákem nazýwaným, směrem k Wltawě dalekou swou rowinu rozprostírala. Přednější sloužila toliko k občerstwení, k obweselení a učení mnichůw, a spráwa jakož i pěstowání její byly powždy řeholnickému bratru swěřeny; druhou pak, obzwláštní to sad a zelnici, na jejížto wýchodně-sewerní straně pohodlné obydlí lidské stálo, pouhý lajik pod ochranou měl a ji wzděláwal,

kterémužto — zwláště když, co *Doliš,* milownik kwětin byl — až nazbyt prostoru dáno, tak aby užitek s ozdobou spojujíc, široké kuchyňské záhony kwětoucími rostlinami lemowal.

U takowých to okolnostech pokaždému břewnowskému zahradníku čili štěpaři snadná to wěc byla, s dowolením prací a powinností jeho, ze zahrady odejíti, kteréžto wolnosti a swobody *Doliš* také u weliké míře užíwal.

Putowaltě pilně k mistru *Sokolowi* do prwního mlejna, na wětším díle měsícem, dobromyslnými hwězdami, neb i také w zimě lesknoucím-se přiwětiwým sněhem, domů swítiti si nechávaje, ačkoli mu černým Trojským luhem — tak se tehdáž říkalo tmawé lesině, kterážto ke Trojskému hradu přislouchajíc, mezi lewým Wltawiným břehem a břewnowským klášterním krajem se kořenila, — newyhnutelně jíti bylo, o kterémžto luhu pro loupeže a strašenice, jenžto se tam čas po čase noční dobou zjewowaly, zlá powěst po wšem wůkolí proskakowala.

Byltě to zajisté důkaz chwalitebné zahradníkowy mrawní powahy, že ho u wečerní společnosti pražského mlejna náwiděli, a po tak dlouhý čas neubýwající přízní obdařowali.

A bylť on skutečně dobrý, mnohou wědomostí a zkušeností nadaný, a při tom weselý, někdy i také

důwtipný muž. Jeho nad míru pohybliwá mysl i duše byla wždy žiwá a nepokojná, wždy pracující a činodějná, jakož i až záwadně a wýstupně k dobrowolné službě náchylná a hotowa. Příležitosti, cizím žádostem, nesnázím a nedostatečnostem nápomocným se prokázati, s dychtiwostí takořka nekrotitelnou wyhledáwal, a tuď se nemálo kdy lehkokrewní letorou swou tak podmaniti dal, že w prwní dobromyslné kypělosti swé we služby se zawázal, k jejichžto uskutečnění — jelikož předběžně ani je nepowážil ani nezkoušel — síly jeho nepostačowaly, ano, jejichžto následkowé od zkrácení a zarmoucení jiných newinných tworů odstraniti se nedali.

W podletí a w létě muž tento nikdy do mlejna nepřicházel, tak aby zpanilé *Jaromíře* ladnou kytičku nepřinesl, kteroužto jí, anto mu plnou číši sloužila, se sladkým twářních swálků hráním podáwal, wždycky díwku nejkrásnější, teprw tímto jitrem wykwetlou růží weliké swé zahrady nazýwaje.

Jaromíra čarokráse a nepřeberné hojnost jeho kwětin nikdy dosti nadiwiti se nemohouc, nejedenkráte newinnou žádost projewila, rozmanité, libostné ty dítky přírody w materském stanowisku pohromadě widěti.

Doliš zdaje se toho powděčen, s welikou příwětiwostí pokaždé ji zwal a k tomu nabízel.

„Spusťte pak jednou stawidla, a zarazte proud těch lichých žádostí a powolání!“ — wywolal jedenkráte

mistr *Sokol*, jemuž se již ta častá ozwěna bezjádrných slow zprotiwila. — „Skwostné kwětů niwy sladkou wůní swou jakož i wnadnou barew rozmanitostí wšem wůbec, zwláště pak díwce, lahodnou pochoutku propůjčují. Nemluw o tom každodenně jako o plodu nebeském na tomto swětě nenabytelném, a wydej se jednou na cestu! ***Kunrád*** ať tě tam doprowodí, co nejdříwé práce spoutaný jeho krok na swobodu propustí.“

A skutečně ***Kunrád*** druhý den na to ranním jitrem k *Jaromíře* se dostawiw ohlašowal, že, jelikož mu práwě možná odskočiti, hotow jest k odiwu a prohlídce kwětin ji prowoditi.

Jaromíra cestu tuto oprawdowě zamýšlewši rychle w oděw jednoduchý, a wšak roztomilý se oblékla, a mnohé potřebné wěci ještě zařídiwši se srdečnou dowěrností průwodci swému ruku podala, a otci swému „s Bohem!“ dawši, na cestu se wydala.

Leč sotwa že tak zábawně rozmlouwajíce, čtwrt hodiny kráčeli: ***Kunrád*** jako bleskem dotknut kwapně zarazil.

„Nešťastná chwátawosti!“ — zwolal pěstí do čela se uhodiw. — „Hleď, milá *Jaromíro!* radostí, že tebe k libostnému diwadlu mohu prowoditi, zapomněl jsem důležitou práci wykonati, kterážto se na dwě, na tři hodiny odložiti nedá. Mistr, dobrý otec twůj, musel by sám díla se chopiti, a wíš, jak nerad do mlejnice

wejde. A wšak budu teď pánem rychlosti swých kroků, a s wětrem w záwod utíkaje čtwrthodinkou k tobě se nawrátim. Pozdrž se na tomto místě; a wšak pro tyto ranní růže na twářich twých prosím a zawazuji tebe, abys ani na pět kroků beze mne neodcházela. Tu widíš Trojské luhy před sebou, kde drawé ptactwo a jiné obludy se hnízdí a brlohují; jakožto již několikráte hladowí krkawci krákotajíce nad hlawou naší se wznášeli, a to wíš, že jejich krákot nic dobrého newyznamenáwá. Tady na mne čekej, zpanilá *Jaromíro!* Nežli dwadcetkrát po sobě na lásku k otci, ke klašterním kwětinám a — ke mně pomyslíš, zjewím se opět u tebe.“

S tím wyšwihl křídlaté swé nohy, a odletěw co šíp za skloninou blízkého náwrši zanikl a zmizel.

Jaromíra dobromyslně za ním se díwajíc, pomyslila skutečně na lásku k otci, na sestřenskou náchylnost k němu, jakož i na radostnou touhu po wzhledu na klášterní kwětiny; když ho ale pahorek zraku jejímu umknul: tuť počala pichlawé paprsky planoucího ranního slunce, jenžto obyčejně bouři na doby odpolední ohlašují, nemile cítiti, a odhodlala se, jelikož o bázni, kterou *Kunrád* w ní zbuzowal, neouhonná duše její žádného zdání neměla, pod předními stromy temného lesa chladný přístřešek hledati.

Tam zamýšlela na něj čekati, odtamtud, až

se opět na pahorku zjewí, na něj kýwati. Leč sotwa že se w chladícím stínu poněkud umístila: tuť nenadále hlasité wzdechy a kwěle outlé její ucho pronikaly, k srdci jejímu, jak se zdálo, o soustrastí a pomoc wolajíce.

I opustiwši stanowisko swé bez rozwahy žalostné ty, wítr rozstřehující zwuky stopowala.

Stopa ta wedla ji obyčejnou pěšinou, kterážto z šírého pole přicházejíc pokrajím dlouhé, přehluboké rozsedliny běžela. Najednou widělo se jí těžké powzdechy buď hluboko wedle sebe, aneb dokonce pod sebou slyšeti. I pokročiwši až na samý ten pokraj opatrně se nahnula, a anto po stěně propasti dolů nahlídla, podíwání se jí zjewilo, kteréžto díwčí její prsa úžasem a hrůzou naplnilo.

Stará, síly prostá žena, hubené, zaschlé prsty w rozpor skály majíc zapnuty, wisela na příkré stěně a sípěla — křičeti bezpochyby již nemohla — s twáří šeredně rozšklebenou o spěšnou pomoc a zachránění od jisté smrti.

Snášelať se — w prawém smyslu toho slowa — skutečně nad nejhroziwějším nebezpečím swého žiwota. Zhůru wyšwihnouti se nemohla, nemělali drápy a mrštnost diwoké kočky — o čemž při její patrné ouzkosti snadno bylo pochybowati — odhodla-li se ale dolů se soukati, tuť pád do bezedného jícnu té propasti neuwa-

rowatelným byl podílem jejím; jelikož ani ruka ani noha bezpečného podpèradla nenacházela.

Když *Jaromíra* přesmutný staw nešťastné ženy zrakem přebèhla: zachwèla se hrůzou, a úžasem sama by se bezmála na zemi byla skulila. Předce wšak námahou wší síly wšecku swou mysl sebrawši, s horoucí dychtiwostí pomůcky a nástroje k oswobození w ní wyhledáwala.

Složila se na zemi, a hleděla polomrtwé ruku swou podáwati; leč ruka její bylaby pětkrát tak dlouhá býti musela. Chtěla swůj taktéž krátký oděw rozpoltiti a nawázawši ho spouštěti; ale jednoduché letní roucho mohlo se přetrhnouti, a pak byla smrt zoufající stařeny tím newyhnutelnější. Napadlo jí, maudřejšímu a silnějšímu ***Kunrádowi*** w oustrety běžeti; a wšak řwoucí žena poslední swou sílu nakládajíc, musela co mrtwola slítnouti, pakli se jí w tom okamžení úlewa a pomoc nepodá. Rukama lomíc tu stála, a na wše strany ouzkostně pohlédajíc napřaženým uchem slouchala, zdali kroky aneb chřestot člowěka na blízku neohlašují.

Tuť za sebou zočí lískowý keř, jenžto směle na ni se díwati a dwadcet pomocných rukou jí podáwati se zdál. Nepřemýšlejíc, zdali dosti síly k tomu má, rychle k němu přikročila, a pewný, wíceletý odrostek uchopiwši, takořka z kořenu ho wytrhla.

Tento tedy bez meškání umdlené ženě podala, ačkoli w tom okamžení ta ochabující myšlénka duši její pronikla, že tížku tu starých kostí sotwa přemůže, a snadno by se i státi mohlo, že nechtící ji a nemohoucí pustiti, samu ji strhne do strašliwé té rozšklebiny.

A wšak k nemalému podiwení brzo se widěla přeswědčenu, že síly nešťastné té ženy wáhu její docela přewyšují, a že zajisté lehkost a pružnost diwoké kočky aneb wewerky do sebe má. Neboť anto se díwka práwě teprw hotowila, aby přede wším paty swé w hustou pažiť zaryla, a potom pak s wynaložením wší swé síly žiwé ještě břemeno po listnatém, samorostlém prowaze wytahowala: stáltě tu již oswobozený babec, co z hrobu powstalá K r e u s a, na pewné, široké zemi před jejíma očima.

Ulekla se ***Jaromíra*** té wysoké postawy, jižto prwe na skalní té stěně nemohla dosti přehlídnouti; a wšak mnohem wíce užasla nad wysmahlou, umrlčí hlawou, kterážto se od hnusné twářnosti kmotra k o s t l i w c e tím toliko lišila, že jakousi zwadlou, wrásků plnou kůží byla potažena, což wšak tím wíce strašnosti a ošklivosti obličeji tomu dodáwalo, jelikož několik paprsků sněhošedých, ježatých wlasů w diwokém různění kolem něho se topořilo.

Bílé, hrubé a špinawé roucho, jenžto od wyzáblého, rozbrázděného krku až na kotníky splýwajíc nad bokem

jakýmsi kouzelnickým, z černých přištipků sestáwajícím písmem ozdobeno bylo, ohyzdnosti té příšery zajisté ani krásy ani ouhlednosti nepodáwalo.

„Pozdrawuji tě, *Jaromíro!* ty zlatoušku z prwního mlejna, nešťastného *Sokola* mnoho celowané dítko!" — oslowila díwku wážným, jakýmsi welebnoslawným hlasem. — „Rci, kam kráčíš?"

„Do klášterní zahrady," — odslowila díwka poloztuhlá.

„K čtrnáctému pomocníku, k úslužnému zahradníku? Jestiť schopen k otwírání hlízy u malomocných; jen že jeho nůž někdy příliš hluboko zajíždí, a častokráte nejlepší kousek srdce odřízne. — Nechať! prowodím tebe dlouhou tou lesinou."

Tak powěděwši *Jaromíru* s jakousi welitelskou pewností za ruku uchopila, a jelikož ona protiwiti se jí sobě netroufala, ušlapanou pěšinou dále s ní pospíchala. Obě tak nějakou dobu bez promluwení kráčely, a to mrtwé ticho diwčinu ouzkost rozmnožowalo. Chtíc je tedy přetrhnouti, sama se jala mluwiti:

„Šťastnou to, wěru! hodinou na tuto cestu jsem se dnes wydala," — dí smělosti si dodáwajíc. — „Zawdalať se mi krásná příležitost, žiwot tobě zachrániti, a z toho se těší ustrašená duše má."

„Žiwot zachrániti?" — ptala se starucha jakoby

s podiwením, a zůstanouc státi ostrým, bádawým zrakem na ni se díwala. — „Jak to myslíš?“

„Nebyla bys žiwa z té příkré skály odešla,“ — odpowěděla *Jaromíra* — „kdyby mne prozřetelnost boží k zachowání twému w prawý čas nebyla sem přiwedla.“

„K zachowání mému?“ — dí žena s jakýmsi úšklebkem. — „Dítě! o to mně tu nebylo. Na pokynutí mé ruky byloby dwadcet bůžků přiletělo, a na perutích jejich wznášela bych se nad Trojským hradem i nad skalowěžmi Šárčina oudolí! — Co se stalo, podnikla jsem, abych tebe wyskoumala. Kdybys byla s tak surowě twrdým srdcem mimo mne odkwapila, s kterým mne otec twůj někdy ze dweří matčina přístřešku — a wšak přišliť jiní po něm, a mnohem hůře se mnou naložili. Wymrskawše ***Bolehlawu*** ze bran pražských přinutili ji, tak aby místo puchowitého stropu zelený les za pokrow; místo shnilé, plesniwé slámy měkkounký mech sukowitých kořenů za podhlawničku wywolila. ***Bolehlawa*** uháněla; ale, u čtwera hlaw Swatowítowých, na wzdoru wěku šediwému nyní mnohem lépe uhání! — Dostálas mi w přísném skoumání; zůstaň mi wěrným, srdečné dítě! Málo jest rukou, jenžto by kolo osudu, samy je s příkré hory spustiwše, zaraziti dowedli; leč moje ruce zachytí a zarazí je w běhu, a ty budeš ještě šťastna.

Twému pykajícímu otci na wzdor máš se ještě blaženou státi!“

„Nepochopitelný tvore, kdo jsi?“ — tázala se *Jaromíra* s hrozným úžasem, co w ní duše wždy wíc a wíce trnula.

„Na to se mne neptej! Drawci této lesiny od mnoha let jiné jméno a docela jinou podstatnost mi udělili. T ě c h se zeptej; a wšak pařáty budou tobě odpowídati.“

„Zdá se, že otce mého znáš, a prawilas ho prwé býti nešťastným?“

„Jestiť, wěru! nešťasten, neboť má t e b e.“

„Miluji ho, co swůj wlastní —“

„Práwě že ho miluješ, a že on tebe také miluje.“

„Jelikož wšak m é m u blahu budoucímu jsi příznіwa: má duše otcowa hoře z toho míti?“

„Nemá, a nebude, pakli wěrně a na slowo rady mé uposlechneš.“

„O mluw, podej mi pro drahého otce číši pozemské blaženosti!“

„Chasník *Kunrád* dowěřuje se we twé ruky mu podání —?“

„Z úst twých ponejprw to slyším,“ — odpowěděla *Juromíra* po dlouhém mlčení, a mnoho z powahy a chowání-se k ní *Kunrádowa* přitonulo jí na mysl docela w jiné, a wšak nikoli w utěšené, blahodějné záři.

„Tím častěji slyšely to stěny jeho zawřených prsou. Mluw! troufáš si s ním k oltáři, totiž k s ň a t k u přikročiti ? — Odkud ten plamen na twém obličeji ?“

„*Kunrád* jest dobrý, pracowitý, nábožný jinoch — kdyby někdy snad i otec toho byl žádostiw —“

„Otec twůj neměl by pro twé i pro swé wlastní blaho ničehož méně býti žádostiw, nežli toho; a předce práwě tato touha w zimničním požáru duše jeho nejwíce pálá. Předejdi to, pokud jest čas! Zaškrť ještěra, jenžto srdce jeho denně nowým jedem otrawuje, mimowolně o tom pracujíc, aby wšecka tajemstwí swá do rakwe dal s sebou zawříti.“

„Ačkoli o tajemstwích mluwíš, sama mně jsauc tím nejwětším tajemstwím: předceť w tebe ráda dowěřuji. Uč mne tiché léky znáti —“

„Nuže, tedy pojď se mnou!“

„Kam?“

„Jsem tak málo wšewědoucí, jako ty. Bohowé jsou milostiwí; a wšak zbytečně drahocenné klenoty swé mezi smrtelníky nerozplýtwají. P r o s i t i se dají o swůj diwotworný dárek, když potřeba jeho na nás ulehá. Tobě jest rozpalu lásky k muži zapotřebí, jenžto by otce i tebe i wěrného chasníka od záhuby zachowal.“

„Jací jsou to bohowé, o kterých mluwíš?“ — tázala se *Jaromíra* s nejwětším napínáním duše swé.

„Takowí to, dítě! kteří wolajícímu je a prosícímu w každou hodinu se dostawí a odpowídají.“

„Nikdy!“

„Pokorně a poslušně, krásná děwo! Bylabych tě netušící do kola čarowného přiwábiti mohla; leč chci míti slepé wzdání, bezwýmíněčnou wíru. Srdce obojňaké toliko nouze, zwědawost aneb zoufalstwí do mého kola pohání; ale jim zawírají bohowé uší swých a odwracují se od nich.“

„Běda mně!“ — zwolala díwka, bázliwě od ní se uchylujíc. — „Nejsi dobré, blahodějné stwoření; leč modloslužka, otrokyně škaredého pohanstwí!“

„Jsem otrokyně, uwázána w službu wšeho člowěctwa, jenžto po radě a potěše, co žízniwý po pramenu dychtí.“

„Nenáwidím twé modly, a pro Boha swého dwadcetkrát umru! Hluboce zakořeněna jest ošklivost, kterou otec proti wší powěře w duši mou nasadil!“

„Ha! osměluje se i dceruška úsměšně na mne syčeti?“ — obořila se starucha zuřiwě na *Jaromíru*. — „Odwažuješ se w šílenosti swé i ty mou zkázy plnou kletbu na sebe ukládati?“

„Osmělila a odwážila bych se,“ — pokračuje díwka w nábožním swém srdce pozdwížení dále — „kdybys mne nutila, modlám twým po mrzkých hla-

wách šlapati; ačkoli pro měkkost srdce brouka w prachu přeskakuji, abych mu neublížila.“

„Ha, zúmyslnice! padni na kolena, prw než ostré drápy mých rukou odsudek do růžowých twáří ti napíšou!“

„Wítej mi, i smrti! pro mého dobrotiwého Boha stwořitele i wykupitele. A wšak, nebojím se tebe. Swatá wíra má rozdechuje, ozbrojuje mne; promění slabou, nesmělou díwku w odwážliwou bojownici swou. W každý zápas s tebou a s twými swodnými loutkami neohrozeně wejdu! — Ještě jednou, upusť ode mne, buď to ze šetrnosti aneb z opowrženosti! Neníť we mně smyslu ani pro pekelnou páru rozkypěné šílenosti, ani pro hříšnou omamu lichotwarů twých!“

„Nuže, tedy ať osudný nález, který jsem nad otcem wyřkla, zahrne i rekownou duši twou!“ — zařwala lítice w diwém wzteku. Řídké šediny její, jakoby práwě tolik šípů, tyčily se, a co rozeštwaný, zuřiwý ježowec s zapěněným rypákem zpukřelé swé zuby na *Jaromíru* wycenila. Ano we zlobě té na ni se i uwrhla, a co zběsilá psice zuby i nehty oděw na ní dráti a trhati počala.

A wšak *Jaromíra* smělostí swou netoliko se honosila, ale skutečně sobě ji oswědomila. S nadšeným srdcem, wším prospěchem mladistwé síly obludy se chopiwši s takowou rázností od sebe ji odmr-

štila, že ona co suchý, wichrem ze shnilého kořene wywrácený strom, co dlouhá i široká, na zemi se skácela. I zasyčela čarodějnice, a s hrozným jekem pomoc wolajíc jména wykřikowala, že se skutečně nedaleké přítomnosti nějaké družiny její dalo domníwati.

A wěru! zjewila se dráhou powětrnou mocná pomoc s neočekáwanou rychlostí. Weliký, nepoutaný suchol (sokol) padl co wichor powětřím dolů, a jakoby wěda, že nebesa w boji hříšné bezpráwí klesnouti nechají, na supějící modloslužku se uwrhl. Wztekle zaťal pařáty swé w blatobarwý krk, a rwal silným zobákem swým, tímto rozťatým, klešťowitým zubem jeden pramen wlasů za druhým z náhlawní kůže, kterážto se tím statečněji protiwila, jelikož ji dílem welký, zwraskující wěk, dílem také jakýsi dlouhočasý účinek drsnaté powětrnosti a lesního žiwobytí w uprahlý, korowitý a strupowitý pokrow byly proměnily.

Jak mile černokněžka zpozorowala, s jakým to soupeřem jí zapasiti jest: wzchopiwši se krwácejíc a bolestí wýjíc wyskočila, a wraziwši do nejbližšího hustého křowí, po malé době i se sucholem co upír se jí držícím, na wždycky w něm zmizela.

A wšak *Jaromíra* předce proto sama nezůstala. Aniž ucítila, kdy a jakou to stranou se zjewil, widí najednou leporostlého, statečného a kwetoucího muže wedle sebe státi, jenžto zelené a bíle oděn, na rameně šípů

plným toulem, w prawici pak ohromným samostřelem byl ozbraněn.

„Newidělas mého suchola, krásná děwo?“ — ptá se *Jaromíry*, kterážto wíce snad, nežli w podiwném, pomoci potřebném tomto jejím stawu možná se zdálo, pohledem naň překwapena a zaražena, zrak i duši bez prodlení naň zawěsila. — „Kdo tady wolal o pomoc? Twým něžným, růžowým rtem zajisté nezazněl ten diwoký ryk?“

„Bůh tu činil zázraky,“ — odslowila *Jaromíra*, sebrawši wšecku wládu nad sebou. — „Sílu Biwojowu wdechl do této slabé díwčí prawice, a ona zwítězila nad zuřiwou obludou. Stará, zběsilá žena násilně tu na mne dorážela —“

„Ta to byla? — Aita! wícekrát přisahal jsem jí, že jednou suchola swého na nejhnusnější wolawku lesiny této wymrštím. Budiž jí ke zdrawí! — Jak sem přicházíš? Kam tady cestuješ?“

„K *Dolišowi*, klášternímu zahradníku.“

„Kráčejž tedy pěšinou tou dále. Když dojdeš šírého pole a kamenného kříže: tu se stezkou w prawo a s pohledem na byt zahradníkůw poradu wezmi; pakli tobě skutečně porady jest zapotřebí.“ — Tak powěděw lowec k odchodu se chystal.

„S mužným prowoditelem wydala jsem se na tuto cestu,“ — podotknula dcera *Sokolowa* s jakousi sta-

rostliwosti o bezpeči swé. — „Důležitá příčina kázala mu se wrátiti; a wšak doufám, že kratičkou dobou —“

„Ničehož se neboj! Kdy a jak-koli dlouho stínowé Trojských luhů krásné twé čelo chladiti bodou: bude tebe, wěru! dwé ostrých zraků a wěrný samostřel strážně doprowázeti.“ — S tím uchýliw se odešel.

„Duše mé nejwřelejší wděk ostrým těm zrakům a wěrnému samostřelu!“ — wolala díwka za ním, a zůstala jakoby wkořeněna státi.

„Krew mého srdce tobě k službám!“ — odwětil mladý lowec s planoucím okem se ohlížeje, a hned na to zanikl w prawo do tmawé, neprozračné hustiny.

Jaromíra hleděla co okouzlena w tuto hustinu, a jelikož zrak její nadarmo se namáhal, tak aby postawu šwarného lowce ještě dostihl: s rozčilenou duší alespoň šustotu naslouchala, kterýžto jak ohybaným wětwowím, tak i také šlapotem na suché snítky powstáwaje, poznenáhla slábl a zaléhal, až konečně do cela utichl.

Šumící weslowání w powětří obrátilo zrak její k oblakům, a tu spatřila, an suchol, rekowný soubojowník její křižmo nad její hlawou od krwawé půtky se wrací a za welitelem swým pospíchá.

W tom samém okamžení slyší opodál jméno swé

wolati: „*Jaromíro! Jaromíro!*“ — zaznělo w prawo za ní z hrdla ouzkostliwého, a: „*Jaromíro, Jaromíro!*“ — opětowala jakoby silná ozwěna na jiné straně lesiny, kteréžto opětowání slouchající díwce mnohem zwučnější, cituplnější a nadšenější se zdálo, nežli wolání prwopočáteční.

Prwnější tento hlas přicházel z úst ***Kunrádowých***, jenžto se práwě usupěn a takořka bez dechu wyjewil. Cokoli se we stísněné duši swé nastrachowal; tak že leknutí nad zmizením *Jaromíry* krew w žilách jizliwým mrazem zarazilo, a twáře jeho čerstwě padlým sněhem pokrylo: předceť se pramen žiwotní síly jeho, prázdný byw, opět naplnil, a přirozený ruměnec w líce jeho se nawrátil; anto drahou domácí soudružku swou opět uhlídal, kteroužto mu náhodně prawdu mluwící zrcadlo jeho strachem rozjitřené obraznosti w nestejném zápasu se strašliwým nebezpečím ukazowalo.

Jaromíra u pohledu na wěrně srdečného chasníka mimowolně ztrnula. Po tolika létech upřímné, wzájemné důwěrnosti ponejprw se jí w cizí jakési twářnosti zjewil, tak že rychle w duši swé měřidlo hledala, dle jehožby chowání swé k němu jak z ohledu toho, co od šílené modlosložky slyšela, tak i také z příčiny wšech zjewů a příhod w této lesině uspořádala.

„*Jaromíro!*“ — wywolal *Kunrád* se srdečnou příwětiwostí, an se jí opět z blizoučka twáří w twář mohl díwati. — „Přiznej se, potutelné, zlaté srdečko! žes mne jen ulekati, postrašiti chtěla. Wědělas, že wšecky naše mlejnské kameny z běžiště swého wyskákawše po mých stísněných prsou kolowati budou: ztratíš-li se ze stanowiska, na kterém jsem tě zanechal. — Budiž odpuštěno a oželeno! Jestiť to ponejprw, a duše má se raduje, že ti co odpustiti má. A wšak chraň se budoucně se swým prostomyslným srdcem tak lhostejně do nebezpečenstwí se dáwati. Nejsouť wšickni lidé tak dobří, tak laskawí a mirolibí, jako ty; zwláště pak Trojské luhy, jak jsem nejedenkráte od melníků slyšel, newražné a ohyzdné tworstwo, člowěky i zwěř, přechowáwají, a newí jeden, čeho se wíce obáwati, proti čemu ostražněji zbrojiti se má, zdali proti lidem, aneb proti šelmám tady brlohujícím. — A wšak — cos tak zbledla? We smutný stín zahalen jest usmíwawý obličej twůj. O mluw, co se tu s tebou potkalo?“

„Nawraťme se k otci, dobrý *Kunráde!*“ — proslowí *Jaromíra*, welmi dobře cítíc, že něžná ozdoba květin pojatou, rozjařenou mysl její tím kouzlem zajímati nebude, kterýmžto krásy přírody čisté, pokojné a nermutné duše poutáwají. — „Přílišná palčiwost ranního slunce wehnala mne ze šírého pole do těchto chladí-

cích stínů; a wšak nenašla jsem tu posily ani ulehčení. Sklíčena jsou prsa má, úzkost swírá duši, a klášterní zahrada ještě tak daleko odtud — někdy jindy k libostným kwětinám putowati budu; míním si jiný —" c h o d n í k chtěla říci, leč rychle se zpamatowawši lhostejnější slowo podstrčila — „jiný d e n k tomu wywoliti."

„Owšem, milá *Jaromíro!*" — dí *Kunrád* nowou starostí obtížen — „tuť prozřetelnost, ba potřeba káže, co nejdříwe cestu do našeho mlejna nastoupiti. Wyhlížíš tak bledá, ohníwě lesknoucí se růže w klášterní zahradě by se ti posmíwaly, a mne by srdce bolelo, widoucího, kterak to wedle kwetoucích twáří jejich wadnouti počínáš."

To powěděw podpíraje rameno její uchopil, a wydali se s sklíčenou myslí, a wšak rychlým krokem na cestu k domowu. Co si *Kunrád* otázek wymyslil a je také učinil, tak aby se k příčině a okolnostem nenadálé nesnáze i neduhu jejího přiblížil a jich se dohloubal: nedostalť než krátkou, duchaprázdnou, aneb dokonce ž á d n o u odpowěď. Toliko že na otázku ouzkostliwou, jak se bylo stalo, že roucho její na mnoha místech potrháno, odwětila, kterak motýla krásněbarewného chtíc lapiti, neopatrně do chrastí trnowého wskočila a tak oděw swůj porušila.

Díwčiny teskliwé zraky na wětším díle w prawo i w lewo po smutnotwárných prostrannostech hustého křowí se toulaly, a těžko nám rozsouditi, zdali nowého outoku ze strany shnilým sice, a wšak jedowatým zubem ozbrojené černokněžky se obáwajíc, a neboli po důkazu se ohlížejíc, že ji shora jmenowané ostré zraky s wěrným samostřelem skutečně strahowitě doprowázejí.

XII.

Nemálo lekl se mistr *Sokol* tohoto brzkého, nečekaného nawrácení; leč mnohem wíce poděsila ho dobou jediné hodiny zbledlá, ba zsinalá twář jeho dcery; a jelikož tento mrákotný stín zádumčiwosti po wšecky dny nad její tak weselou myslí, a pročež i také nad jejím jindy tak bystrým a utěšeným okem wiseti zůstal: tuť bylo otci s welikou bolestí usouditi, že čerw nějaké zlopůsobné nemoci w outlém kwětu jejího těla hlodá, a přemýšlel s pomocí swého wůbec známého přítele, totiž mistra *Cypriána*, o wšech domyslitelných prostředcích, tak aby ho odstranil aneb umrtwil, dříwe než tuku jejího drahého žiwota až na kořen se dožere.

A wšak blahodějné šťáwy bylin a koření jejich, kteréžto zkušení a we wěci zběhlí laikowé ze wšech stran snášeli a do nemocné wnucowali, nikterak nechtěly oučinkowati; tak jakoby bez pochyby i ranhojiči a lékařowé wesměs tehdáž proslawené wlaské wy-

soké školy w Salernu hlubokou wědomost swou na tuto nemoc nadarmo byli wynakládali. Ně žeby žádný z těchto wysoce wzdělaných mužů tolik lidoznatelstwí nebyl sobě oswojil, tak aby poznal a se přeswědčil, že neduh tento we welmi sklácené duši a mysli sídlo swé má; a že tedy nikoli na paloucích neb na wršinách rostlým lékem, leč laskawým účastenstwím a wlídným ucházením se o zdílnou důwěrnost trpící díwky s ním zápasiti třeba: ale proto že *Jaromíra* sama o prawé bytnosti příčin zármutku swého jistého přeswědčení neměla, proto že se toliko jalowého stínu welikého neštěstí hrozila a děsila.

Mělať ona tolik důmyslu, poznání a síly, tak aby seznala, že ***Bolehlawin*** zpupně proslowený účinek na blaženost čili záhubu jejího otce, tak jako zlomyslné hrozby její nic jiného nejsou, nežli lstiwé ouklady a malomocné lichotwary; a tak dalece dobře a důsledně soudila, sama sebe přeswědčujíc, že stará, hnusná swodnice a dohazowačka nermutného a nezkušeného jejího srdce zmocniti se usiluje we prospěch rozwášněného milowníka, kterýžto wida, že ho dcera mlynářowa, jako wšecky ostatní snažitele, lhostejně byla přehlídla a odbyla, dle tehdejší zásady wšech jinochů, jenžto w kostkách lásky celou naději prohrawše až k smrti byli se roznemohli, jako u wodě hynoucí zpu-

křelého prkna, přeludných rukou ošemetné Sibily se přichytil, jim se swěřil a odewzdal.

A wšak toto na polowiční důwěře spoléhající domnění a wěci posouzení nebylo s to, aby někdejší poklid srdce, býwalou prostou, nezáwadnou dětskost, kteréžto wždy bezwědomě tak hojnou mírou požíwala, jí nawrátilo. Události w Trojské lesině swlíkly takořka s duše její přirozené, skwělé a utěšené roucho, a odbojným násilím oči jí otewřely, tak aby na wšech stranách wěci widěla, o kterýchžto prwé wůkol sebe ani zdání neměla.

Od této chwíle staw swého otce pasoucím okem stíhala a skoumala, a kdykoli sám s mrakem starosti na čele seděl aneb přecházel, žeroucí zármutek, těžkomyslné kolotání w duši jeho pozorowati se domníwala.

Přirozený to zajisté následek bouřliwé té změny w její mysli byl, že wětší částkou noci bez spaní na loži swém se trudila; a tuť, jakkoli za pewnou stěnou ležící, po každé se jí zdálo, že ho temně wzdychati, ano i někdy z těžkých, hrůzoplodných snů wytrženého wyřítiti se slyšela.

Jest-li že se za dne chasník *Kunrád* se swou obyčejnou wlídností a přiwětiwostí k ní přiblížil: již tu jeho laskawost za ucházení se o její srdce i ruku býti pokládala, a w tom okamžení zjewil se jí leporostlý

wládce sucholů z Trojských luhů, plamenným zrakem a přísnou twáří ji napomínaje, tak aby milostným swým chowáním se k wěrnému domácímu druhu zrady a wěrolomstwí se nedočinila.

Takowý to byl staw zpanilé *Jaromíry*, tak spořádány byly poměry mezi těmi třemi obywateli prwního pražského mlejna: anto jednoho wečera, když práwě ***Sokolowi*** každodenní hosté w těsném oboru okolo širokého stolu seděli, a zwukowé harfy ***Swatoborowy*** sladkým zpěwem prowázeni w duši jejich žiwobytu radostně planoucí oheň rozdechowali; klášterní zahradník ***Doliš***, mnohem později než obyčejně, s mladým, bujarým samostřelníkem z Trojské lesiny wešel, a tohoto pak jakožto oblíbeného lowčího a nadlesního na hradě Trojském weselé společnosti ohlásil a představil.

Jaromíra byla práwě u postranního stolku wyprázdněnou otcowu číši naplnila, a chtěla s ní pokročiti. Nenadálé to zjewení se jejího hajitele na nebezpečné cestě ke klášterním kwětinám co elektrická rána nerwy její proniklo, a proud krwe w žilách jejich najednou zarazilo.

Byla-li twář její před tím bledá: proměnila se nyní w čerstwě padlý sníh. Třáslať se ubohá, co podzimní list, když ho prwní šediwý mráz ofoukne: naplněná číše upadla jí z ruky, a sotwa že tolik paměti a

swědomosti zachowala, tak aby s patrným tímto zděšením swým ze swětnice odkwapila, dříwe než otec a přátelé jeho, jenžto wesměs zraky swé práwě o nowého hosta opírali, tuto přewelikou změnu na ní byli zpozorowali.

Mistr *Cyprián*, dnes obzwláštně dobré mysli a howorný, práwě byl započal číší milowné spolustolowníky swé weselým, a wšak cudným šprýmem častowati, a, dostaw se jednou do proudu řeči, protiwník wšeho zastawowání a podlamowání, wywýšenou wroucností a horliwostí w krátké době weškerou pozornost na sebe opět strhl, tak že k dalšímu powšimnutí a ochotnějšímu pozdrawení lesního mistra z Trojského hradu ani nepřišlo, kterýžto se také u dolejšího, neobsazeného konce stolu s klášterním zahradníkem mlčky usadil.

W tom samém okamžení wběhl chasník *Kunrád* spěšným krokem do swětnice, zdwihl číši swého mistra z mokré podlahy, wyčistil a naplnil ji, a postawiw ji na obyčejné místo, jal se i nedáwno přišedším dwěma hostům dle žádosti jejich posloužiti, a byl wšudy při ruce, tak aby třidceti koflíkům, jak mile w jednom nebo w druhém o d t o k zpozorowal, k nowému p ř í t o k u dopomohl.

Tu pokynuw mistr *Sokol*, jenžto byl dceru pohřešil, k sobě ho přiblížil, a za sebe se nahnuw,

šeptmo se tázal, proč *Jaromíra* tak kwapně ze swětnice odešla?

„Wyšla na čerstwé powětří, záwratu se chtíc zprostiti, který nenadále na ni byl přišel," — odwětil krátce *Kunrád*, anto ho práwě několik najednou podáwaných číší k powinnosti jeho wolalo.

Lowčí *Strachan* seděl jakoby zakořeněný na swé stolici, jak se zdálo, ani radostí nadšeného rozhoworu, ani ucho i srdce poutajících zwuků harfy hrubě si newšímaje. Bez pohnutí okem jiskrným mistru *Sokolowi* na protějším konci stolu do obličeje hleděl, a s takowým nákladem duševní swé síly w něm se hrabal, jakoby z twářnosti té pewnost a posádku duše jeho wyskoumati chtěl, tak aby poznal, na jaký to odpor připrawiti se má, kdyby mu jedenkráte bylo outok na ni učiniti.

Klášterní zahradník naproti tomu neměl pokojného okamžení. Wždy netrpěliwě po dweřích se ohlížeje wšecka hnutí posluhujícího chasníka we swětnici pásl a počítal, jakoby mu práwě na tom záleželo, wěděti, kdy konečně to poslední se stane; jelikož ale *Kunrád* w pozornosti a služebnosti swé trwanliwě pokračowal, ano, kdykoli nic k obsloužení nebylo, i také — lhostejně, jak se zdálo — u postranního stolku se usadil; tak že snadno bylo souditi, že k zastáwání čišnického ouřadu na celý ten wečer jest připrawen:

tuť *Doliš* stolici swou newrle opustiw, ze dweří kwapil, aniž si kdo ze stolujících toho byl powšíml.

Netrwalo dlouho, přišel opět. Nechaltě dobře wyměřenou dobu odplynouti, w kteréžto patrně w radostné té duševní wzájemnosti mezi weselými hodowníky díl swůj míti se přičiňowal. Na to kynul potají na swého průwodce a souseda, a tento s twáří na oko tou nejlhostejnější powstaw wolným krokem odešel.

Wenku na prostorném nádwoří kráčela čili sem a tam bloudila *Jaromíra* w takowém pozdwižení duše a s tak rozpálenou obraznosti, že se od těžce a co nejžiwěji snícího člowěka, ačkoli s otewřenýma očima chodíc, málo a nebo nic nelišila. Pozdwihujíc někdy zraky swé ke zlatým hwězdám, měsíci jasnou bránou swou na obzor země práwě wkročiwšímu lítostiwě si stěžowala, a na bolestný osud swůj dětinsky srdečně žalowala. W temném tom wečerním powětří zjewiw se jí otec chasníku *Kunrádowi* popodál stojícímu snažně ruku podáwal. Leč nestačilo *Kunrádowi* rameno, nohy jejich w skále byly zakotweny, tak že jeden k druhému se přiblížiti, jeden druhého dosáhnouti nadarmo usilowali.

Tu otec přísně káže jí mezi ně wstoupiti, a rozlučující je prostor outlým swým tělem a podanýma rukama wyplniwší co prostřední kruh trojčlený ten řetěz na wěky sjednotiti.

Leč i ona poutem diamantowým ku skále přikowánu se cítila, a trnouc hrozila se myšlénky, otci býti neposlušnou, a třásla se kletby jeho, a rukama lomíc, slitowání plné nebe o pomoc wzýwala. A hle! zjewil se jí skutečně pomocný obrance a prostředník, bujarý to lowec se střehoucím samostřelem, jenžto: „M é h o s r d c e k r e w t o b ě k s l u ž b á m!“ — wolaje mezi otcem a chasníkem ***Kunrádem*** se umístil.

„Otče!“ — zwolala hlasem prosebným — „tento muž staň se kruhem třetím, a we č t w e r o č l e n ý řetěz domácnost naše na wěky budiž sjednocena!“ —

„Na wěky, drahá *Jaromíro!*“ — opětuje mužný hlas, a leporostlý samostřelník stojí w žiwé bytosti před ní.

S welikým úžasem odskočila *Jaromíra,* a po celém těle se chwějíc s ustrašeným zrakem hleděla brzo w mlhawý noční záwoj měsícem poněkud oswícený, brzo w jiskřící twář co jedle wyšwihlého Trojského lesního mistra. Pracně dobywši celého wědomí swého nyní teprw zpozorowala, tady že patrná j i s t o t a jest, tam pak že wzduchowý obraz, čarowný to sen s duši její byl zahráwal, a jala se rychle odkwapiti.

„Ustaň *Jaromíro!*“ — wywolal ***Strachan,*** a uchopil ji za ruku, kterážto, jak se mu zdálo, hrubě se neprotiwila. — „Mluw upřímně a krátce; neboť se záhy ke spolku wrátiti musím, nechciliʼ zbuditi pode-

zření. — Rci! wyplašil tě můj příchod ze swětnice? Nešetř a neoutrpkuj! Řekni: ano, a nikdy mne w tomto mlejně neuwidíš!“

Třásla se překwapená díwka. Sklopiwši oči s chwějící se duší k zemi hleděla, a tichounké, sotwa zaslechnuté: „nikoli“ rtíkům jejím odplynulo.

„Jsi srozuměna a spokojena, abych dnes neb zítra u otce *Sokola* o twou ruku se ucházel? Směle, krásná děwo! Se srdcem poradu wezmi, a bez ohledu mi wýrok jeho ohlas!“

I wzala *Jaromíra* poradu se srdcem, a ohlásiwši wýrok jeho mužnému jinochu jemným ruky stisknutím, krokem spěšným do hlučné mlejnice odkwapila.

Strachan ale, nad tak snadným a rychlým wítězstwím plesaje, do swětnice se wrátil, tak aby po malé chwíli, kdežto bez toho celý spolek k odchodu se pozdwihl, s průwodcem swým cestu nazpět k Trojským luhům nastoupil.

Od toho wečera stal se každodenním hostem w pražském mlejně, a klášterní zahradník pokaždé co jeho stín sluncem i měsícem ho doprowázel.

Mistra *Sokola* rozmnožení toto domácích jeho přátel welmi netěšilo. Mladý lesní muž nechtěl se mu líbiti; jelikož wšak jeho mlejn za weřejný hostinec byl pokládán, a pročež jednomu každému wolno bylo, dle líbosti tady se zahostiti: nemohlť tedy ani jemu přístup

zameziti, nechtěl-li ho zřejmě uraziti, a prwního, leč snad nebezpečného nepřítele w Praze z něho sobě udělati.

I uzawřel alespoň bedliwě ho skoumati a pozorowati, zdali se snad hloub spočíwající ctnosti a wlastnosti wystíhati nedají, jimižby se pohled jeho stal snesitelnějši, a časem swým snad i také přijemnějši a oblíbenější.

Že ale *Strachan* u wěčné roztržce a nepokojnosti pichlawým a jiskřícím okem swým po hostinské swětnici z místa na místo diwoce těkal; aniž w tom jarém showoru nějakého účastenstwí, aniž w mramorowém obličeji swém jen jedenkráte radostný soucit projewujíc: to se skoumajícímu mlynáři na nejwejš protiwilo. A wšak, možná-li, wíce ještě cítil se odražena tím mysli uzpůsobením, kteréžto *Strachan* při podarech radosti a potěšení wyzrazowal, ježto *Swatobor*, tworce dušejemného libozněni, posluchačům swým s takowým zanícením podáwal. Mezi tím, co z čarowných zwuků harfy we twářích wšech přítomných nermutně jasná, dobromyslná duševní rozkoš se obrazila: rozpalowalo se čelo samostřelníkowo, ohniwé jiskry sršely z jeho mourawých očí, a diwá, neskrocená náružiwost rejdila po tuhých swalech jeho obličeje.

„Když tak osud hory zármutku a trampoty na ubohé srdce lidské naloží,“ — *Sokol* pak obyčejně u sebe mysliwal — „pak se owšem utěšená mysl s we-

likou těžkostí na jasné slunce čela a zraků dobýwá; a wšak w tomto člowěku nezuří žádná nezasloužená strast; citowé jeho pění se w diwém, odbojném nákwasu, jakož se to stáwá, když wědomí zlých skutků duši obtěžuje. Celý jeho obličej známka jest mrawní porušenosti!"

Tato den ke dni rostoucí nenáwist ***Sokolowa***, jeho totiž, jenžto wšeobecné, stejnotwárné souhlasnosti w oboru swých hostů byl nawykl, tím se ještě dowršila a přewršila, že i také druhdy rádomluwný, weselomyslný klášterní zahradník, jakoby welmožný lowčí celou duši jeho porobou a jhem služebnosti byl sobě podmanil, obyčejně s otrockou ducha prázdností a jalowostí sedáwal, něměě a newolnicky chowání swé dle wýrazu a mluwy w obličeji nepokojného, přewládajícího průwodce pořádaje.

Pewně sobě předewzal ***Sokol*** s ***Dolišem*** o tom promluwiti, a, co do nucených náwštěw Trojského lesního muže, jakož i nehodné jeho jemu podwrženosti, zupříma dostatečné wyswětlení požádati: anto se mu nenadále příležitost zawdala, do wěci té zřejměji nahlédnouti, aniž kroku toho nepříjemného bylo zapotřebí.

Jednoho jitra totiž, když mistr práwě w zádumčiwém hloubání sám jediný we swětnici seděl: dwéře s welikou prudkostí se otewřely, a jimi wešel lowčí ***Strachan***, bez průwodu, bez toulu i samostřelu, štíhlé

tělo swátečním rouchem maje ozdobeno. Po kratičkém ranním pozdrawení se smělou jakousi důwěrností podle rozmrzelého majitele prwního pražského mlejna se posadil.

„Mistře *Sokole!*“ — promluwil beze wšeho strojeného úwodu — „jsem, jakož wám powědomo, lowčí a nadlesní welemožného pána na hradě Trojském; mám swůj pewný, zeleným dubem lemowaný přístřešek, a tak prospěšné wýhody w něm, že hospodáři s pěti i šesti domácími dostatečnou wýžiwu podáwají. I rád bych s wámi w takowýto spojek se uwázal, jenžto by mé i waší blaženosti na wšecku budoucnost pewným a jistým byl i zůstal základem. Wzešla a uzrála we mně žádost, waším zetěm se státi; i dejtež mi ruku swé milostné dcery.“

Sokolowa odpowěd na tento krátce wyměřený náběh pozůstáwala we welikém překwapení, z něhožto dílem jakési se zhrození, dílem pak to znamení wyswítalo, že mu lowcowo předešlé chowání není již tak nepochopitelné.

„Dejte slowa podiwení swému,“ — dí netrpěliwý děwosnub — „doswědčte, že toto leknutí waše, což jsem očekáwal, s krátkou mou prosbou souzwukuje, a dejte mi upřímnou, krátkohlasou odpowěd.“

„Upřímně a krátkohlasně, wzácný lowčí a nad-

lesní welmožného Trojského pána!“ — odslowil mistr — „dcera má není k dostání.“

„Děkuji wám za tuto prostosrdečnou krátkost“ — mluwil *Strachan* neuraženě dále — „a prosím wás o taktéž krátké wyswětlení.“

„Nuže, *Jaromíra* nemůže nikdy chotí waší býti, — zdáli se wám to tak swětlejší,“ — opětowal jinými slowy *Sokol*.

„Nejsteť wy tak malomoudrý muž, abyste dosti nepatrného oumyslu bez podstatných důwodů se uchopil a nebo jím opowrhl. Proukažte mi tu lásku, a jmenujte mi je.“

„Owšem žeť mnoho podstatných důwodů mám. Budiž wám dosti na tom jednom: Dcera má jest již jinému přisouzena.“

„A wšak toliko wámi, mistře *Sokole! Jaromíra* o tom newí.“

„Budiž toliko mnou.“ — Dí mistr we wší mírnosti. — „Tolik smyslu otcowského jedenkaždý mi přisoudí, že jedinému dítěti swému soudruha na čas jeho žiwobytí uwážliwě wywolím, ano že se srdcem díwky za radní stůl se posadím.“

„Ať *Jaromíra* rozhodne!“ — napomínal *Strachan*.

„Toho prozatím nechám.“ — Odwětil starý. — „Poměr mé dcery k jejímu otci tak útlojemného způsobu jest, že wší příležitosti wyhýbati se musím, jenžto

by w ní dost malé domnění zbudila, že se co odporník proti ní postawiti hodlám. Anižto jí kámen po kameně, trámec po trámci jmenuji a ohlašuji: pracuji o čtyrech stěnách budowy jejího wezdejšího blaha, a doufám, že poznenáhla i ke krowu se dostanu. — Mimo to — pokládejte prostosrdečnost mou za to, co jest, za powinnost počestného muže — coby wám to prospělo? Já swou wůlí k sňatku tomu nikdy nepřistoupím, byťby se i skutečně *Jaromíra* ke straně waší přidala."

„Co proti mně máte?"

„Nejste muž pro *Sokolowu* dceru."

„Z celé duše miluji *Jaromíru.*"

„Newímť práwě, co touto duší swou wyrozumíwáte; a wšak milejší by mně bylo, kdybyste byl řekl: z celého srdce."

„W prsou mých plápolají nejohniwější citowé —"

„Zápal, oheň a plápol — ano, to jest prawé jméno toho dítěte, co wy swou láskou nazýwáte. Wěřte mně, statný jinochu! kdybych wěděl, že dítě mé oprawdowě milujete, že náklonnost waše na rozmyslném přeswědčení o skwostné ceně její se zakládá, a že si wás díwka nad wšecky ostatní jinochy wáží: inu, snad že bych od prwnějšího úmyslu swého upu-

stil, a sluch i srdce k žádosti waší naklonil. A wšak —"

„Přisahám skrze swou wezdejší i powěčnou spásu!" — wywolal *Strachan* w bouřliwém pozdwižení duše.

„Dejte si říci!" — wkročil mu *Sokol* s tichou myslí dobrosrdečného naprawowatele do řeči. — „Srdce waše tak málo wí o prawé lásce, jako já o událostech w lůně měsíce a těch ostatních nebeských těles. Díwka jest hezká; wy a wám rowní snad ji také krásnou, wnadnou, přemilostnou býti soudíte, a tu wletěl blesk její skwělé, oslepující twáře při prwním pohledu na ni zápalně do waší obraznosti, a chytlawé přihrady mozkowice waší počaly plamenem hořeti. Tyto plamenné wlny nyní prsem waším útrpně zmítaji, a hlasowé čistého srdce sluchem waším dříwe neproniknou, dokud bouře ta w hořejších končinách newyburácí. Mužská marniwost, wířící se wášeň, prahnoucí žádostiwost co černá zemní kůra kolem neozbrojené duše waší kwapně se nahradily, oswěcující oko její tisknoucím stínem zahalujíce. Kéž by mně byl nejmenší prst nebeské wšemohoucnosti! Kéžbych w tom okamžení tmawý ten pokrow mohl odbourati, tak aby přirozená twářnost wašeho srdce w jasnosti swé mluwíc se wyjewila; zajisté že byste ničehož z této swé bezúzdné náružiwosti na ní neshledal. —

Tak soudím, statečný jinochu! to přeswědčení do sebe cítím; a pročež nikdy dítě swé žalostným následkům odprchující wášně nepodrobím. — Kéžbyste neskrocenou žádostiwost swou mužnou ústawností přebojowal, a nad tímto rozhodnutím mým, dříwe než plné dwa roky uplynou, přenáhlený rozsudek nečinil!“

Strachan toto řezawé obrazowání wnitřního stawu swého mezi krutým bojem s wařící se netrpěliwostí poslouchal, a nejedenkráte sekající meč mistrowa jazyka hněwem roznícenou pěstí uražené hrdosti swé roztříštiti se chystal; leč ta myšlénka, že ***Jaromíra***, jemu nakloněna, touhou a prosbou swou wíce, nežli on, na otci wymůže, šťastně ještě otewřený wchod do jeho duše našla, a on překonaw wětřící swůj wztek pewným okowem ho upoutal.

„Mistře ***Sokole!***“ — promluwil po dlouhém, s poraněnou ctižádostí se-potýkáním — „přísně a wšak powinnowaně otcowské swé práwo zastáwáte. Wezmu si na čas, tak abych lásku swou k ***Jaromíře*** dle prawídka wašich zásad měřil a zkoušel, a seznaw ji dle prawé bytnosti její s tou nadějí i důwěrou někdy pod tento přístřešek wáš se nawrátil, že mně skwostného štěstí, zetěm wašim se státi, hodnějšího shledáte, nežli w této nepožehnané hodině.“

Po těchto nuceně strojených slowech odešel s ouhlednou přístojností, a jak se zdálo, i s jakousi wážností a uctiwostí k mistru ***Sokolowi***, a od této chwíle klášterní zahradník ke společnosti w prwním mlejně pražském opět sám a sám docházel.

XIII.

W den čtyrydcátý po tomto nezdařeném *Strachanowu* namlouwání mlýnská společnost úplně opět pohromadě seděla. Jelikož wšak černá bouře na západu pohrůžliwě wywstáwala: jednomyslně uzawřeno jí se wyhnouti; a před slunce západem wšecko se také rozešlo. Toliko mistr *Cyprián* a klášterní zakradník *Doliš* mezí sebou usoudili, že čím náhlejší a prudčejší pozdwížení žiwlů, tím kratší zuření jejich, a tím rychleji z bojiště swého ustupují; a umíniwše sobě wysílení se z daleka již bučicího hromu očekáwati, s mistrem *Sokolem* u perlících se koflíků seděti zůstali. A skutečně okolo desáté hodiny hřímání bylo umlklo, bleskowé polomrtwě jen swětélkowali, toků plná mračna spěšně byly odletěly, takaby w lesích wýchodních těžké břemeno swé wyklopily, a potrhaným záwojem zadních šiků jejich ouplný měsíc wítězně se prodíraje paprsky swé na zemi čerstwě zúrodněnou rozsíwal.

Mistr *Cyprián* na rychlost se nyní wzchopil, cestu

k domowu, jak obyčejně, p o w o d ě chtě nastoupiti. A wšak plawci, jindy na to čekající, mlýnské hosti u welikém počtu k městu widěwše pospíchati, taktéž se byli rozprchli, a nikoho tu nebylo, jenžto by lodku sprawowati, a weslem chtěl a neb uměl wládnouti.

Ochotně a úslužně, co we wšem, uwolil se chasník *Kunrád* drahého přítele mistra swého na prawý břeh přewezti; načež tento, proti mysli *Sokolowě*, jenžto mu s přiwětiwou starostliwostí na pozdní tu hodinu, a na silný proud řeky práwě naplněné připomínal, s obyčejnou swou lhostejností do lodky na něho čekající se odebral, kteroužto také smělý *Kunrád* horliwě a blahomyslně od břehu obláskem posetého odrazil.

Mohliť tak polowici této wodní swé dráhy proweslowati: anto nenadále ze strany mlýnské úzkostné wolání a bědowání k jejich uším doniklo, w kterémžto *Kunrád* na okamžení hlas *Jaromířin* byl poznal. Tisíc kopí projelo prsem jeho. Ohromným leknutí ramenem uchwácen wskočil do řeky diwým tokem se proudící, a we zmatku tom zbytečné mu weslo daleko za sebe odmrštiw s celým nákladem láskou nadšené sily k břehu jemu kynoucímu plowal, tak aby milowané, bez přestání wolající a hořekující díwce ku pomoci přispěl.

Strachanowa trpěliwost totiž, kteréžto dle *Sokolowa* otcowského napomenutí swrchu jmenowané uzlo-

wité kůry se srdce bylo odbourati, w krátkém čase umdlela, a konečně tak se ztráwila, že si umínil, násilím wydobyti, co se jeho, jak on soudil, sprawedliwé a ponížené prosbě odepřelo. Zamejšlel díwku omámenou místu nezjewnému swěřiti, a dříwe swětu nenawrátiti, ažby otec nátiskem takowýchto okolièností skroušený za zetě ho prohlásiti se uwolil.

Ačkoli od času namlouwání swého nikdy do mlejna nepřišel, a osobně nikdy s *Jaromírou* nemluwił: předceť s ní klášterním zahradníkem bez přestání přízniwou smlouwu míwal, a wšeobecným záměru swého podotknutím na toto uzawřené násilí poněkud ji připrawowal.

Práwě dnes pod perutím pohodlné noci předsewzetí swému zadost učiniti chtěl.

Doliš, jinak nábožný, dobromyslný muž, že byl jedenkráte newčasně úslužný zámysl učinil, Trojskému, dle jeho mínění newinně trpícímu lowčímu býti nápomocným: k podílu we skutku tom nešlechetném dal se přemluwiti, a práwě za tou příčinou wzdor hromu, blesku a lijáku w mlýnském hostinci tak dlouho seděti zůstal, tak aby poutající rozmluwou otcowo pasoucí oko od dcery uchýlil.

Jaromíře sobě nakloněné na srozumění dal, jak mile desátá hodina odbije, aby na jisté poněkud wzdálenější místo, tam kde se práwě lom skály byl započal, se dostawila; a díwka pak wroucím klokotem citů

swých omráčena a oslepena sotwa se okamžení toho dočkala, doufajíc, ano se dowěřujíc, že s ním, bez jehožto milostného pohledu tak dlouho býti musela, že s čarownadným swým lukostřelcem, že se *Strachanem* se sejde, a srdce dlouho prahnoucí slastí dáwno nepocítěnou napojí se a nasytí.

A wšak kterak ztrnula a užasla spatříc, an tu z ouskalního náhybku wywstáwajícího břehu dwa cizí, nesliční, diwě zarostlí mužowé w oustrety jí wejdou, we jménu Trojského samostřelníka pobízejíce, aby krokem láskou okřídleným rychlou cestu do lesního jeho bytu s nimi nastoupila.

„S wámi nikdy!“ — odwece ona poněkud se zpamatowawši, a čerstwě se k domowu nawracela.

A wšak oba kmenowití pacholci skokem tigrowým k ní doraziwše za ruce ji uchopili, a násilně ji po příkrém nábřeží zhůru wláčeli. Slabá jeji zpoura tak málo k oswobození postačowala, jakoby se jehně ze zubů a z drápů dwou hladowých wlků wytrhlo a wyprostilo. Wzalať tedy w úzkosti swé ke křiku a k nářku útočiště, bez přestání o pomoc wolajíc, ačkoli ji zákeřníci bez pocitu i outrpnosti hodný kus již byli odšmejkli.

Tu se jí, co nebes posel, w čas wrchowatý ***Kunrád*** zjewil w rouchu wodou přenapitým. W okamžiku se zlým díwky stawem a okolnostmi jeho se seznámiw

jedním z těch žiwých špalků na pařez tu zetlení swého čekající tak jadrně uhodil, že na brzké wzchopení-se tak snadno nemohl pomysliti; a druhému pak dobrou hrst písku, kteroužto co zbraň nezawržitelnou z bohatého břehu byl nabral, tak wkusně do očí hustým křowím obrostlých mrštil, že na okamžení loupež swou pustil, a oběma rukama zraku swému se slepotou se potýkajícímu ku pomoci pospíchal.

I hleděltě *Kunrád* umdlenou *Jaromíru* co nejrychleji z bojiště toho odprowoditi; leč oslepený holomek, bolestí swých očí rozlícený, zaťatými, co hrudy olowěné těžkými pěstmi, jakoby šílený kowář perlíky swými, wůkol sebe bušiti začal, a chasníka, toliko díwky sobě hledícího, náhodou taktéž slepou tak ohromně w hlawu udeřil, že bez paměti i bez swědomosti na zemi se skatil.

Jaromíra brzo zkřísiwši a zpamatowawši se poznala, že jí snadno jest, útěkem se odstraniti; leč cítila také, že jí nemožná, ohromeného ochrance swého tak blízko hrozícího nebezpečí opustiti. Nákladem celé swe síly pod pažemi ho tedy uchopila, a dle možnosti swé brzo w prawo brzo w lewo ho wláčela, tak aby nohama i rukama stíhajícího je oslepence z chodníku a stopy swé odloudila.

Konečně zběsnělý nepřítel zmýleným swým krokům takowýto směr dal, kterýžto jí nejen nenebezpečný

ale i prospěšný býti ze zdál, a ona nabyla oddechu i času, tak aby powážila, kterak by wšemi prostředky, co jich koli w šírém poli wymyslila a našla, přítele swého w mdlobách pohřízeného poněkud zkřísila. I přišed k sobě *Kunrád* pomocí jeji opět se ztyčil; a wšak nejhlubší kořeny žilin jeho tak ohromně byly ztřeseny, že při každém kroku semo tamo se potácel.

Štastně ho *Jaromíra* do mlejnice přiwedla, na cestě tu přípowěd wyprosiwši, že o nešťastné události té jejímu otci nikdy se nezmíní. I ustlawši mu se wší bedliwostí na lůžko ho připrawila, a ošetření jeho pečliwosti a strážliwosti známé, dobromyslné ženy, na sypání po půlnoci tady čekající, zanechawši, s sebráním se a s lhostejností těžko wydobytou do swětnice spěchala, kdežto otec, nepohřešiw ji, s klášterním zahradníkem, jehožto ošemetnou zrádu nepředzwídal, w přátelskou rozmluwu zahlouben seděl.

Zanechejmež nyní díwku krwawému boji s citem jejím, ohawným tím milowaného lukostřelce konáním nanejwejš rozjitřeným; a chasníka pak starostliwé opatrownici jeho, jakož i dobrotiwé matce přirozenosti odporoučejíce s neobmezeným oučastenstwím za ubohým mistrem *Cypriánem* pospěšme, kterémužto tajemně nad člowěky wládnoucí osud mezi wšemi podílníky w neštastných těch událostech této noční hodiny tu nejtěžší zkoušku byl uložil.

Z prwního počátku nad díwčiným žalokříkem, zwláště pak nad ztřeštěným plawce jeho do wody skočením smyslowé ho pominuli, a bez wědomí s celou duší tam napřaženou zíral na břeh mdle toliko lunou oswětlený, tím wíce sluchu swého nerwy k účinnosti napomínaje. Když pak tam pěstní to bitectwí a hrubý slowospor několika rekownými kletbami a obapolnou strašliwou pohrůžkou se ukončily, a najednou wšecko opět oněmělo: tuť se teprw s celým wědomím ku swé wlastní osobě nawrátiw s nemalým úžasem přesmutný swůj staw zpozorowal.

Řeka byla skutečně mnohým deštěm po několik dní zrůstala, a s dwoj- i trojnásobnau mocí a prudkostí ku starému hradu Libenskému se ženouc loďku jeho zajisté tisíc kroků dále byla zanesla.

Politowání hodný mistr s rostoucí ouzkostí ke mlejnu se ohlížel, s pewnou důwěrou očekáwaje, že chasník na něho nezapomene, a když na břehu tam neštastnou díwku či ženu z nebezpečí wyswobodí, ku práci swé toliko z polowice wykonané se nawráti. A wšak nebylo ani postawy lidské widěti, ani spěchajícího kroku slyšeti, a wlny nemálo se dmoucí obrowským krokem loďku unášely.

Nyní počal křičeti, z celého hrdla o pomoc wolati. Leč kdo ho měl slyšeti? kdo s milosrdím na něho pomysliti? *Kunrád* w temné mrákotě na loži swém

se powolowal, ze wšeho toho, co wečerem tím s ním se událo, tak málo na paměti maje, jakoby se to nikdy bylo nepřihodilo ; mistr ***Sokol*** pomyslil sic na něho, a mluwil o něm, a wšak toho mínění, že od hradeb městských daleko již nemůže býti wzdálen; a ***Jaromíra*** s wlastními záležitostmi měla příliš mnoho co dělati, aby se o šťastné jeho domů nawrácení i tehdáž mohla starati, kdyby toho wědomost měla, že ho ***Kunrád*** we wlnách Wltawiných opustil, a že wlastně ona toho jeho strasti plného stawu jest příčinou.

Slowem, celý mlýn stal se bezžiwotnou, lidu prázdnou pustinou pro nešťastného mistra ***Cypriána.*** Cokoli zdrawých uší touto pozdní noční dobou tam ještě bdělo: pro chřest, klekot a rachot pracujících kol a složení žádný wolající hlas nemohl tam doniknouti.

Unawen a umdlen marným tím křikem a hulákáním počal, jelikož mužným rozmyslem swým poněkud ještě wládl, na swou wlastní pomoc mysliti. I posadil se, a předku swé lodi oběma rukama se chopiw wšecku wšudy sílu wynaložil, tak aby ji buď k lewému, buď k prawému břehu obrátil. A wšak z přičinění a namáhání toho nic jiného newyplýwalo, nežli že se neustálým trháním a obracením loďka lehká rozhoupala, a jelikož ní dmoucí se wlny bez toho nemálo zmítaly, překotiti se hrozila.

„***Nescit, cui domino pareat cymba!*** Newiť ubohá

loď, koho má poslouchati!" — zamumlal jektajícími zubami, a nechal na polo zmrtwělý umdlené ruce na lodní podlahu sklesnouti.

Bázní roznícená obraznost jeho wkouzlila ho do prostřed wywěžených wln bezbřežního oceánu, a wšecky obludy mořské, s kterými bohorowný Ulyses musil někdy zápasiti, zdálo se mu, že se ku zkáze jeho welikým hejnem wůkol loďky nahromadily. Celé stádo, které Protews, neptunský pastýř, před několika tisíci léty pásáwal, strašliwé pily ostrých zubů na něho wyceňujíc okolo něho se wyjewilo, tak žeby, byťby i skutečně někdy ramena swá we plawbě byl cwičiwal, we smělém outěku pomoci a spásy byl nehledal, obáwaje se, že tyto wodní příšery w žrawochtiwé rozepři kus po kuse ho zhltají.

Lehká zátočina wíru nad neobyčejnou hloubkou widěla se mu Skylina psí tlama býti; nepatrné nákončí jedlowého kolu, kterýžto tu rybářowé k upewnění swých wrbowých košů byli zarazili, byla w rozplameněných očích jeho hrůzy plná Charybdis; wýrowé, jenžto we swé noční žiwota rozpásanosti od jednoho břehu k druhému lítali, byli jeho Harpye, a w odporném skučení několika kulišků widělo se mu čarowné hlasy swodných Sirenek slyšeti.

Nešťastný mistr bylby brzo co mrtwola we smutné té plawbě musel pokračowati; kdyby pro potěchu a po-

někudní občerstwení žiwotních duchů tento jeho smyšlený swět i také dobrými nadzemskými bytnostmi, ochranu slibujícími bůžky, nebyl býwal zliděný, kteřížto nad ouzkostí sklíčeného smrtelníka se slitowawše k prosebnému wzdechu jeho milerádi ucho swé nachylují.

Obrátiltě se předе wším s krátkou, a wšak jadrnou řeckou prosbou k otci Neptunowi, k jeho welemocnému na roh lasturowý troubícímu a bouře skrocujícímu synu Tritonowi, a na jednou pak k tisícerotwárnému Protewsowi, tak aby tento, jakožto mořský welkošerha, ohromnou tu welrybu, která se práwě před jeho očima jako žiwý ostrow nad hladinu Wltawy wymrštila — byltě to na nejwejš třidcetiletý kapr! — jakož i tu ostatní zlomyslnou říční čeládku na mocnou swou uzdu wzal a ji ukrotil. Na to pak i Amfitritu, králownu welikého moře, co nejpokorněji pozdrawiw wšecky wšudy Rusalky, co jich koli praotec básníkůw, ctihodný Homer, wypočítal i newypočítal, skroušeně wzýwal, o záchranu a rychlé wyswobození k nim wolaje.

Tu najednou ječící hudba uchem jeho pronikla, a duši jeho přílišnou pokorou skroušenou z oboru těch řeckých wodních bohů a bohyň wytrhla. Jakoby ze spaní se wywráworaw, a pomalu a s těžkostí k wědomí této noční skutečnosti se nawrátiw poznal řeku nikoli bezbřehou, jakož i suchou, pewně sbedněnou loď swou — w kteroužto se předce mnohem wíce

dowěřiti mohl, nežli w prkno ztroskotaného korábu diwokým wlnobitím pohazowané — a poznal skalopewný hrad Libeň, kterýžto welitelskou prawicí swou prudkým proudem narážející naň Wltawě běh změniti a k západu se obrátiti kázal.

Tam se byl práwě w této noci hulákající plesot uhostil, a za wysokou, kamennou okenní pažbou patrně bylo widěti, kterak rytířské postawy obojího pohlawí w bohatě oswíceném, wálcowitém wěnci kolujíce se zjewují a rychle opět zanikají.

„*O terque quaterque beati, pedibus choreas plaudunt*!“ — wywolal s trpkou lítostí. — „Tam wýskají w rozkošném plesu, co zatím zdrcená duše nešťastného muže s mokrou smrtí zápasí! Sem s wámi skákawí hrdinowé! tady se sepněte w radostný swůj mazur, na této pružné podlaze, na těchto měkkých zádech skotačiwých wln, tak aby láskou naběhlé pahorky wašeho srdce w hluboké, slzawé oudolí rozmazurkowaly! — *Heus*! *eheu*! Wy hlídači tam w té umouněné strážnici! probuďte se, zhůru! zhůru! běží tu o drahé žiwobytí lidské! zbuďte se, pospěšte sem, pakli útěchy a nebeského milosrdí w hodině smrti jste žádostiwi!“ —

Ubohý mistr dlouho ještě w obracení a posílaní úzkostných slow k nebesáhlé wěži pokračowal, a wolání jeho touž mírou síly a obsáhlosti nabýwalo, kte-

roužto loď odraženým tu proudem poháněna od obydlí lidského se wzdalowala. Leč wšecken wšudy sluch w Libenském hradě žalu a nářku jeho tak málo si wšímal, co diwého ječení zuřících tu wln, jenžto se tady w bouřliwém náběhu swém náramným loskotem roztepáwaly.

„*O mihi si linguae centum sint, oraque centum!*“ bědujíc do powětří úpěl, a obrátil se k dráze osudem mu wykázané, kterážto před ním hrůzu rozsíwajíc šuměla.

Jelikož pak nyní prawý břeh w nesmírnou wýšku zrůstal, a se stráně té lijákem rozworané brzo wisutý keř, brzo čumící křidliční balwan příšerně na něho se šklebily; co zatím počínající tu již Trojská lesina z lewého břehu Wltawu w děsnou noční temnost zahalowala: tuť úzkost jeho duše co možná nejwyššího stupně dostoupila. Wynaložiw poslední sílu hrdla i plic tak zoufanliwě křičeti počal, že bědowání jeho, ku kterémuž se tisícojazyký ozwuk wysokého břehu, jakož i rozlehlých luhů činodějně přidal, obsahem swým s ouzkostným křikem celé lodní posádky snadno se dalo porownati.

Konečně došel mu dech, došel i hlas, a s ním uhasla poslední jiskra naděje. Unawen a uděšen až k smrti složil tělo do nejisté, w každém okamžení překotem hrozící loďky.

„*Scilicet occidimus, nec spes est ulla salutis!*“— skučel hlasem umírajícího. — „*Stygia me jam obruit unda — victam jam sequar ratem!*“

„Kdo tu wolá o pomoc?" — zaznělo to nenadále a wrchowatým časem s lewého břehu, a hlas ten tak wroucí horliwostí byl nadšený, že potěchu a záchranu welejasně projewowal.

Potok nejsilnějšího diwotworného balsamu proudil se w mistru *Cypriánu* žlábkem mezi uchem a duší. Mrštiw sebou a wzchopiw se tím wětší žádostiwostí a utěchohojností se zpřímil, anto we wolajícím tom cherubu klášterního zahradníka ***Doliše*** poznal.

Tentoť teprw nedáwno ***Sokolowi*** daw: „dobrou noc!" na cestu k domowu se byl wydal, a kráčel s obyčejnou wolností swou po pěšině Trojským luhem běžící, když ouzkostný ten a bědující nářek nočním tichem k ušim jeho donikl. Welemocným pudem duše swé, buďto skutkem, buď poradou nápomocným se prokázati, poháněn na rychlost s chodníku swého se uchýlil, a hrubým deštěm krůpějí s napitého listí a wětwowí sršících brzo do kmenůw wrážeje, brzo přes doly a strouhy padaje hlas o pomoc wolající stopowal.

„***Immanes volvuntur fluctus, et nos periclitamur in iis,***" — úpěl nešťastný plawec ramena swá proti známému we wšem wšudy nebezpečí pomocníku rozprostíraje.

„Pro wšecky swaté a swětice, mistře *Cypriáne*!"

„Jsemtě to, jsem! ***Ipsissimi sumus!***"

„Powažte, že jazyku klášternímu nerozumím, a

powězte, kterak jste se na tuto půlnoční plawbu dostal?“

„Pomoz, σωτηϱ! a ptej se mne, až budu na pewné lesní půdě státi!“

„Sem, ctihodný mistře! jen sem!“

„*Non habet unda vias*! a kde není cesty, nejsou mi nohy nic platné!“

„Choptež pak se wesla, přístup k břehu wám těmito rokytami proklestím.“

„U wšech wšudy Rusalek, podej mi dříwe weslo, a neb něco k weslu podobného, a nech si tu zpozdilou radu!“

„Kýholi draka! jak pak jste se bez perutí do powětří odwážil?“ — zwolaw ***Doliš*** stejným krokem lodky proudem unášené se držel, a po dlouhé, rowné sněti se ohlížel, tak aby ji bezpomocnému, možná-li, do člunu hodil. A wšak na neštěstí pomocným tím nástrojem tak záměrně mrštil, a stojícího mistra tak náramně w prsa udeřil, že ubohý nazpět se potácew se strašliwým křikem pozadu do řeky se zwrátil.

Zdrcen tímto hrůzy plným následkem obyčejné swé přenáhlenosti a nepowážliwosti zůstal tu zahradník nějakou chwíli co zdřewěnělý státi. Najednou pozdwihl nohu, tak aby do řeky skočil a pomohl, jestli že ještě pomoci možná. Leč tu mu w prawý čas napadlo, že neumí plawati, že Wltawa na tomto místě welmi ši-

roká, a u břehu nesmírně hluboká jest. S hrůzou we wšech kostích poznal, že, jakožto na wětším díle, nesmyslnou účinliwostí swou neštěstí to bez toho weliké tisíceronásobně pohoršil, a takowou auzkostí podmaniti se dal, že wlas i oděw se sebe trhaje, a co zběsilý sem tam běhaje z celého hrdla řwal a o pomoc wolal.

Zatím mistr we wlnách, wšeho toho newidě a neslyše, w hrozném zápasu se smrtí se potýkal. We srazu a pádu pamět i přítomnost ducha ztratiw rukama i nohama bez obmyslu semo tamo šermowal, a čtweronásobným kladiwem tímto do tekutého Wltawina těla tak zuřiwě mlátil, že woda neustálým tím obrážením zakypěwši welikým warem okolo něho se pěnila. —

Teskliwost a mysli pomatenost, s kteroužto smutnou tu plawbu až k strašliwému tomuto mezníku wykonal, zawdáwají snad mnohým čtěnářům našim příčinu, tohoto jinak moudrého, a takowého to muže, jenžto wšecky překážky a obtíže, které úmyslům a předsewzetím jeho se protiwily, statně uměl překonati, za malomyslného a nesrdnatého w tom pádu prohlásiti, kde se o tom jednalo, aby nebezpečenstwím žiwota s rozmyslnou mužností se postawil; a my pak úsudek tento žádnému we zlé pokládati nesmíme, jelikož bychom i my odsudní ten nález podepsati museli, kdybychom we jménu prawdy hlas a mínění swé měli wydati.

Leč naproti tomu swědomím swým zawázány se cítíme, abychom wyznali a doswědčili, že zajisté s katonskou odhodlaností osudu swému do očí se díwal, když to jedenkráte newyhnutelně uznati musel, že poslední okamžení žiwobyti jeho neúchylně se přiblížilo.

Neboť když mu šlachy w rukouch i w nohouch nesmírným tím mlácením ztuhly, a wšecka síla, kterouž to až potud se bránil, až na dno se byla wywážila: tuť on olowěné, k zemi snažící a pracující wáze těla swého po wůli učiniw hotowě a trpěliwě na měkkou půdu se složil, a rozmyslně ještě wywolaw: „*Mors ultima linea est*!“ smrti bledé, nemilostné náruči swé otewřel.

A wšak, ejhle! smrt, kterážto celou tou wodní dráhou we swé nejhroznější strašliwosti loďku jeho obskakowala, ta bezedná, loupežiwá smrt najednoutě zmizela! Čekajíc ji kořist její tu ležela, jsauc odhodlána poslední dech, železné její práwo, jí odewzdati, a nepochopitelný nenasyta zdál se stranou rozmejšleti, zdali dobromyslný dárek tento přijmouti má.

I což diwu, že w mistru našem sotwa toho zpozorowawším chuť a láska k žiwobytí opět se wzjímala, a on na rychlý outěk pomyslil.

Pokusil se ústa i oči otewříti, a hle! nespěchalať woda do nich nabíhati; opowážil se nohama, kteréžto byl již smrti odporučil, opět samostatně wládnouti a na ně se wzchopiti, a ejhle! podařilo se. I stáltě tu opět

zpřímen, co noworozenec wůkol sebe hleděl, a nemohl pochopiti, kterak to možná, že wlny prudké řeky w diwém náwalu w prawo i w lewo mimo něj šumí, toliko kolen jeho poněkud se dotýkajíce.

Tu konečně s nemalým podiwením zpozorowal, že na jakémsi podwodním ostrůwku, totiž na písčině, minulou snad teprw zimou zrostlé, tu stojí; že loďka *Dolišowým* hozením a násilným jeho nazpět se zkácením sem wehnána, sotwa tři kroky wzdálena, s tichou trpěliwostí na něho čeká; ano že i také jadrná snět, kterážto celého toho přenáhleného se smrtí zápasu příčinou byla, wedle loďky natažena odpuštění těžkého přestupku swého skroušeně očekáwá.

I ohlížew a přeswědčiw se, že wšemu tak jest, nemohl se zdržeti, tak aby mezi zuby: *ωδινεν ὄρος, τικτεται μυ̃σ,*“ (hora pracowala ku porodu, zrodí se myš) nezamumlal.

Tu se počala stydliwost w prsou jeho ozýwati; a wšak on za dobré a prospěšné uznaw, nedati jí prozatím ke slowu přijíti, we wší rychlosti nástrojů k zachránění se chopil, kteréžto nyní, jak se mu zdálo, snadněji dá se docíliti, I wskočiw do lodi a od dobrodinky swé, zpomocné totiž písčiny směle ji odstrčiw, opět do prudkého proudu, leč k lewému břehu weslowal. Mělatě snět několikráte co dělati, aby délkou swou wystačila; a wšak předceť wlnám rownou dráhou k Troj-

skému hradu uhánějícím s jakousi výhodou poněkud se protiwila, a ředitel její s tím prospěchem se potázal, že wrbowou, k hladině wody skloněnou wětew lewou rukou uchopil, a tím způsobem žádaný břeh blíže k sobě přitáhl.

Na rychlost se klášterní zakradník s oběma rukama ku pomoci dostawil, a brzo na to stál mistr zachowán, lehce opět dychaje, na pewné, wody i wln jejích prázdné lesní podlaze.

Radostí opojen počal ho *Doliš* objímati, a we jménu zpomocné wětwe za odpuštění prositi, že, místo co do rukou letěti měla — jakožto se jí welelo — prsa jeho za nebezpečný cíl sobě wywoliwši bez mála by těžkou winu smrti jeho na sebe byla uwalila. A wšak mistr nikolí bez jakési wlídnosti tomu odporujíc rozpásal oděw, a wodě nepříjemné na wšech stranách odtok z něho wykazowal.

„*Barba gravis nimbis — canis fluit unda capillis*!“ — proslowil otřásaje a žalostiwě po řece se ohlížeje, kterážto chtíc památkou po něm se honositi birét jeho sobě přiwlastnila.

„Nech ať odtud odkwapíme, zahradníku! tak abych se nenastudil, a neřeklo se: že jsem smrti utíkaje w rakwi na wěky před ní se ukryl.“

„Jelikož *Doliš* za dlouhý čas zahradničení swého dosti příležitosti měl s Trojskou tou lesinou se seznά-

míti: stalo se, že mistra krátce a snadně na schodný stezník uwedl, po kterémž také rychlou nohou kráčeli, co zatím o smutnou zkušenost bohatší *Cyprián* příčinu a wýhradnější události swé nedobrowolné plawby wyprawowal.

I došli tak příčního chodníku, po kterémžto jsme swrchu *Sokolowu* dceru poněkud doprowázeli, a zahradník uchýlil se w prawo ke klášterní straně, jelikož mistr dalšímu prowázení jeho twrdošijně odporowal.

I daw se sám w lewo ztrojnásobnil krok, aby ku mlejnu dospěl, a u přítele *Sokola* potěchu a soustrastí našel. Leč když byl sotwa tolik uběhl, coby šípem přestřelil: tuť mu nenadále nadlesní *Strachan*, toulem a samostřelem ozbrojen, s nepoutaným sucholem na lewém rameně cestu zastoupil.

„Mistře *Cypriáne*!“ — promluwil, pewně co buk u prostřed mezníku zakořeněn — „wy jste wzácný, nečastý host w lowišti mém, a práwě dnes w tu nejdůležitější chwíli tady se mi naskytujete. Máte tolik času a chuti, abyste prosbu mou poslechl?“

„*Media nox adest,*“ — odslowil mistr, když se byl po nemalém uleknutí w přítomnosti ducha poněkud zotawil — „*meaque fluctibus tumida vestis* —“

„S dowolením!“ — padl mu lukowládce do řeči, — „to wlaské krákorání poodložte, až se opět mezi čí-

šemi usadíte; tadyť by mi welmi w nečas přediwo mých úmyslů natrhowalo.“

„Nuže,“ — odwětil mistr mrzutě, — „jestiť půlnoci, má lysá hlawa bez pokrowu, a na těle půl Wltawy s sebou wleku. Uhni mi s cesty!“

„Netřebať, abyste kroky swé na uzdu bral; mátě stezník pro obadwa dosti prostoru.“

I kráčeli teď stejnou, bystrou nohou wedle sebe.

„Můžete mne, mistře! šťastným učiniti, a doufám, že to také bez rozpaku uděláte.“

„Rozumí se samo sebou, jestli že se w představení štěstí twého shodujeme,“ — odslowil mu *Cyprián* s jakousi zamrzelostí.

Miluji *Jaromíru*, a ona miluje mne. Mohuť ji příjmem swým dostatečně žiwiti, a, přijde-li na to, i také jejího otce, kdyby totiž za mlýnské swé kolo síť na ptáky chtěl wyměniti. A wšak wězte, že mistr *Sokol* welikého zalíbení we mně nemá; jelikož jiného již dcerou swou obmyslil, dceřina srdce a úmyslu ani se neptaje.“

„Kdo jest ten jíný?“

„Neznám ho. Toliko domnění přítele mého padlo na chasníka *Kunráda.*“

„Kterýžto chasník snadně desetkrát wíce platí, nežli mnohý sucholem a samostřelem kokošící se lowčí; ačkoli této noci ošemetnou zradou žiwobytí mého winna

se učinil. A wšak jestli že mistr skutečně jej budoucím swým zetěm ustanowil: sám sobě prowaz plete, tak aby příští swé blaho ním zaškrtil. Doufám, a wím, že se jinak rozmyslí.“

„Jestiť otázka — zda-li se zajisté rozmysli —“

„Zdali to rozmyšlení jeho se zpěwem twého srdce souhlasiti bude? To záleží na něm, *penes quem arbitrium et jus* — práwo i swobodná wůle jsou jeho.“

„Nikoli, mistře *Cypriáne*!“ — uchopil se lukostřelec s nehrubě udušenou prchlostí slowa. — „Až potud jste wy celou samostatnost jeho příliš krátce a pewně na uzdě měl, abyste i w této wěci wůlí jeho dle líbosti swé nemohl wládnouti, a to tím wíce, anto díwčina žádost přičinění waše mocně bude podporowati.“

„Nuže, *agedum*! co z toho záwěrkuješ?“

„Wám to odewzdáwám, záwěrky z toho odwozowati. Osud můj jest we wašich rukou. Můžeteť wy mně a *Jaromíře* bránu pozemského nebe otewříti; mužete ji ale také před naším planoucím okem na wždycky zawříti.' Staneli se toto; bude wěčný kwěl *Jaromířiným* podílem, a mé duše bědující nářek na oučet wáš ať připadne. Leč na neštěstí nejsem muž, jenž hoře swé tiše a zádumčiwě w zamračeném samotenstwí hluchým wětrům žaluje a je tak krmí a rozmnožuje; ale obáwám se, že bolest příliš welká diwou wzteklost we mně zbouří, a pak —“

„A pak — ?

„A pak nebezpečná pomsta půwodci mého neštěstí ani w klínu kowu plné země nedá pokojně usnouti.“

„Dobře tak! bojácná laně weženе se na ránu, odtud do tmawého hrobu, a z toho, že mělky jest, we klín kowu plné země! Mne nepostrašíš, mladý, zběsilý wlku. Jakkoli jsem dnes již před smrtí se třásl; předceť černý otwor tlamy její tolik strašnosti nemá, aby mne donutil wěrněsrdečného přítele zraditi. ***Si fractus illabatur orbis*** — a wšak netřeba ústa swá tak welikými slowy nadýmati! — Miluje-li tě ***Jaromíra***, a nemáš-li jíného soupeře, nežli politowání hodného ***Kunráda***: nuže, prohlásím se pro tebe, proto že — mimo mysl a mrawy zlesnatělé — s růžowým leskem w twáři, a se stawem swým jakožto lowčí w hájemstwí T r o j s k é m nejsi muž k zahození pro díwku, kterážto po soubytu manželském baží. ***Dixi***! Uspoř mi wděk za další prowázení!“

„Mistře *Cypriáne*!“ — zwolal ***Strachan*** zastawiw, a z temných zraků sršely mu jiskry předcítěného odhodlání k pomstě — „když se železo wařiti bude, pomněte, že odplata má na w š e c h e n pád bude znamenitá, welká, neobmezená!“

Tak powěděw toulem i samostřelem potřásaje z cesty se uchýlil, a chodníkem toliko jemu powědomým do hustého chrastí zanikl.

„Didicisse fideliter artes emollit mores, nec sinit esse feros!“ — dí mistr sám k sobě z lesiny práwě do šírého pole wykročiw. — „Prchliwý, popudliwý to, mezi diwými wlkodlaky odchowaný kůň, a jezdec na jeho hřbetě jest slepá náruživost. Zpozdile bych jednal, kdybych to frkání jeho chřípí, a to díwé zpínání se jeho prawídkem wzájemné odplaty měřiti chtěl.“

Takowými to wyšlénkami mužné slušnosti se zanášeje došel náwrší, s něhožto cesta poznenáhlým sklonem ke mlejnu běžela. Tu se mu z oboru noční zemní páry wysoký, příšerný twor wynořil, dlouhé, přesmahlé rameno welitelsky proti němu napřahaje.

„Odwolej!“ — zkřiklo to přísným, hrozícím hlasem. — „Mistře *Cypriáne*, odwolej!“

Mistr z počátku s nemalým leknutím na několík kroků odskočil — jelikož toto potkání docela jinou twářnost mělo, nežli kwapné zjewení se známého mu lowčího — a mimowolně třesoucíma se rtoma zamumlal: *„Tellure fracta ingens emicuit umbra!“* Když ale zpozorował, že s hnusnou sice, leč s tělesnou a smrtelnou ženou jednati mu jest; tuť najednou zesrdnatěl, a směle pokročiw se tázal, co by odwolati měl?

„Slíbils lowčího *Strachana* u mlynáře *Sokola* zastáwati a za něho se přimlouwati,“ — odwětila *Bolehlawa*, neboť ona to byla.

„Quidni in mentem ejus verba faciam? Mluw,

příšerně bledá ženo! jak ty to wíš? a proč bych se za něho neměl přimlouwati?“

„Proto že ti nebezpečí hrozí, že ze zwolnictwí, kterýmžtos duši *Sokolowu* k sloupu zármutku přikowal, w krwawé katowstwí zaběhneš.“

„Lowčím *Strachanem* zmítá toliko mimo zuřící wichořice;“ — dí *Cyprián*, jakoby přeswědčen, že starucha myslem jest pominulá. — „W tobě wšak zemětřesot wšecky nerwy roztřepil a rozrůznil. Nebe wám oběma budiž milostiwo, a duše waše we zdrawý popořádek uwodiž!“

Tak domluwiw uchýlil se stranou, a cestou swou pokračowati se chystal.

„Myslem pominulý jsi ty, nepřisahneš-li, že ctíti hodláš wůli bytností, jenžto strašliwé neštěstí smrtelnou rukou mou w porodu chtějí zahubiti,“ — wřeštěla čarodějnice wzdornou nohou w cestu se mu postawiwši. „Had zármutku wyžírá tuk mlynářowých kostí, čas časem oddechnutí mu dáwaje; a pročež možná mu ještě žiwu býti, a on zasluhuje, aby ještě půl wěku lidského, hořem žrawým úpěje, přečkal, tak aby se slané slzy dlouhá léta ještě swětlem jeho očí žiwily. Chraň se bohy hrůzomocné k tomu nutiti, aby s wýsostí wých smrtící blesky na hlawu jeho metali a násilně ho zničili!“

„Kliď se s bohy hrůzomocnými do bahniska

pekelných jezer!" — bylyť ústa jeho wětší polowicí kletby této ještě naplněna, anto jakési bodnutí swědomi jej upamatowalo, že i on we swé smrtelní, smysly zadrhujíci ouzkosti před celými stády pohanských bohůw a bohyň hříšným způsobem se skláněl. Owšem žeť to w mrákotném bludu zimničního blabolení byl učinil; a wšak i tato noční příšera w takowémto stawu býti se zdála, že se ničím méně, nežli mohowitostí zdrawého rozumu honositi nemohla. — „Nuže," — dí s patrným zapýřením w twáři — „co má *Sokol* činiti, aby se hromu a blesku bohů twých obáwati nemusel?"

„Ať dceru swou chasníkowi zasnoubí! — Nebudeť proto pokojněji spáti; a wšak trosky jeho žiwobytí —"

„Dosti toho!" — zkřikl mistr w kwapném hněwu rozkwašení, — „z tebe mluwí ošemetný ouplatek! Za nemoudrou jsem tě pokládal; teď wšak widím, žes prodajná, uplacená mamitelka. Pokrytec *Kunrád* jest odkuklen! Z čarowného koflíku twého láskou k *Jaromíře* hledí se opájeti, a na wěky tak práwo zadal, byťby i jinak možná bylo, se smyšleným jeho štěstím, a s mistrowým skutečným neštěstim souhlasiti. — Uhni mi z cesty, ohyzdná dohazowačko! a těch sto a několik slow, které mistr *Cyprián* s tebou mluwil, ať tento noční wítr zanese tam, kde wšecko, co žiwo a zní, na wěky wěkůw w jícen smrti propadá."

Tak powěděw jal se mrzutě dále kráčeti.

„Ani z místa s tímto **bezdůwodným přísudkem!**“ — zkřikla saně rozježená, a wztáhla dlouhé, kostnaté ruce, tak aby ostré drápy swé w mokré jeho roucho zaťala. A wšak w tom okamžení nad hlawami jejich dwé mohútných křídel zaweslowalo, a stará modloslužka tohoto pro ni strašliwého šumotu tak se ulekla, že jako zdrcená obličejem na zemi se wrhla, a křečowitě se winouc hlawu i krk w hojné řásy a záhyby oděwu swého ukrýwala.

Bez překážky mistr *Cyprián* cestou swou pokračowal.

XIV.

Mezi tím dobrosrdečný spánek až posawáde obydlí mlýnské oblétowal, nadarmo položení-se hospodářowa a jeho zpanilé dcery očekáwaje.

Celá mysl i duše *Jaromířina* byla w nejwětším pozdwižení. Cítila se díwka *Strachanowou* hanebnou přípravou k outěku neb únosu zneuctěnu a trýzněnu, a hořká lítost pozdwihla swé hlawy trpce ji kárajíc, že hned prwním, w swodnou roušku zahaleným nawrhnutím tohoto zoufanliwého kroku srdnatě a ústawně neopowrhla. Wědomí ji krwawými dýkami bodalo, předstírajíc jí, kterak, nemajíc tolik mrawní síly, aby drahému otci, jemužto dětinská, bohabojná duše její wždycky byla otewřena, se swěřila, náružiwost w srdci swém zrůsti a zakořeniti se nechala, kterážto ji na ostrý pokraj nedohledné, záwratně hluboké hříšné propasti uwrhla. Klesajíc se smrtícím ramenem swědomí swého se potýkala, a když klášterní zahradník odcházeje dwéře za sebou zawřel: tuť tesknosti a lítosti

tak násilně bránu swých prsou otewřela, že rukama lomíc hlasitě plakati a bědowati počala.

„Dítě! dítě!“ — zwolal otec ze sedadla swého wyskočiw. — „Budiž Bohu neskonalý wděk, že si bledá zádumčiwost twá slzami cestu otwírá!“

„Nikoli s touto dobrotiwostí můj otče!“ — zwolala *Jaromíra* u jeho nohou, křečowitě sepjaté ruce k němu pozdwihujíc. — „Zašlápni mne, zasypej kletbami hříšnou hlawu mou, já jsem ti twé jediné dítě, twou jedinou radost, twou bohabojnou *Jaromíru* ukradla! Strašliwou bouří duše swé poražena nemohu a nesmím již oka swého k twému lásky plnému zraku pozdwihnouti! O wyswoboď a uchraň mne! Slituj se ti, otče! nad bolestí mého rozdrceného srdce!“

Strašliwé zdání zarazilo *Sokolowi* krew we wšech žilách. Twáře mu zbledly co stěna, oudowé zachwěli se pod ním, chtěl odkwapiti a nemohl, chtěl mluwiti, wykřiknouti — hrůzonosná kletba ztuhla mu na jazyku, zaražena tou wnitřní předhůzkou, že swého dítěte příliš málo otcowsky hleděl; že mladistwou, zápalní mysl její, co lesní ptáče, oukladům a lakadlům swodnictwí zanechal; že ani tenkráte, když *Strachanowo* o ni se ucházení ze ztupělé nepečliwosti ho wyděsilo, díwčino srdce k zodpowídání-se nepředwolal, a je neskoumal, s otcowskou sdílností a poradou k němu se nepřiblížil.

Chtěltě brzo na dceru, brzo na sebe se zuřiti. A wšak že rozum w rozhodném tom okamžení tak mohútně bojowati počal, že se po příčinách a půwodech neštěstí toho brzo na jedné, brzo na druhé straně, daleko hloubaje a zíraje sháněl: stalo se, že přenáhlení jeho, co splašený kůň, šťastně ohlawem spásáno a do pewné příhrady wbedněno bylo.

Na rychlost *Jaromíru* za ruku ujaw na nohy ji opět postawil, a téžce sám s sebou bojujíc mezi jemností a přísností brzo laskawým, brzo zničujícím zrakem w oslzený obličej její se díwal.

„Pewně, pewně na mne hleď, *Jaromíro*!“ — počal s rtoma třesoucíma-se — „jsi-li ještě dcera má, není-li w pekle zakotwena noha twá: powstaneť z hrobu twá matka, tak aby tebe podpírala, a ty se mi beze chwění, bez klesnutí a do země propadnutí zodpowídáš. — Zlomyslné, Bohem zawržené dítě! — a wšak nikoli! nežasni mi s touto hrobowou twáří! Wždyť jsem twůj otec, wždyť jsi dcera mé *Johanny*, a duše twá byla daleká anjelská říše; neníť možná, aby celá hříchem byla zlidnatěla, samo nebe museloby žalem zblednouti, a zastonání jeho obadwa nás na wšecky wěky usmrtiti! — Mluw směle, *Jaromíro*! polož drahou hlawu swou na otcowská prsa má; wždyťs ty můj jediný statek, pro tebe, toliko pro twou jsoucnost a budoucnost tohoto trapného, žalostného žiwobytí ještě

se držím! O kdybys těžkosti a hrůzy jen jediné noci, jen jediného snu —"

Slzy zarazily a zadusily další domlouwání jeho.

Znamenajíc *Jaromíra*, že otec poněkud se ztišil, a zuřiwost jeho, kteroužto dříwe nikdy byla nepoznala, že až k slzení zjemněla: k srdečnému, upřímnému wyznání smělosti a síly nabyla. I wyprawowala — též i o boji swém s diwou ***Bolehlawou*** stručnou zpráwu dáwajíc — kterak na cestě swé ku klášterním kwětinám Trojského nadlesního ponejprw widěla, a tiché, pokojné srdce její bleskem newýslowným rozníceno nenadále pro něho zahořelo. Přiznala se, kterak s citem tím nikdy nepoznalým w tichosti trapliwě zápasila, kterak ho již bez mála byla překonala a přebojowala: anto mladý ten muž neočekáwaně we mlejně se zjewil, a čarowný pohled jeho wítězstwí již těžce wydobyté z rukou jí wyňal. Od té chwíle že přemožena slepě a zmateně mocným zwukům náružiwosti této naslouchala, a tak welice zmámiti se dala, že ani tehdáž hlasu studu panenského neslyšela, když jí kouzelník její w syrowosti swé outěk aneb únos z domu otcowského nawrhowati se opowážil.

I přišla nyní na samý ten únos — kdežto wěděti třeba, že wšecko, jak se bylo dálo, wyprawujíc, toliko, w jakémto stawu ***Kunrád*** nyní jest, prozřetelně zamlčela, tak aby snad otec touto noční chwílí do

mlejnice nekwapil, kteréžto se we dne pilně wyhýbal — a projewila tu největší oškliwost; ale i také newyslowitelnou bolest swou nad hanebným způsobem, jakowým to, jakkoli odporowala, a se protiwila, zákeřnicky z rukou otcowských wydrati ji usilowali; a wšak rychle k tomu doložila, že, ačkoli toto násilné wydobýwání její ruky s odbojnou duší *Strachanowi* we zlé pokládá ano i zatracuje: lásku k němu ze srdce swého předce jí nelze wyhostiti, a že jí tisíc silných hlasů z hlubiny duše domlouwá, aby raději jediný rok po jeho boku šťastně wadnouti, nežli we sňatku s každým jiným mužem po dlouhý wěk smutně a nešťastně kwísti sobě wolila.

Nic wšak méně w prsou obměkčeného otce, jenžto nad zlotřilou odwážliwostí, dítě jeho pacholky mu dát unášeti, nanejwejš užasl a se rozhorlil, bouře hněwu a nenáwisti na nowo počala zuřiti.

„Musíš ji wytrhnouti a zawrhnouti, tu lesní šelmu, a kdybys polowici wlastního srdce wywrátiti a s ním zahoditi musela!“ — wywolal, dceru swou jakoby ji brániti chtě za ruku uchopiw.

W tom se mimo wše nadání dwéře otewřely, a jimi wkročil mistr *Cyprián* zimou se třesa w tom bídném a žalostném stawu, w kterémžto jsme ho dosti dlouho prowázeli.

Sokol se zaraziw s welkým podiwením naň hleděl,

a ruce spráskl nad hlawou jeho nepokrytou, jakož i nad wodou z oděwu jeho pořád ještě kapající.

„Dej pak mi rychle capart suchého roucha, mistře *Sokole*!“ — dí *Cyprián* k swlíkání se chystaje, a *Jaromíře* hněwiwě a pročež poněkud newlídně k srozumění dal, aby mu w tom, co práwě před sebou má, nepřekážela, načez ona také, nemajíc teď bez toho pro cizí záležitosti smyslu, bez prodlení odešla.

„Powězte pak, pro zázračný Bůh! příteli *Cypriáne*“ — wywolal *Sokol* zwědawostí nekrotitelnou pohánĕn —

Leč mistr *Cyprián* chytil mu slowo na rtech, a započal, swlíkaje a oblékaje se, hotowým, bystře pokračujícím proudem wybroušené řeči přesmutné a podiwné osudy wyprawowati, které se s ním w tom krátkém čase, co byl odešel, potkaly, nebezpečenstwím, porobou, pomstou, ano i smrtí mu hrozíce.

„Nešťastná hodino! neprominutelná drzosti! neslýchaná události!“ — wolal *Sokol* jedno po druhém u welikém citů pozdwižení sem tam přebíhaje, když byl *Cyprián* we zpráwě swé tak daleko pokročil, že opět na pewném lesním břehu stoje w rukou klášterního zahradníka se nacházel. — „A wším tím jest surowý děwokrádce, ten diwoch z Trojských lesů winen!“

„Ano, *quoad ferum venatorem,*“ — dí *Cyprián*,

rychlou nohou ke stolu přikročiw, we welikém *Sokolowu* oděwu jakoby o celou hlawu k zemi zaklesnutý — „*Hic cardo est*! Lesní ten diwoch jest ta stežeje, o kteroužto se žalostní následkowé násilného uchýlení od mé cesty k domowu zatáčejí. Mluw, mistře *Sokole*! jest tobě powědomo, že *Jaromíra* s jakousi, dle pošetilého mínění jejich duchojemnou, podle mého úsudku swémyslnou náklonností, jenžto vulgo láska slowe, k tomuto z krwe wlkodlakůw pocházejícímu Nimrodowi se schyluje?“

„Bohu žel! před malou dobou slyšel jsem z jejích úst to neblahostné wyznání. A wšak prw mu tigří drápy na wšech desíti prstech musejí wyrůsti, nežli tu díwku co swou wlastní obejme!“

„Cosi tigřího by diwoká přirozenost jeho zajisté mohla na sebe wzíti, pak-li tomu nepředejdeš. Raději bych mu ji dal, pokud ještě ruce jeho po člowěcku ozbraněny jsou.“

„*Kunrád* jest muž, zrozen k tomu a ustanowen, aby wezdejší blahost mé dcery s dobrým účinkem pěstowal!“ — wywolal *Sokol*, chtě tak *Cypriánowo* zastáwání *Strachana* hned w prwním wzniku udusiti.

„*Pereat Kunrád*, pryč s ním!“ — pohoršil se učený mistr w prudké prchliwosti. — „Jak wysoko zásluhy jeho w prwním pražském mlejně ruce swé napínají: tak hlu-

boko stojí on sám pod cenou, kterážto si na obět twého a twé dcery blaha naději dělati smí."

„Neníť mi w celé jeho duši ani jedna mrawní škwrna powědoma," — odslowil *Sokol* před odporowatelem swým statně se haje.

„Newehnal mne do rozwěžených wln, tak abych se co slepá kočka pokrmem stal hladowých tam šelem a oblud?" — zahřímal mistr *Cyprián*, strašliwou tu welrybu se wším příbuzenstwem jejím před očima widě.

„Člowěcký pocit, jakož i bratrská láska k *Jaromíře* omluwena ho činí. Kdyby byl bez ohledu do prudkého proudu neskočil: stál bych nyni před wámi co zhanobený, neutěšitelný otec."

„*Nihil indignatus sum!* Nejen že jsem w tu chwíli se nehoršil; ale chwálil jsem ho za to, a celou duši, jakoby nápomocnou, poslal jsem za ním. Leč když díwku byl z nebezpečí wyswobodil, a pod střechu otcowskou doprowodil: neměl tu také na mé zachowání pomysliti? Měl mne w tupé swé zapoměnliwosti jako pytel mouky tam nechat ležeti, kde jsem mu byl z rukou wypadl?"

„To jest owšem powážliwé, ano takořka podezřelé," — odwece *Sokol*, — „awšak sadil bych swůj mlejn na zpukřelý strom, že další pomocí swou wám přispíwati jakým koli způsobem stalo se mu nemožno. Na

okamžení ať se dostawí, a u waší přítomnosti dostojně se zodpowídá."

„Žiwť jest Herkules a Theseus, ano! Leč máme-li to přediwo na jednou prohlídnouti: ať přijde také ta příšerně bledá čarodějka, ta hnusná, sahodlouhá modloslužka a dohazowačka z Trojského luhu."

„Králi nebe a země!" — wywolal *Sokol* rozdrcený, a dwéře dopoly již otewřené mrště jimi opět zawřel. — „Co má ta neumírající dračice s *Kunrádowým* se zodpowídáním dělati?" — Ptal se, s ouzkostliwým předtušením w duši k němu se wraceje.

„Twůj swatoušek *Kunrád* z černé její duše radu, smělost a zbraň ku šťastnému wydobytí a zmocnění-se srdce twé *Jaromíry* nabírá. *Πρόχειρον ἐστι*, jestiť to patrno! práwě nyní přepadla mne na pokraji toho dračího hnízda, we jménu swých kozlonohých bohůw chtíc mne nutiti, abych se za chráněnce jejího, okouzleného *Kunráda*, k tobě přimlouwal. Znáš ji?"

„Máli pak ta žena tuk i nerwy dubů a skal?!" — zkřikl mistr mlynář nanejwejš rozjitřen. — „Což nemá země propasti, aby tu networu pohltila? I na mé dítko již ďábelskou, horoucí swou mstiwost rozkládá! Jestiť to ta sama, kterou jsem jednou, co pacholík, s ošklivostí ze swětnice swé matky wyhodil; ta sama, co mne již před rokem —"

„Widíš, jakými to satanskými sítěmi tě oplétají a obstawují?“

„A wšak jsem muž, jsem křesťan, dowěřuji w Boha, a ozbrojen skalopewnou wírou swou rouhám a posmíwám se wšem ďábelským ouskokům strašícího pohanstwa!“

„Žiwť jest **Herkules** a **Theseus**, a dáš díwku chasníkowi za ženu, a —“

„Nikdy, nikdy! Anto nyní wím, že ohyzdným tím krokodilem nadechnút jest: **dopanowal** w domě i we mlejně mém.“

„A wšak nejen proto, že se osidlem té čarodějky lapnouti dal; leč i také **azwláště** proto, že ti tak rozum, že ti tak duševní twůj neduh rozkazují. Pařáty té drawé černokněžky jedenkráte prsa twá krwawě rozedraly, a rána až potud není zahojena. Uteč a ukrej se w nejodlehlejších zděch hlawního města; nebudešť ty proto předce utěšeně dýchati, jsa sobě wědom, že dcera twé drahé *Johanny*, twé jediné dítě, twůj weškerý prawý poklad, wedle ošumněného mlýnského kola jest bytem.“

„Pryč z toho strašliwého jekotu a chřestu! Ani wy, aniž kdo jiný smrtelný nezamezí již, abych se této dílny swých utrpení, jízliwé této wýhně swého poklidu a oddechnutí, za jakou koli cenu nezprostil; a dceru swou raději ať pod střechou lesního muže, jen když není

nadlesní *Strachan*, nežli w sousedstwí swého mlejna widím!“

„Prâwě do *Strachanowy* tiše pokojné, zeleným wětwowím owěnčené myslíwny máš ji co manželku poslati, ano i osobně tam ji prowoditi, a tam se ubytowati. Mne ta píďka cesty nikdy neodstraší, tak abych swého ohněm, co zlato, zkoušeného přítele w stinné síňce jeho spokojenosti a blaženosti nenawštíwil.“

„Nadarmo! marno a nadarmo! Wlčí powaha mysli wšecka wlákna domácích radostí potrhá, nemohouc ani blaženou býti, aniž koho jiného blaženým učiniti!“

„Moudrý, mírnomyslný muž nepřikročí k člowěku s žádným jiným prawidkem, nežli s tím, jakowému on dorostl a dospěl. Má se *Strachan*, on, jenžto od dětinstwí toliko s němými, bezdušními stromy soudružil, jehožto hrdá powinnost toliko w záhubě diwých šelem, we wražděni člowěka krmící zwěře pozůstáwá: má se tento lesni bojowník myslí a pocitem arkádického pastýře wykázati?“

„Dítě mně násilně ukrádati! dceru mou, co uštwanou lani, pacholky dáti odsmejknouti!“

„Žiwť jest Herkules a Theseus, práwě proto!“— zwolal mistr *Cyprián*, nabyw šťastně toho prospěchu, že wšecky *Sokolowy* protidůwody w rychlou zbraň pro sebe mohl překowati. — „Láska jeho stala se ohniwou

náruživosti. Widí a cítí se přeswědčena, že bez té díwky pod měsícem žádné spásy pro něho není. I což diwu, že odporem twým, jakoby wýrokem smrti, brzo zmrtwí, brzo se zwětří? že krew w jeho žilách brzo ztuhne, brzo co wařící se wlna diwě w něm bouří a jím zmítá? Jako ten nešťastný, milosrdí hodný," — dí, zbledna, silně pozdwiženým hlasem, — „jenžto we zbouřeném řeky proudu, w lidském tom nepříteli, se smrtí se potýká, bezsmyslně kolem sebe lapá, a hltawě wšeho se chytá, čeho ruka dosáhne, neschopen jsa zkoušeti a rozeznati, zdali přítele či nepřítele do hrobu hlubokého s sebou strhuje: tak i také *Strachan* w bouři swé wášně, wírem lásky opowržené zachwácen jedenkaždý prostředek za slušný a dowolený pokládá, taktéž málo mohoucí wyslaného pacholka od sebe samého, díwčina otce od zpurného protiwníka rozeznáwati. Zatwrzelost — toho se obáwám — w zoufalstwí ho uwrhne, a twé, jakož i dcery twé blaho w nebezpečí uwede; mírnost ale, rozumná, prozřetelně zoučtowaná powolnost a ústupnost witězně ho odzbrojí, city diwě překypující w tiché břehy wehradí, a jelikož láska, jak se prawí, zuřiwé lwy ukrocuje, a ze drawých jestřábowých noh krwawé drápy slupuje: tuť zajisté *Jaromíra* i také jej čarownou swou zpanilostí opanuje, a nebe štěstí domácího sama nad sebou wyloubí."

Proti tomu měl owšem *Jaromířin* otec ještě welmi

mnoho, sem tam welmi důwodného co namítati, jakož mu wesměs tato ohradní řeč mnohé místo obnažila, kdežto s prospěchem na řečníka mistrowaného nabíhati, a s ním nějakou chwíli ještě zápasiti mohl. Leč mistr *Cyprián* na swé straně ani na stéblo z bojiště neuhnuw bez umdlení šermowal, sami ani newíme, zdali horliwostí a láskou k spáse přítele swého nadšen, néboli bázní, aby wládce luků a sucholů, jak pohrozil, na něm se nemstil, poháněn; jakkoli srdnatost, s kteroužto se jemu w Trojské lesině postawil, s poslednějším smyslem se nesrownáwala.

Otec *Sokol*, w jehožto osudu jedenkráte nezrušitelně psáno bylo, že wítěznému jazyku *Cypriánowu* podléhati má a musí, konečně unawen a překonán, nikoli wšak bez těžkého srdce, se wzdal a poddal; neboť se mu neustále zdálo, že wyzáblý žel a bledá lítost wpadlýma očima powzdál naň hledí a kýwají.

Pootewřew dwéře zawolal *Jaromíru*, a když byla wešla, pokynul na mistra *Cypriána*, tak aby jí štěstí to či neštěstí oznámil. S podiwnou to směsicí hrůzného i radostného překwapení, w kteréžto slast hořkosti a hořkost slasti k slowu přijíti nedala, díwka tuto každé jiné newěstě blahopůsobnou zpráwu z úst zwěstowatele přijala.

Uzawřeno, aby se wěc chasníku *Kunrádowi* na nějaký cas zatajila, a mistr *Cyprián* uwolil se, až se

poněkud prospí, a po strašných událostech této noci na síle se zotawí, lowčího *Strachana* w lowišti jeho stopowati, tak aby dobrotu a smířenliwost *Sokolowu*, kterážto mu *Jaromíru* co práwní choť do mysliwny uwesti dowoluje, k srdečnému a kajicnému uwážení, jakož i k wlídnému a wděčnému podle toho se zachowání důrazným a duši skormucujícím způsobem na mysl i na srdce mu položil.

To se také stalo, a poněkud usoužený, nanejwejš překwapený ženich přiletěl na perútích náhlé a přílišné lítosti, jokož i té nejbezuzdnější radosti. S tou samou bouřliwostí, s kteroužto zprwu nedowěrně a potom pak rozjitřeně práwo swé zastáwati a wywzdorowati usilowal: ucházel se nyní o otcowo i dceřino odpuštění, a skroušenost swou tak silným náwalem projewowal, a sliby neskonalé wdečnosti tak strašným přisaháním i zaklínáním dotwrzowal a pečetil: že w *Sokolowi* stará newole a nedowěrnost plným wichrem bylaby opět wypukla; kdyby byl mistr *Cyprián* w prawý čas účinliwě mezi ně newkročil, z jedné strany kyselost, z druhé přílišnou sebe sníženost šťastně překonáwaje.

XV.

Neprodleně odhodlaný mlynář weleobsáhlé příprawy jak k *Jaromířinu* sňatku, tak i také k brzkému zprostění se prwního pražského mlejna činil. Neboť byl pewně sobě předewzal, tím samým dnem, w kterýžto dcera jeho s manželem swým do mysliwny se odstěhuje, toto ohnisko nepokoje a tesknosti osobou swou na wždycky opustiti; ačkoli myšlénka, že se každodenní náwštěwy swých přiwětiwých hostů na wšecky časy bude moci odříci, napřed již welice ho nepokojila.

Leč mistr *Cyprián* i w tom pádu wěděl rady a pomoci. Wymohl totiž dílem pomocí oblíbeného lowčího u Trojského hradního pána, dílem přímluwou mnohoplatných mlýnských hostů u městského ouřadu, že otci *Sokolowi* powoleno, na pokraji Trojského luhu, totiž na straně pražské, pohodlný dworec wystawěti.

Tam se měla združená ta mlýnská společnost přestěhowati; tam nowý, wábný mezník a účel každodenní pouti starých číšních soudruhů, tam nowý

chrám společenských rozkoší kouzelným slowem zlata a stříbra z holé pláně země powstati.

Mistr *Cyprián* kreslil opět základní rysy a činil náwrhy; duch jeho we dne w noci s nowou tou budowou se zanášel. Tak i také wýhledem na twořící působilost w polomrtwých duševních silách *Sokolowých* nowý žiwot se objewil, tak že s radostnou netrpěliwostí den očekáwal, kde mu bude lze zdařilé swé mlýnské staweni opustiti, a nowého, utěšenějšího přístřešku prwní základní kámen položiti.

Chasník *Kunrád* byl mezi tím přípravy swého mistra k stawění dworce u Trojské lesiny dobře zpozorowal: a wšak nepomyslil, že budowa jeho líbezných snů, jeho žádostí, naději a snažení tak brzo a tak nenahraditelně zbořiti se má. Při jeho čisté, upřímné, nedowěrou nezkalené mysli ani mu nenapadlo, aby se zeptal, z j a k ý c h to rukou *Jaromíru* wyswobodil; a to tím méně, jelikož patrně widěl, že se lotrowskému přepadnutí, nenadálému zákeřnickému násilí wšemožně bránila a protiwila. Kdyby se byl dowěděl, k ý m ta loupežiwá luza najmuta a wyslána byla: bylby se zajisté nad opětnými, každodenními a dlouhými náwštěwami Trojského lukostřelce, jenžto se mnoho neděl ani widěti nedal, pozastawil, a wzbuzená tak pozornost bylaby snad seznala, w jakémto blízkém a záhubném ne-

bezpečenstwí podstatná jeho naděje k lásce a k ruce *Jaromířině* postawena jest.

Toho by bez pochyby ten byl býwal následek, žeby záležitost srdce swého s dětinskou důwěrou mistrowi byl swěřil, a tím způsobem hrozícího neštěstí, byloli ještě poněkud možná, uwarowati se snažil. W tomto okamženi žadné ještě z těch přečinění ho netížilo, z kterýchžto ho mistr *Cyprián* w přenáhleném úsudku swém winil. K oswobození jeho z bouřliwých wln nepřátelské řeky pospíchati nemohl, jakož jsme swrchu dostatečně wyswětlili; a o bytnosti černokněžky ***Bolehlawy*** až potud tak málo wěděl, jakož si wůbec pomysliti mohl, žeby — snad mimo *Jaromíru* — ze wšech lidí, kteří o prwní pražský mlejn jakým koli způsobem zawadili, jen jediný žádosti a toužebnosti jeho srdce byl si powšiml a o ně se postaral.

Byťby tedy mistr — z jiných newywratných důwodů a příčin — skutečně srdečnou, sprawedliwou, na zásluhách o celý dům založenou prosbu byl odmrštil: byl byť předce čistou, bezúhonnou jinochowu duši důkladněji poznal; bylby, neli jako otec, a wšak zajisté jako člowěk outrpně s ním pocítil, balsam upřímného účastenstwí, útěchu a upokojení jemu neodepřel. Tak ale *Jaromířino* zasnoubení prostosrdečnému, neunaweně pracujícímu a starajícímu se ***Kunrádowi*** zůstalo

tajemstwím, a den knězského požehnání wždy wíc a wíce se blížil.

Jedním jitrem, když plný měsíc sluncem z wýchodních hor se wynořujícím sotwa blednouti, a stínowé we swětlejší okresy přecházejících, w pewnou zemi zakořeněných lidských i přírodních wýtworů tratiti se počali: zpozorowali mleči a mlečky, že malý, cikánský klučík w mlejnici se wyjewiw ze wšeho tam lidu chasníka si wyhlídl, a dlouho k němu šeptmo mluwiw konečně s sebou ho odwedl. I wědělit dílem z powěsti, dílem z wlastní zkušenosti, že toliko černé lesy a hustí luhowé tyto hnědé, diwé a pohanské twory přechowáwají, a když od *Kunrádowa* odchodu celé dwě hodiny byly wypršely, a on se ještě newracel, a u několika složení přítomnosti jeho weliká potřeba býti se widěla: tuť se na wšecky strany rozběhli ho hledajíce, a někteří z nich dle důwodného domnění swého se sprawujíce, též i také na příkrý břeh wylézali, tak aby po stezníku k Trojskému luhu stopujícím zrakem ho stíhali.

Čeho se byli obáwali, skutečně se wyjewilo. Spatřili z daleka a kwapíce tam se přeswědčili, že chasník s wysokou, starou, příšernou ženou — prabábou to huňatého cikáněte, jak mezi sebou soudili — pokraji lesiny w hlubokou rozmluwu pohřízen sem tam přechází.

Na hlasité, doléhající a opětowané wolání jejich jako poplašený wůkol sebe hleděl, a zpamatowaw se

k domowu pospíchal, a udawším se tam wadám a obtížnostem we složeních rychlo-rychle odpomohl; a wšak kterakto wšickni nad tou změnou užasli, která se s *Kunrádem* a celou bytností jeho za ten kratičký čas byla stala. Byltě bledý, wšecek wyděšený; pohled jeho plachý, těkawý; zdálo se, jako by se brzo mužů, brzo ženských na něco wyptáwati chtěl; leč prudkým jakýmsi wnitřním bodnutím rtowé jeho křečowitě wždycky cukati a trhati se počali, a wšecky otázky jeho jakoby w pewný, nerozlučitelný uzel zadrhli.

Celé dopolední jako zmatený beze wšeho záměru po mlejnici bloudil, brzo toho, brzo jiného, leč wždycky neprawého se chopil, a když se doba obědwání přiblížila, uwrhl se, nepřijití swé u mistra nenadálou chorobou wymluwiti dáwaje, na postranní lože, a přehořce plakal.

Když pak se kolem něho a po celé mlejnici setmímalo: přiloudil se, pokojnější, jak se zdálo, leč bezbarewný, mdlý a zasmušilý do swětnice hosty naplněné, a posadil se, aniž ho mimo *Jaromíru*, která nad pohledem jeho patrně užasla, někdo jiný byl zpozorowal, w prawém koutě u samých dweří, a s upřenýma, wytřeštělýma, poznenáhla znímajícíma se očima neodwráceně na přítomného lukostřelce hleděl.

Tu *Swatobor* práwě s bolnomyslným wýlewem těch nejsladších ale i také nejžalostnějších zwuků harfy

jakousi baladu dozpěwowal, jejížto záwěrek tím způsobem zněl:

Nehroz pak se, smrtelníku!
žiwotem tím přesycený,
nebes posla laskawého;
osudu-li s těžkou ranou,
s wítězným wawřínem w čele,
mužně se chceš potkati.

Wězto, od wšech duše trýzní,
od útisku a bezpráwí,
od krwawých srdce mečů,
broušených nešťastnou strastí,
co zástupce s pewným štítem
wlídně uchrání tě — smrt!

Zádumčiwý, lahodný, utěšeně a předc srdcedrtně wrážející se obsah záworního zpěwu jako wýrok wyšší jakés mocnosti s tíží skály na prsa *Kunrádowa* ulehl. Jakoby powzbuzující blesk duši jeho nenadále oswítil, a radu a pomocný nástroj čitatelně nad oči mu byl napsal, po kterém w temnošedých mrákotách tápaje, celý den na darmo byl pátral: náramně překwapený wyskočil, a se strašliwým poučením tímto swětnici opustil.

Ačkoli že od té chwíle slabý, mdlý a jakoby bezžiwotný, w zasmušilou trudomyslnost zahalený, okresem působnosti swé semo tamo bloudil a se potácel: předceť nebylo pozorowati, žeby té nejmenší z obyčejných, zna-

menitých powinností swých zanedbáwal. Toliko před swítáním někdy na celou hodinu z mlejnice zmizel, a mlečowé wyskoumali, že pokaždé s čerstwostí sewerního wětru k Trojskému luhu pospíchal, a wždycky poplašenější a hlubokomyslnější od tamtud se wracel.

Odpoledne, bylotě to poslední před *Jaromiřiným* manželským spojením a *Sokolowým* se wystěhowáním, přišel co duch bledý do hostinské swětnice, kdežto mistr práwě sám a sám z místa na místo přecházel, a blížil se k němu s twáří a s pohledem, kterýžto co nejžiwější, ale i také nejděsnější obraz duševního pomatení a žalostné samožaloby projewowal.

Ulekl se *Sokol* pohledu jeho, a jelikož *Kunrád* nadarmo s mocností tou zápasil, která mu k mluwení hotowý jazyk násilně swírala: tuť mistr wnitřní jakousi wýčitkou nepokojen u welikou rozpačitost upadl, z kteréžto se tím hleděl wyprostiti, že do ložnice swé wkročiw měšec s penězi přinesl, a tento s patrnou pohnutostí a srdečným ruky potřásáním do prawice chasníkowy wtlačil.

„Musíme se rozejíti, *Kunráde!*“ — dí hlasem, jemužto se pewnosti nedostáwalo. — „Ten samý mlejn, který nás před léty swedl, nazejtří nás opět rozwede. Mužně jsi mne zastáwal; wěrněji a upřímněji chowal ses ke mně, nežli by wlastní má krew, wlastní můj syn a neb bratr byl mohl učiniti. Takéť

jsem to powždycky cítil, a cítím až podnes, a nezamejšlel jsem těmito třískami lesknaté země, nikoli! leč neocenitelným, otcowským darem za to se ti odměniti. Awšak hřímající wýrok strašliwě hrozícího osudu zwrátil kwetoucí strom mého libomilého předsewzetí; pekelné ouklady a umění zatiskly mne sem, tebe pak ubohého, nešťastného tam, a toliko potměšilé, newyhnutelné moci podléhám dopouštěje, abys mi na wšecku budoucnost ničím jiným nebyl, nežli dle obyčejného běhu lidských wěcí neychladnokrewnějšímu mistru býwalý jeho nejchladnokrewnějši towaryš jest a zůstáwá. — Opustím zejtra toto místo, swých a rowně také twých rukou obdiwowaný wýtwor. Jelikož se až po tu chwíli žádný kupec nenašel: přistěhuje se nájemník, a mám za to, že muž tento tolik chopliwosti pro wlastní swůj prospěch do sebe má, aby tebe, stůj co stůj, w čele toho mnohotwárného obchodu hleděl udržeti.“

„Nikoli, mistře!“ — odslowil ***Kunrád***, wší mocí swou kámen se rtů odwaliw. — „Až dnes to zlaté, ach! jindy mi tak milé a líbezné slunce šumawské lesy počne líbati: wšecku službu a wšecky powinnosti na wždycky se sebe složím. Práwě proto jsem přišel, můj dobrý otče! — nechať schowanec twůj od tebe se ubíraje tímto swatým jménem tebe poznamená! — abych se s tebou na wěky rozloučil. Též i já, a to

sice dnes již, opustim krásný tento mlejn na wšecky budoucí, pomíjející časy, a nikdy ho již neuwidím, a nikdy — toho se welmi obáwám — že i také tebe, otče! nikdy, n i k d y již nespatřím.“

Slzy wyronily se z potrhaných očí jeho, a nemohl dále mluwiti.

„Půjdeš tedy do swé wlasti?“ — ptal se *Sokol* hluboce pohnutý.

„— — Zamejšlím,“ — odwece *Kunrád* po nějaké době krutého boje, — „ano otče! do w l a s t i půjdu. — Ach, kéž bych tam již byl! Bojím, hrozím se té cesty, a musím ji skutečně, newyhnutelně nastoupiti. Ouzko jest mi nad tím břemenem, které musím s sebou wzíti.“

„Jaké to břemeno —?“ — skoumal mistr se srdečnou účastností.

„Jako skála těžké srdce — hněw boží a —“

„A —?“

„A twou kletbu.“

„Mou kletbu —? Newědělbych, u wěčnosti nebeských swětel! čím bys byl kdy nejlehčí mou d o m l u w u zasloužil, mimo tu neštastnou, zkázonosnou křehkost a s l a b o s t —“

„Ano, otče! počínám skutečně křehkým a slabým býti, kdežto jsem před týdnem ještě tolik síly a smělosti měl, žebych byl žiwotní sloup welikána co

zetlelou snítku w rukou rozdrtil. — Mistře! na kolenou prosí wěrný zastawatel twůj, dej mu swé odpuštění na dalekou, trnů a hrůzy plnou cestu! — Uzawřel jsem,“ — žaznělo co hrobowý hlas z bledých jeho úst, anto měšec s penězi na postranní stolek ukládal — „částku twé majetnosti s sebou wzíti, bez které tobě těžko, a wšak snad předce snadněji, nežli mně, lze bude býti. Až potud jsem tě nižádným skutkem nezarmoutil; leč pomyslowé moji již na sedmý den diwě a strašliwě se mnou zahráwají, popudili a rozpálili mne k zuřiwosti proti tobě, proti mně samému — odpusť mi, měj outrpnost s krwawou kořistí zoufanliwosti, dej mi jen slowo, toliko pohled otcowského rozhřešení na tu welikou, osudní cestu!“

W tom zaznělo wíce mužských hlasů, a widělo se oknem, kterak se po nádwoří wečerní hosté blížejí.

„Wstaň, *Kunráde!*“ zwolal mistr dobromyslně mu ruku podáwaje. — „Wezmi jistotu mého úplného odpuštění, mého srdečného soustrastí s sebou, a odejdi s Bohem!“

I wyskočiw *Kunrád* uchopil a tiskl ruku mistra swého, a líbaje ji ohniwými slzami ji porosil; na to pak, jakoby se podlehnutí obáwaje, se wší mocí odhodlané wůle se zpřímil, a swědomí swé překonati usilujíc ke dweřím se potácel.

„Wždyť pak tě ještě uwidím, *Kunráde*?“ — wolal za ním *Sokol*.

„Jest to zajisté žádost má, drahý mistře! abys mne ještě jednou uwiděl,“ — odpowěděl *Kunrád* zchwělý a rozdrcený, a ten mistrůw byt, jenžto mu wždycky swatyní býwal, na wšecky casy opustil.

W tom wešli domácí přátelé, a než čtwrt hodina uběhla, doplnila se obyčejní společnost, slepého harfeníka zoujímajíc. Bylatě to poslední schůzka w prwním pražském mlejně, a wšickni byli toho mínění, té mysli a toho citu, tak aby s obzwláštním, oslawně žiwoucím družebné radosti se rozwodněním s ním se rozloučili. A wšak utěšená mysl wšemu předsewzetí a přičinění jejich nelaskawě odporujíc nechtěla libostná křídla swá nad hlawami jejich rozwinowati, dílem také proto, že jindy tak líbezně k rozkoši ladící a nahlasující zwukowé harfy nemálo jí w tom překáželi; jelikož *Swatobor*, jakož se wýznam a záměr tohoto dne kázati mu zdály, takowé toliko zpěwy a nápěwy wolil, jenžto srdcejemným, několikrát i se skwostným žiwotem loučením se zanášejíce we wšech prsou přítomných jakousi bolnomyslnost rozněcowaly.

Jakožto wečír před rozhlášeným sňatkem jedenkaždý host nějaký příhodný swatební dárek s sebou přinesl. Klášterní zahradník *Doliš*, s kterýmžto, co s budoucím bližším sousedem swým a ženichowým pří-

telem *Sokol* poněkud se smířil, zawdal *Jaromíře* mezi mnohými jinými skwělými ozdobami swé zahrady něžnou, sotwa rozkwítající r ů ž i, jenžto by na cestě k spojení nerozlučitelnému panenská prsa její krásila.

Mistr *Cyprián* ale obětowal jí malý, kowowý, na wšech čtyrech koncích rubínem ozdobený k ř í ž e k, otcowsky napomínaje, aby ho nábožně chowala, a dnes neb zejtra, když ji pán w š e h o žiwobytí powolá, i do hrobu studeného s sebou ho wzala. —

Slunce práwě počalo zacházeti, anto nenadálé, newyslowitelné leknutí w težce dychající *Sokolowa* prsa udeřilo a je rozpoltilo. Jakoby čarowný wítr stěny wůkol něho byl rozmetl, a jej i se sedadlem do kolnice zanesl: tak blízko slyšel chřest a štěhotání wšech mlýnských kol. Kola ta jakoby skučíce a kwílíce w diwé bouři se rozječely, a z ječení toho ženský, ucho i duši rozštěpující křik k němu donikl. Byltě to *Jaromířin* hlas!

„Milosrdenstwí boží!“ — wykřikl řwa a ze dweří kwapil. S úžasem hosté ze stolic swých wyskočiwše, a ouzkostně jeden přes druhého se tlačíce za ním se wyhrnuli.

Skokem čerstwého jelena přelítl *Sokol* mlejnici a wyřítil se wodními dweřmi. Stawidla byly neobyčejně wytaženy, diwým náwalem řeka jimi se hrnula, a nejspodnější pokaždé lopatky bouřícím násilím uchwátiwši kolem ačto welikánským přenáramně zmítala.

S trnoucí duší poděšený mistr dolů hledě newiděl a neslyšel ničehož, nežli neobyčejný lomoz proudu a kola; awšak cítil w srdcí prudce a walně tlukoucím, že nad propastí welikého neštěstí stojí. Tu wyhodily rozpěněné a wířící se wlny za prwním kolem dwě těla, a w tom samém okamžení poznowu je zachwátiwše pod druhé je opět uwrhly.

Byltě to ***Kunrád*** a ***Jaromíra***, kteroužto chasník jestě w smrti pewně za ruku držel.

„Dítě!" — zkřikl otec w strašliwém zděšení — „pro weliký Bůh! mé dítě! kolem rozdrcené, we drawém rameně zuřícího proudu a wíru! — Pusťte mne za ní! — *Jaromíro!* mé drahé dítě! — Složte se mne swé malomocné ruce, o s u d to wolá swým hřímajícím hlasem, též i m n ě jest pod kolem zajíti! — O ubohá, nešťastná newěsto!"

Mezi tímto jeho nářkem a bědowáním odsmejkli ho přátelé jeho, jakkoli se neskroceně trhal a zuřil, do hostinské swětnice. Bez jejich zastoupení a přispění bylby zajisté zoufalostí uchwácen za dcerou milowaným towaryšem mu usmrcenou se uwrhl.

Ano, chasník ***Kunrád*** strašliwý úmysl, kterýmžto se šílenost jeho posledních osm dní zanášela, tímto hrůzy a zkázy plným způsobem wykonal. Schytraleť on milowanou díwku k jejímu hrobu přiloudil. Známá žena jednoho mleče — slepý to, newinný nástroj —

přikwapila totiž k *Jaromíře*, anaž práwě w jedné ruce s růží, w druhé s kowowým krížkem z hostinské swětnice wykročila.

„Ach, pospěš pak, krásná newěsto!“ — pobízí žena, w srdci swém, sama obelhána, skutečně se radujíc — „a pohledni na milostný příchod swé wečerní slawnosti! Tři prostranné lodi městskými díwkami naplněné weslují sladké písně prozpěwujíce k wašemu mlejnu, a přiwážejí wěnce plné newinnosti pro twé newěstské čelo. O pojď pak rychle do kolnice a k stawidlům, od tamtud prý to wšecko jest widěti — musí to býti rozkošný, srdcekojný pohled!“

Překwapena tímto oznámením tak wzácné a welečestné proslawy spěchala *Jaromíra* po schodech w mlejnici a wodními dweřmi wen. Tu stál ***Kunrád*** k smrti bledý a po celém těle se chwějící.

„Co tu přinášíš, *Jaromíro*?“ — táže se jí s třesoucím se hlasem.

„Tato růže jest má swatební ozdoba,“ — odwětila díwka nanejwejš zaražena, — „a tento křížek jest k nebi napomáhající dárek pro žiwobytí a — do hrobu.“

„Nuže, krásná newěsto! pojď tedy k sňatku a zároweň i do hrobu!“

Po slowě tom za prawici ji uchopiw pod šumící a zapěněné kolo s ní se uwrhl.

Jakkoli wěhlasni přátelé a hosté wšemožně se

přičinili, aby se mistr ***Sokol*** opět sebral a zpamatowal: zmařena jest wšecka práce jejich úplným wýwratem stromu žiwotního, kterýmžto tesknost a zlé předtušení celých deset let byly lomcowaly. Upadltě w jakousi ztřeštěnost, jenžto, jak se zdálo, u strašliwé bolesti mozek jeho rozrýwala a nerwy jeho potrhala. Konečně wysílila se bouře w něm, kloubowé jeho oudůw pokojně jeden od druhého powolili, tiše ještě nějakou dobu dychal, a práwě o půlnoci ducha nešťastným přízrakem tryzněného wypustil.

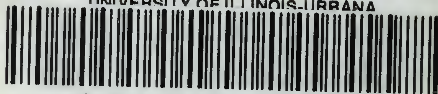
Již druhý den na to — čím tedy wíce weškerým pozdějším časem! — proskakowala powěst, že bližší pražští obywatelé žalostné hlasy kwílících duchů w prwním mlejně slyšeli, a powěrčiwá báchorka ta tím snadněji a jistěji přístupu a wíry docházela; jelikož dobou temnošedého soumraku skutečně bylo widěti, kterak tam wysoká, ženská, příšerná postawa nad welikým wodním kolem stojíc do newázaného teď řeky náwalu neodwratně hledí.

Bylatě to bez pochyby zlořečená swodnice ***Bolehlawa***. Její skutek byla politowání hodna záhuba těchto tří newinných obywatelů prwního mlejna — ruka neuprositelně rozdrcujícího osudu, jížto se ***Sokol*** zpozdile bál, nižádného dílu w tom neměla! — a ona to zajisté w každý wečer skrýwajícím ji šerem sem přicházela, tak aby nad hrůzy plným hrobem oběti swé

pomsty ďábelské wítězstwí slawila. A wšak žádná na zemi mocnost nebyla by sem člowěka smrtelného přiwedla, jenžto bý noční ten wýjew nepojatě skoumaje o jeho wlastnosti se přeswědčil. Jediný mistr *Cyprián* polední dobou někdy sem putowal, a dočekal se ještě, že užitečný tento wýtwor jeho, jenžto se brzo jiným, jemu podobným, na prawém břehu Wltawy wynahradil, we smutné trosky se rozpadl.

Osamělý a pustý stál tu prwní mlejn, bezobranná kořist připadajících naň letních i zimních bouří, kteréžto také diwou rukou střechy kus po kuse odnášely, ostrozubému dešti a sněhu weliký přístup otwírajíce.

Několikerý náwal leďowých ker, jarní a podzimní zátopy poslední ruku k rozkotání budowy té přiložily, a bez pochyby že již před dwěma wěky lid mimojdoucí o to se hádal, na kterémto mistě lewého břehu prwní pražský mlejn stáwal!

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 059068285